

ΧΑΡΟΚΟΠΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

**ΣΧΟΛΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ & ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΩΝ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ**

ΤΜΗΜΑ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ

**Γεωγραφική Ανάλυση της
Νόμιμης Μετανάστευσης στην Ελλάδα για τα έτη 2014 έως 2018**

ΡΙΤΣΩΝΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ

Αθήνα, 2019

ΧΑΡΟΚΟΠΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

**ΣΧΟΛΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ & ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΩΝ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ**

ΤΜΗΜΑ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ

Τριμελής Εξεταστική Επιτροπή

Παπαδόπουλος Γ. Απόστολος (Επιβλέπων)

Καθηγητής , Τμήμα Γεωγραφίας, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο

Μαυρομμάτης Γιώργος

Επίκουρος Καθηγητής, Τμήμα Γεωγραφίας, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο

Χαλκιάς Χρήστος

Καθηγητής Αναπληρωτής Πρόεδρος τμήματος, Τμήμα Γεωγραφίας,
Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο

Η Ριτσώνη Ελευθερία

δηλώνω υπεύθυνα ότι:

- 1) Είμαι ο κάτοχος των πνευματικών δικαιωμάτων της πρωτότυπης αυτής εργασίας και από όσο γνωρίζω η εργασία μου δε συκοφαντεί πρόσωπα, ούτε προσβάλει τα πνευματικά δικαιώματα τρίτων.
- 2) Αποδέχομαι ότι η ΒΚΠ μπορεί, χωρίς να αλλάξει το περιεχόμενο της εργασίας μου, να τη διαθέσει σε ηλεκτρονική μορφή μέσα από τη ψηφιακή Βιβλιοθήκη της, να την αντιγράψει σε οποιοδήποτε μέσο ή/και σε οποιοδήποτε μορφότυπο καθώς και να κρατά περισσότερα από ένα αντίγραφα για λόγους συντήρησης και ασφάλειας.

Περιεχόμενα

Κατάλογος Εικόνων.....	4
Κατάλογος Πινάκων.....	4
Κατάλογος Σχημάτων.....	4
Πρόλογος.....	6
1 Περίληψη.....	9
2 Abstract.....	10
3 Εισαγωγή στη Μετανάστευση.....	11
3.1 Εισαγωγή.....	11
3.2 Έννοιες και ορισμοί.....	11
3.3 Τύποι Μετανάστευσης.....	13
3.4 Παράγοντες Μεταναστευτικής Κίνησης.....	15
3.5 Θεωρίες Μετανάστευσης.....	17
4 Ελλάδα και Νόμιμη Μετανάστευση.....	19
4.1 Ελληνική Μεταναστευτική Πολιτική.....	19
4.2 Η πολιτική της νομιμοποίησης της Ελλάδας.....	22
4.2.1 Προϋποθέσεις συμμετοχής.....	24
4.3 Η καταγραφή των νόμιμων μεταναστών.....	26
4.4 Αίτια εισροής μεταναστών στην Ελλάδα.....	29
4.5 Διαμονή στην Ελλάδα - Άδειες Διαμονής.....	30
5 Δεδομένα - Μεθοδολογία.....	31
5.1 Δεδομένα.....	31
5.1.1 Άδειες Διαμονής.....	32
5.2 Μεθοδολογία.....	33
5.2.1 Προετοιμασία Δεδομένων.....	33
6 Χρονική Ανάλυση - Αποτελέσματα - Διαγράμματα.....	35
6.1 Διακύμανση πληθυσμού για άντρες και γυναίκες ανά έτος για την για την περίοδο μελέτης 2014-2018.....	36
6.1.1 Ποσοστιαία διακύμανση συνολικού πληθυσμού αντρών ανά εθνικότητα 51	
6.1.2 Ποσοστιαία διακύμανση συνολικού πληθυσμού γυναικών ανά εθνικότητα.....	51
6.2 Διακύμανση τριών βασικών κατηγοριών για κάθε υπηρεσία ανά έτος για την περίοδο μελέτης 2014-2018.....	52
6.3 Διακύμανση συνολικού πληθυσμού για 11 βασικές υποκατηγορίες νόμιμης μετανάστευσης για την περίοδο μελέτης 2014-2018.....	56

7	Χωρική Ανάλυση - Αποτελέσματα - Χάρτες	66
7.1	Χωρική κατανομή των δεκατριών διαφορετικών εθνοτήτων στον Ελλαδικό χώρο ανά γεωγραφική υπηρεσία τα έτη 2014 και 2018.....	67
7.2	Χωρική κατανομή των τεσσάρων πολυπληθέστερων εθνικοτήτων συγκριτικά στον Ελλαδικό χώρο ανά γεωγραφική υπηρεσία για τα έτη 2014 και 2018	80
8	Συμπεράσματα.....	82
9	Βιβλιογραφία	84

Κατάλογος Εικόνων

Εικόνα 3 1: Εγκατασταθέντες στην Ελλάδα ανά ομάδες κατά την Απογραφή 2011 (Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ).....	27
Εικόνα 3 2: Χώρες προέλευσης εγκατασταθέντων στην Ελλάδα με ελληνική υπηκοότητα κατά το τελευταίο έτος πριν την Απογραφή.....	28
Εικόνα 3 3: Χώρες προέλευσης εγκατασταθέντων στην Ελλάδα με ξένη υπηκοότητα κατά το τελευταίο έτος πριν την Απογραφή.	28

Κατάλογος Πινάκων

Πίνακας 5 1: Ποσοστά αντρών ανά εθνικότητα για το διάστημα 2014-2018.....	51
Πίνακας 5 2: Ποσοστά γυναικών ανά εθνικότητα για το διάστημα 2014-2018.	51

Κατάλογος Σχημάτων

Σχήμα 4 1: Οι γεωγραφικές υπηρεσίες στον Ελλαδικό χώρο.	34
Σχήμα 5 1: Διακύμανση αντρών-γυναικών ανά κατηγορία για το έτος 2014.....	38
Σχήμα 5 2: Διακύμανση αντρών-γυναικών ανά κατηγορία για το έτος 2015.....	41
Σχήμα 5 3: Διακύμανση αντρών-γυναικών ανά κατηγορία για το έτος 2016.....	44
Σχήμα 5 4: Διακύμανση αντρών-γυναικών ανά κατηγορία για το έτος 2017.....	47
Σχήμα 5 5: Διακύμανση αντρών-γυναικών ανά κατηγορία για το έτος 2018.....	50
Σχήμα 5 6: Διαγράμματα απεικόνισης για την κατηγορία απασχόλησης ανά γεωγραφική υπηρεσία για το διάστημα 2014-2018.	53
Σχήμα 5 7: Διαγράμματα απεικόνισης για την κατηγορία Λοιπά ανά γεωγραφική υπηρεσία για το διάστημα 2014-2018.....	54
Σχήμα 5 8: Διαγράμματα απεικόνισης για την κατηγορία Λοιπά ανά γεωγραφική υπηρεσία για το διάστημα 2014-2018.....	55
Σχήμα 5 9: Διακύμανση συνολικού πληθυσμού ανά εθνικότητα για τις 11 υποκατηγορίες για το 2014.....	57
Σχήμα 5 10: Διακύμανση συνολικού πληθυσμού ανά εθνικότητα για τις 11 υποκατηγορίες για το 2015.....	59
Σχήμα 5 11: Διακύμανση συνολικού πληθυσμού ανά εθνικότητα για τις 11 υποκατηγορίες για το 2016.....	61
Σχήμα 5 12: : Διακύμανση συνολικού πληθυσμού ανά εθνικότητα για τις 11 υποκατηγορίες για το 2017.....	63
Σχήμα 5 13: : Διακύμανση συνολικού πληθυσμού ανά εθνικότητα για τις 11 υποκατηγορίες για το 2018.....	65
Σχήμα 6 1: Χωρική κατανομή συνολικού πληθυσμού Αιγύπτου για το 2014 και 2018.	67
Σχήμα 6 2: Χωρική κατανομή συνολικού πληθυσμού Αλβανίας για το 2014 και 2018.	68

Σχήμα 6 3: Χωρική κατανομή συνολικού πληθυσμού Αρμενίας για το 2014 και 2018.	69
Σχήμα 6 4: Χωρική κατανομή συνολικού πληθυσμού Γεωργίας για το 2014 και 2018.	70
Σχήμα 6 5: Χωρική κατανομή συνολικού πληθυσμού Ινδίας για το 2014 και 2018..	71
Σχήμα 6 6: Χωρική κατανομή συνολικού πληθυσμού Κίνας για το 2014 και 2018. .	72
Σχήμα 6 7: Χωρική κατανομή συνολικού πληθυσμού Μολδαβίας για το 2014 και 2018.	73
Σχήμα 6 8: Χωρική κατανομή συνολικού πληθυσμού Μπανγκλαντές για το 2014 και 2018.	74
Σχήμα 6 9: Χωρική κατανομή συνολικού πληθυσμού Ουκρανίας για το 2014 και 2018.	75
Σχήμα 6 10: Χωρική κατανομή συνολικού πληθυσμού Πακιστάν για το 2014 και 2018.	76
Σχήμα 6 11: Χωρική κατανομή συνολικού πληθυσμού Ρωσίας για το 2014 και 2018.	77
Σχήμα 6 12: Χωρική κατανομή συνολικού πληθυσμού Συρίας για το 2014 και 2018.	78
Σχήμα 6 13: Χωρική κατανομή συνολικού πληθυσμού Φιλιππίνων για το 2014 και 2018.	79
Σχήμα 6 14: Σύγκριση των εθνικοτήτων για το έτος 2014.	80
Σχήμα 6 15: Σύγκριση των εθνικοτήτων για το έτος 2018.	81

Πρόλογος

Η παρούσα πτυχιακή με θέμα «Γεωγραφική Ανάλυση της Νόμιμης Μετανάστευσης στην Ελλάδα μετά την κρίση» πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο της πτυχιακής εργασίας του τμήματος Γεωγραφίας του Χαροκοπείου Πανεπιστημίου.

Στο πλαίσιο αυτό, θα ήθελα να ευχαριστήσω σε όσους συνέβαλαν στην ολοκλήρωση αυτής της προσπάθειας.

Πρώτα, θα ήθελα να ευχαριστήσω τον επιβλέπων καθηγητή μου κ. Παπαδόπουλο Απόστολο για τη συνεργασία και την καθοδήγηση του. Κατά δεύτερον, όλους τους φίλους και συμφοιτητές μου που συνέβαλαν στην επιτυχή ολοκλήρωση των σπουδών μου.

Τέλος, ένα μεγάλο ευχαριστώ στα μέλη της οικογένειας μου που με την συμπαράσταση και αγάπη τους συνέβαλαν στην εκπλήρωση του στόχου μου. Αυτή η εργασία αφιερώνεται, λοιπόν, στους γονείς μου και τον αδερφό μου.

1 Περίληψη

Το φαινόμενο της μετανάστευσης είναι αναμφισβήτητα ένα από τα σημαντικότερα φαινόμενα στις μέρες μας. Είναι διαχρονικό και πολύπλοκο τόσο σε παγκόσμιο όσο και σε εθνικό επίπεδο καθώς σημειώνονται ολοένα και περισσότερες πληθυσμιακές μετακινήσεις που προκαλούνται από παράγοντες όπως οικονομικοί, κοινωνικοί, πολιτικοί, πολιτισμικοί, εκ των οποίων οι κυριότερες και συνηθέστερες είναι οι οικονομικοί παράγοντες, δηλαδή η εύρεση εργασίας και καλύτερου βιοτικού επιπέδου.

Σκοπός της εργασίας αυτής είναι η γεωγραφική ανάλυση της νόμιμης μετανάστευσης στην Ελλάδα τα χρόνια μετά την κρίση. Αρχικά γίνονται αναφορές σε βασικούς όρους και έννοιες τα οποία μας καθιστούν πιο εύκολη την κατανόηση του βασικού μας αντικειμένου, την νομιμότητα στην Ελλάδα.

Στη συνέχεια παρουσιάζεται η συλλογή δεδομένων και η μεθοδολογία που εφαρμόστηκε για την επεξεργασία και μελέτη της νόμιμης μετανάστευσης στην Ελλάδα τα έτη 2014-2018. Παρουσιάζεται μια ανάλυση χρονικών και χωρικών δεδομένων η οποία καταλήγει σε συμπεράσματα τα οποία εξάγονται βάση της ανάλυσης των αποτελεσμάτων.

2 Abstract

The phenomenon of immigration is undoubtedly one of the most important nowadays. It is timeless and complex both on a global and national level as there is an increasing number of population movements caused by factors such as economic, social, political, cultural, the most important and most common being economic agents, namely finding work and better living standards.

The aim of this paper is the geographical analysis of legal immigration in Greece in the years after the crisis. Initially reference is made to basic terms and concepts that make it easier for us to understand our basic subject, legitimacy in Greece.

The data collection and the methodology applied for the processing and study of legal immigration in Greece in the years 2014-2018 are presented below. An analysis of temporal and spatial data is presented, which concludes in conclusions drawn from the analysis of the results.

3 Εισαγωγή στη Μετανάστευση

3.1 Εισαγωγή

Ως μετανάστευση ορίζεται η κάθε είδους ελεύθερη μετακίνηση ενός ατόμου ή ομάδας από μια χώρα σε μια άλλη με στόχο κυρίως την αναζήτηση εργασίας. Η μετακίνηση πληθυσμών από μια χώρα ή περιοχή προς κάποια άλλη είναι φαινόμενο παλαιό όσο και η ιστορία της ανθρωπότητας. Η μετανάστευση αποτελεί παγκόσμιο φαινόμενο και μια από τις μεγαλύτερες προκλήσεις της τελευταίας δεκαετίας του 20ου και της πρώτης του 21ου αιώνα. Η σημαντική αύξηση των πληθυσμιακών μετακινήσεων που έχει διεθνώς παρατηρηθεί, συνοδεύεται από διαφοροποιήσεις σχετικά με τη χώρα εγκατάστασης των μεταναστών. Οι απόψεις για την μετανάστευση ποικίλουν καθώς πολλοί είναι αυτοί που τη θεωρούν ως ένα διαχρονικό πρόβλημα, παρόλα αυτά μπορεί να εξελιχθεί ως ένα θετικό φαινόμενο το οποίο μπορεί να οδηγήσει στην ανάπτυξη ενός κράτους, την πλήρωση των ελλείψεων σε ορισμένους τομείς της αγοράς εργασίας και την αντιμετώπιση του δημογραφικού προβλήματος. Έχουν διατυπωθεί σειρά θεωριών, η διαφορετικότητα των οποίων έχει να κάνει με το υπόβαθρο και την οπτική των ερευνητών που εξέτασαν το ζήτημα, αλλά και την εποχή που διατυπώθηκαν, οι οποίες λειτουργούν "συμπληρωματικά". Η δυσκολία της αποτύπωσης όλων των χαρακτηριστικών της μετανάστευσης σε έναν και μοναδικό ορισμό, έγκειται προφανώς στη δυναμικότητα που χαρακτηρίζει το ίδιο το φαινόμενο.

3.2 Έννοιες και ορισμοί

Υπάρχουν έννοιες και ορισμοί οι οποίοι θα ήταν χρήσιμο να αποσαφηνιστούν για την καλύτερη ερμηνεία του θέματος.

Αρχικά με τον όρο "μετανάστευση" εννοούμε μετακίνηση ατόμων ή ομάδων, από έναν τόπο σε έναν άλλον η οποία μπορεί να χαρακτηριστεί μόνιμη ή ημιμόνιμη.

(Παπαδάκης, Τσίμπος 2004)

Με τον όρο "γεωγραφική ή χωρική κινητικότητα" εννοούμε γενικά την δυνατότητα κάθε πληθυσμού να μετακινηθεί στον χώρο. (Παπαδάκης, Τσίμπος 2004)

Με τον όρο "αποδημία" εννοούμε μια πληθυσμιακή εκροή από μια χώρα αποστολής προς το εξωτερικό. (Παπαδάκης, Τσίμπος 2004)

Με τον όρο "εποικισμός ή παλιννόστηση" εννοούμε μια πληθυσμιακή εκροή από το εξωτερικό προς μια χώρα υποδοχής. (Παπαδάκης, Τσίμπος 2004)

Με τον όρο "Απόδημος Ελληνισμός" εννοούμε το τμήμα του ελληνικού έθνους, το οποίο έχει εγκατασταθεί , με σχετική μονιμότητα, σε περιοχές εκτός εθνικού χώρου.

Με τον όρο "Διασπορά" παρίστανται κάθε είδος φαινομένου που απορρέει από τις μεταναστεύσεις πληθυσμών, οι οποίοι προέρχονται από μία χώρα ή περιοχή όπου κατοικεί η εθνοπολιτιστική τους ομάδα, γερά δομημένη πριν τη διάχυση της. Στην ελληνική περίπτωση, ο όρος αυτός χρησιμοποιείται για να συμπεριληφθούν οι πληθυσμιακές ομάδες του εξωτερικού, οι οποίες δεν προέρχονται από το έδαφος που αποτελεί σήμερα την Ελλάδα, εκείνες που έχουν προέλθει από βίαιη εκδίωξη και γενοκτονίες (όπως οι Έλληνες του Πόντου, της Ιωνίας και της Ανατολικής Θράκης), εκείνες που έχουν δημιουργηθεί σε παλαιότερες εποχές (όπως η ελληνική κοινότητα του Καργκέζε της Κορσικής, κ.α.), καθώς και οι νεότερες γενιές των μεταναστών, οι οποίες έχουν αποβάλλει πλέον τον αποδημητικό τους χαρακτήρα. (Παπαδάκης, Τσίμπος)

Το Δημογραφικό Λεξικό που εκδόθηκε από τη Διεθνή Ένωση για την Επιστημονική Μελέτη του Πληθυσμού διακρίνει την εξωτερική/διεθνή μετανάστευση σε : αποδημία ή εκροή μεταναστών ή μετανάστευση από τη χώρα προέλευσης (emigration) δηλαδή μετακίνηση ατόμων ή ομάδων προς την αλλοδαπή και μετανάστευση προς τη χώρα υποδοχής ή εισροή ή είσοδο μεταναστών (immigration) δηλαδή άφιξη ατόμων ή ομάδων από την αλλοδαπή για εγκατάσταση στη χώρα, η οποία αποκαλείται εισροή ή είσοδος μεταναστών όταν αφορά αλλοδαπούς, παλιννόστηση όταν είναι υπήκοοι της χώρας ή ομογενείς οι οποίοι με τη θέληση τους επιστρέφουν στη χώρα καταγωγής και επαναπατριsmός όταν τη μετακίνηση πραγματοποιεί η δημόσια εξουσία. Η <<εισροή μεταναστών>> (immigration) συχνά αποκαλείται στην επιστημονική βιβλιογραφία <<μετανάστευση>> (migration).

Σύμφωνα με την ελληνική νομοθεσία αλλοδαπός είναι το φυσικό πρόσωπο που δεν έχει την ελληνική ιθαγένεια ή πρόσωπο που δεν έχει ιθαγένεια. Ημεδαπός (ή γηγενής) είναι όποιος έχει την ελληνική ιθαγένεια, ο πολίτης της Ελλάδας, που δεν έχει μεταναστεύσει. Οι όροι αλλοδαποί και μετανάστες δεν συμπίπτουν πάντοτε. Ένα άτομο μπορεί να είναι μετανάστης χωρίς να είναι αλλοδαπός (π.χ. παλιννοστούντες) ή να είναι αλλοδαπός χωρίς να είναι μετανάστης (π.χ. παιδιά των μεταναστών που έχουν γεννηθεί στη χώρα υποδοχής χωρίς να έχουν αποκτήσει την αντίστοιχη ιθαγένεια. (Πουλοπούλου 2007)

3.3 Τύποι Μετανάστευσης

Η βιβλιογραφία παραθέτει διάφορους τύπους μετανάστευσης. Σημαντικότεροι από αυτούς είναι η 'μόνιμη' ή 'προσωρινή', η 'εσωτερική' ή 'εξωτερική', 'εκούσια' ή 'αναγκαστική'. Επίσης μπορούμε να τη διακρίνουμε σε 'πρωτογενή' ή 'δευτερογενή', σε 'συντηρητική' ή 'καινοτομική', σε 'νόμιμη' ή 'παράνομη' και σε 'ενδοευρωπαϊκή'.

(α) Μόνιμη ή Προσωρινή Μετανάστευση

Η μετανάστευση διακρίνεται σε μόνιμη ή προσωρινή με κριτήριο την προβλεπόμενη διάρκεια παραμονής κατά την αναχώρηση από τον τόπο προέλευσης. Η μετανάστευση μόνιμη ή προσωρινή ουσιαστικά αναφέρεται στη μετακίνηση από τις μη ανεπτυγμένες βιομηχανικά χώρες προς τις βιομηχανικές χώρες. Ως μόνιμη μετανάστευση χαρακτηρίζεται κάθε μετακίνηση που αποβλέπει σε οριστική εγκατάσταση σε έναν άλλο τόπο. Αντίθετα λέγοντας προσωρινή μετανάστευση εννοούμε εκείνη την μετανάστευση που αποβλέπει σε εγκατάσταση σε άλλο τόπο για διάστημα μεγαλύτερο από έναν χρόνο. (Παπαδάκης, Τσίμπος 2004)

(β) Εσωτερική ή Εξωτερική Μετανάστευση

Η μετανάστευση διακρίνεται σε εσωτερική και εξωτερική λόγω της παρουσίας των εθνικών συνόρων. Ως εσωτερική μετανάστευση εννοούμε τη μετανάστευση στο εσωτερικό της χώρας δηλαδή την μεταναστευτική κίνηση μέσα στο ίδιο το κράτος. Σε αντίθετη περίπτωση με τον όρο εξωτερική μετανάστευση εννοούμε τη μετανάστευση από μια χώρα σε κάποια άλλη. Η μεταναστευτική κίνηση διακρίνεται σε ρεύμα εκροών και ρεύμα εισροών. Το ρεύμα εκροών, αναχώρηση από την περιοχή προέλευσης στην περίπτωση της διεθνούς μετανάστευσης ονομάζεται αποδημία, ενώ στην περίπτωση της εσωτερικής μετανάστευσης ονομάζεται εκδημία. Αντιθέτως το ρεύμα εισροών, δηλαδή την άφιξη προς εγκατάσταση στην περίπτωση της διεθνούς μετανάστευσης, ονομάζεται μετοικία, ενώ στην περίπτωση της εσωτερικής μετανάστευσης ονομάζεται εισδημία (Παπαδάκης, Τσίμπος 2004).

(γ) Εκούσια ή Αναγκαστική Μετανάστευση

Η μετανάστευση διακρίνεται σε εκούσια ή αναγκαστική ανάλογα με το αν επιβάλλεται σε ορισμένα άτομα ή ομάδες από μία ανώτερη αρχή ή γίνεται

εθελοντικά. Δηλαδή εκούσια είναι η μετανάστευση που είναι προϊόν ελεύθερης απόφασης του μετακινούμενου ατόμου ή του συνόλου, ενώ αναγκαστική είναι η μετανάστευση που προκαλείται από την ηθελημένη δημιουργία δυσμενών συνθηκών διαβίωσης σε βάρος ορισμένων κατηγοριών ατόμων ή μερίδας πληθυσμού. Η εκούσια περιλαμβάνει τους νόμιμους οικονομικούς μετανάστες, τα άτομα που μεταναστεύουν ή επαναπατρίζονται με σκοπό την οικογενειακή επανένωση και τους φοιτητές που σπουδάζουν σε μια ξένη χώρα για διάστημα μεγαλύτερο του ενός έτους. Σε ότι αφορά την εξαναγκαστική μετανάστευση αυτή περιλαμβάνει τους πρόσφυγες, τους ζητούντες άσυλο, τα άτομα που έχουν αναγκαστεί να εγκαταλείψουν τον τόπο τους λόγω οικολογικών καταστροφών και τα θύματα του φαινομένου trafficking, δηλαδή της βίαιης και παράνομης διακίνησης και εκμετάλλευσης προσώπων.

(δ) Πρωτογενή ή Δευτερογενή Μετανάστευση

Η μετανάστευση διακρίνεται σε πρωτογενή ή δευτερογενή ανάλογα με το αν οι μετακινούμενοι εγκαθίστανται σε παρθένες ή κατοικημένες περιοχές.

(ε) Συντηρητική ή Καινοτομική Μετανάστευση

Με κριτήριο την μεταβολή ή μη των τρόπων ζωής που ακολουθούν πριν από την αναχώρηση, την μετανάστευση την διακρίνουμε σε συντηρητική ή καινοτόμος. Δηλαδή η μετανάστευση διακρίνεται σε συντηρητική ή καινοτομική ανάλογα με τις επιπτώσεις που προκαλούνται στην οικονομική δομή της χώρας εγκατάστασης των μεταναστών (Παπαδάκης, Τσίμπος 2004).

(στ) Νόμιμη ή Παράνομη Μετανάστευση

Ανάλογα με τον τρόπο με τον οποίο πραγματοποιείται η κίνηση των μεταναστών από χώρα σε χώρα, χαρακτηρίζεται σαν νόμιμη στην περίπτωση που ικανοποιεί τους ισχύοντες νομικούς ή άλλους κανόνες της χώρας προέλευσης και της χώρας υποδοχής και ως παράνομη (γνωστή και ως λαθρομετανάστευση) στην αντίθετη περίπτωση (Παπαδάκης, Τσίμπος 2004).

(ζ) Υπερπόντια ή Ενδοευρωπαϊκή Μετανάστευση

Η μετανάστευση διακρίνεται σε υπερπόντια ή ενδοευρωπαϊκή ανάλογα με τον τόπο προσανατολισμού του μεταναστευτικού ρεύματος (Παπαδάκης, Τσίμπος 2004).

3.4 Παράγοντες Μεταναστευτικής Κίνησης

Οι λόγοι για τους οποίους οι άνθρωποι επιλέγουν να μεταναστεύσουν ποικίλλουν. Συνήθως η τελική επιλογή έρχεται μετά από την εξέταση των πλεονεκτημάτων και μειονεκτημάτων της παραμονής σε σχέση με αυτά της μετακίνησης. Στη θεωρία οι παράγοντες οι οποίοι προκαλούν την μετανάστευση διακρίνονται σε παράγοντες έλξης προς έναν τόπο και σε παράγοντες απώθησης από έναν τόπο. Υπάρχουν δηλαδή κάποιοι παράγοντες που ωθούν έναν άνθρωπο να μεταναστεύσει λόγω κυρίως μιας δυσκολίας (π.χ. έλλειψη τροφίμων, πόλεμος, πλημμύρα κλπ.) και κάποιοι άλλοι παράγοντες οι οποίοι προσελκύουν τον μετανάστη να πάει σε κάποιο συγκεκριμένο μέρος όπως για παράδειγμα (το κλίμα, η ελευθερία κλπ.). Με βάση τα παραπάνω μπορούμε να κατατάξουμε τους παράγοντες σε πέντε μεγάλες κατηγορίες που είναι οι εξής:

(i) Φυσικοί Παράγοντες

Οι μεταβολές στο φυσικό περιβάλλον μπορούν να αποτελέσουν βασική αιτία μετανάστευσης. Οι μορφές τις οποίες λαμβάνουν οι αλλαγές αυτές ποικίλλουν. Μπορεί να αφορούν φυσικές καταστροφές όπως (σεισμοί, πλημμύρες, κυκλώνες κλπ.) ή μπορεί να είναι σταδιακές αλλαγές περιβάλλοντος όπως στην περίπτωση μακροχρόνιων διαδικασιών αποψίλωσης και υποβάθμιση γης. Σε όλες τις περιπτώσεις οι μεταβολές αυτές καθιστούν δύσκολη την επιβίωση και προκαλούν μετανάστευση. Η σημασία των παραγόντων αυτών είναι μεγαλύτερη όσο χαμηλότερο είναι το επίπεδο της τεχνολογίας και επομένως η εξάρτηση ενός πληθυσμού από τη φύση και την επιτόπια παραγωγή.

(ii) Οικονομικοί Παράγοντες

Οι οικονομικοί παράγοντες είναι συνήθως απόρροια των πολιτικών παραγόντων.

Μέσα από χρόνιες παρατηρήσεις και μέσα από τη διερεύνηση ανισοτήτων παρατηρήθηκε ότι η οικονομική ανάπτυξη από μόνη της δεν οδηγεί αυτόματα και στην βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης όλων των ανθρώπων. Η υποαπασχόληση,

η επιχειρηματική αసుδοσία, η διαφθορά, η ιδιωτικοποίηση του δημόσιου πλούτου αναγκάζουν τους ανθρώπους να εγκαταλείψουν τη χώρα τους.

Βλέπουμε χώρες που διαθέτουν μεγάλες πλουτοπαραγωγικές πηγές (πετρέλαιο, ορυκτό πλούτο) και άλλες με πλούσιο υπέδαφος οι οποίες πλήττονται από το ποσοστό ατόμων το οποίο βρίσκεται κάτω από το όριο της φτώχειας. Ο λόγος τις περισσότερες φορές είναι ο έλεγχος από καταπιεστικά ή διεφθαρμένα καθεστώτα ή τα προβλήματα λόγω εμφυλίων πολέμων.

(iii) Κοινωνικοί Παράγοντες

Η καταπάτηση των θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων της ζωής, της ασφάλειας, της ελεύθερης έκφρασης και θρησκείας, η βία, η καταπίεση, οι διακρίσεις σε βάρος ορισμένων ομάδων πληθυσμού, η κακομεταχείριση των γυναικών και των παιδιών οδηγούν στη μετανάστευση. Έτσι, η ανισότητα μεταξύ των κοινωνικών ομάδων, η οποία μπορεί να βασίζεται στην εθνότητα, στην θρησκεία, στην εθνική ταυτότητα ή στην οικονομική τάξη, φαίνεται να είναι σημαντικός παράγοντας φυγής.

(iv) Ψυχολογικοί Παράγοντες

Οι παράγοντες μπορεί να είναι και ψυχολογικοί καθώς πολλές φορές οι άνθρωποι ακολουθούν την τάση μιας συγκεκριμένης χρονικής περιόδου και τους γνωστούς, φίλους, συγγενείς που προηγήθηκαν ή ωθούνται στην μετανάστευση από τυχοδιωκτισμό ή φιλαποδημία. Σημαντική επίδραση ασκούν οι προσδοκίες από τον τόπο προορισμού, οι οποίες πολλές φορές είναι υπερμεγέθεις λόγω εσφαλμένης πληροφόρησης.

(v) Πολεμικά Γεγονότα

Σε μερικά μέρη του κόσμου, τα κράτη πλήττονται και καταρρέουν εξαιτίας εσωτερικών συρράξεων προκαλώντας στις ζωές εκατομμυρίων ανθρώπων αδικαιολόγητη βία, στερώντας τους οποιαδήποτε προστασία. Οι πόλεμοι καταπατούν κάθε κανόνα δικαίου και ειρήνης και έχουν ως αποτέλεσμα χιλιάδες ανθρώπους θύματα (νεκρούς, τραυματίες, ανάπηρους) και μεγάλο αριθμό προσφύγων. Πρόσφατο παράδειγμα οι συγκρούσεις στις αραβικές χώρες και τον πόλεμο στη Συρία.

3.5 Θεωρίες Μετανάστευσης

Η μετανάστευση θεωρείται φαινόμενο πολύπλοκο, γι' αυτό το λόγο αναπτύχθηκε μια σειρά από θεωρίες που προσπάθησαν να ερμηνεύσουν και να αντιμετωπίσουν το συγκεκριμένο φαινόμενο. Θα ασχοληθούμε με τις τρεις πιο δημοφιλής που είναι οι εξής :

α) νεοκλασική θεωρία, β) μαρξιστική & νεομαρξιστική θεωρία και γ) θεωρία του μέσου επιπέδου.

Σύμφωνα με την νεοκλασική θεωρία, η βάση του μεταναστευτικού φαινομένου είναι η αγορά εργασίας, δηλαδή η θεωρία αυτή βασίζεται στη θεωρία της προσφοράς και της ζήτησης. Αυτό που υποστηρίζεται λοιπόν είναι ότι μια περιοχή όπου η ζήτηση εργασίας είναι μεγαλύτερη από την προσφορά, προσελκύει εργατικό δυναμικό από άλλες περιοχές όπου η προσφορά είναι μεγαλύτερη από τη ζήτηση εργασίας. Με άλλα λόγια, η νεοκλασική θεωρία προσεγγίζει την μετανάστευση ως μηχανισμό εξισορρόπησης της ανισότητας στην κατανομή οικονομικών ευκαιριών και χαρακτηρίζεται από έντονο μεθοδολογικό ατομικισμό. Κατά κύριο λόγο σύμφωνα με τη θεωρία οι άνθρωποι επιλέγουν να μεταναστεύσουν για να βελτιώσουν την οικονομική τους κατάσταση. Υπάρχουν δηλαδή κάποιοι παράγοντες που ωθούν ένα άτομο να φύγει από τον τόπο καταγωγής του (π.χ. η ανεργία, το χαμηλό εισόδημα, η υποαπασχόληση κλπ.) και κάποιοι άλλοι που το ελκύουν να πάει σε έναν άλλον τόπο (π.χ. αυξημένη ζήτηση εργατικού δυναμικού, οι κακές συνθήκες εργασίας, ικανοποιητικός μισθός κλπ.). Σε ότι αφορά τις επιπτώσεις του μεταναστευτικού φαινομένου σύμφωνα με τους νεοκλασικούς διακρίνονται σε θετικές και αρνητικές και αφορούν τόσο τη χώρα αποστολής όσο και την χώρα υποδοχής. Ως θετικές για τη χώρα αποστολής μπορούμε να αναφέρουμε : α) τον περιορισμό της κατανάλωσης, β) τον εκσυγχρονισμό της αγροτικής παραγωγής, γ) τη μείωση της ανεργίας, δ) την εισροή κεφαλαίου εξαιτίας των εμβασμάτων που στέλνουν οι μετανάστες πίσω στην πατρίδα, ε) η μετατροπή του εγχώριου εργατικού δυναμικού από αγροτικό σε βιομηχανικό. Αντιθέτως ως αρνητικές μπορούν να επισημανθούν : α) οι δημογραφικές επιπτώσεις λόγω απώλειας ανθρώπινου δυναμικού, β) καθυστέρηση της εκβιομηχάνισης της χώρας, γ) μη προσέλκυση επενδύσεων ξένων κεφαλαίων κλπ. . Σε ότι αφορά την χώρα υποδοχής μερικά από τα οφέλη είναι : α) αύξηση της παραγωγής, β) ανανέωση πληθυσμού, γ) διατήρηση του κόστους παραγωγής σε χαμηλά επίπεδα κλπ. ενώ το μεγαλύτερο πρόβλημα που δημιουργείται είναι τα κοινωνικά προβλήματα εξαιτίας της έλευσης ξένου πληθυσμού. Κλείνοντας, αρνητικό της νεοκλασικής θεωρίας θεωρείται το ότι δεν λάμβανε υπόψη της τον παράγοντα ότι είναι σχεδόν αδύνατο για κάποιον να έχει επαρκείς γνώσεις για τις κοινωνικοπολιτικές και οικονομικές συνθήκες άλλων περιοχών (Μουσούρου 2003).

Αντίθετα με την νεοκλασική θεωρία, τόσο η μαρξιστική όσο και η νεομαρξιστική θεωρία προσεγγίζουν το μεταναστευτικό φαινόμενο οικονομικά και το συνδέουν άμεσα με τις κοινωνικές και οικονομικές αλλαγές. Επομένως, η μετανάστευση ενός ατόμου είναι "εκούσια", δηλαδή το άτομο επιλέγει τον τόπο που θα μεταναστεύσει με βάση τη σχέση κέντρου-περιφέρειας. Παράλληλα, η μαρξιστική θεωρία συνδέει το μεταναστευτικό φαινόμενο με το καπιταλιστικό σύστημα, και αυτό διότι το καπιταλιστικό σύστημα παραγωγής βασίζεται στη μετακίνηση του πληθυσμού. Επίσης σύμφωνα με την συγκεκριμένη θεωρία η αγορά εργασίας διακρίνεται σε δύο κατηγορίες οι οποίες είναι η κεντρική αγορά εργασίας και η περιφερειακή αγορά εργασίας. Η πρώτη κατηγορία αφορά το γηγενή εργατικό δυναμικό ενώ στη δεύτερη συμμετέχουν ενεργά κατά κύριο λόγο οι αλλοδαποί καθώς ο γηγενής πληθυσμός δε τις επιλέγει λόγω των κάκιων συνθηκών εργασίας. Σύμφωνα με την μαρξιστική θεωρία οι βασικότερες επιπτώσεις της μετανάστευσης τις οποίες προσπάθησε να επισημάνει είναι : α) η συνέχιση του φαινομένου της ανισοκατανομής της οικονομικής ανάπτυξης, β) η εξασθένηση της εργατικής τάξης, λόγω της μεγάλης προσφοράς εργαζομένων, γ) η χώρα υποδοχής έχει τη δυνατότητα να εξασφαλίσει άριστης ποιότητας εργατικό δυναμικό , λόγω της επιλεκτικότητας που διακρίνει τους μηχανισμούς εξασφάλισης ξένου εργατικού δυναμικού, δ) η χώρα υποδοχής βγαίνει κερδισμένη τόσο από την εργατική της δύναμη όσο και από τους εξειδικευμένους εργαζομένους που μεταναστεύουν σε αυτή. Κλείνοντας, αρνητικό της θεωρίας αυτής υπήρξε το γεγονός ότι δεν συμπεριέλαβε τα κίνητρα τα οποία οδηγούν κάποιο άτομο να αποφασίσει να μεταναστεύσει ή όχι (Μουσούρου 2003).

Τέλος, η θεωρία μέσου επιπέδου αναπτύχθηκε με στόχο να μειώσει ή και να εξαφανίσει τα μειονεκτήματα και τις αδυναμίες που χαρακτήριζαν τις παραπάνω θεωρίες. Κατά κύριο λόγο προσέγγισε το φαινόμενο της μετανάστευσης με βάση μια μονάδα μέτρησης που ήταν το νοικοκυριό. Αυτό που θέλει να εξηγήσει η θεωρία αυτή είναι ότι η απόφαση για μετανάστευση δεν είναι ατομική αλλά συλλογική (Μουσούρου 2003).

4 Ελλάδα και Νόμιμη Μετανάστευση

4.1 Ελληνική Μεταναστευτική Πολιτική

Από τη δεκαετία του 90' και μετά η Ελλάδα υφίσταται μια <<μεταναστευτική μετάβαση>> που την καταγράφει διεθνώς ως μια <<νέα χώρα υποδοχής>> μεταναστών με ένα νέο μεταναστευτικό απόθεμα της τάξης του 8% - 10% στον πραγματικό πληθυσμό της. Στη συνέχεια θα διατυπωθεί ένα σχέδιασμα μελέτης της ελλαδικής μεταναστευτικής πολιτικής η οποία περιλαμβάνει τους βασικούς προσδιοριστικούς παράγοντες (κεφάλαιο μεταναστών, ειδικούς εθνικούς παράγοντες, μεταφορά πολιτικής, κοσμοαντίληψη των δρώντων και τα κυρίαρχα παραδείγματα εφαρμοσμένης μεταναστευτικής πολιτικής. Την περίοδο μεταναστευτικής πρόκλησης και ωρίμανσης (1990-2007) κυριαρχεί το παραδοσιακό παράδειγμα πολιτικής (αρνητικός (νέο)ρεαλισμός) με κεντρικό στόχο τη διαφύλαξη της εθνικής κυριαρχίας από την προσλαμβανόμενη μεταναστευτική απειλή. Οι υποστηρικτές του επιδιώκουν την κλειστή και την εθνικά ομοιογενή κοινωνία με την άσκηση, πρωτίστως, δημόσιας ενεργητικής εξωτερικής μεταναστευτικής πολιτικής. Αρνούνται τη μεταβίβαση σχετικών εθνικών αρμοδιοτήτων σε υπερεθνικά όργανα ενώ υιοθετούν γενικώς τον αντιμεταναστευτικό λαϊκιστικό λόγο. Την περίοδο της μεταναστευτικής κανονικότητας (2007-2015) επέρχεται αλλαγή με την επικράτηση του μεταρρυθμιστικού παραδείγματος πολιτικής (επιθετικός (νέο)ρεαλισμός), ο οποίος θεωρεί την ελεγχόμενη μεταναστευτική εισροή ενίσχυση της <<δομικής δύναμης>> της Ελλάδας, αναβαθμίζει τη σημασία της δημόσιας ενεργητικής εσωτερικής μεταναστευτικής πολιτικής και αποδέχεται τον εξευρωπαϊσμό της.(Κόντης 2017)

Κάθε κράτος υποδοχής υποχρεούται να εκπονήσει και να εφαρμόσει κατάλληλη μεταναστευτική πολιτική, προκειμένου να διαχειριστούν τις μεταναστευτικές ροές, το μεταναστευτικό απόθεμα καθώς και τις ενδεχόμενες επιδράσεις τους στους δρώντες της χώρας υποδοχής. Ένα σχέδιασμα μελέτης και η κριτική παρουσίαση της ελληνικής μεταναστευτικής πολιτικής, όπως και για κάθε τομεακή πολιτική προϋποθέτει την αποδοχή βασικών παραδοχών, ανεξάρτητα από τον επιστημονικό κλάδο του ερευνητή. Πρώτον η διαμόρφωση και η άσκηση αποτελεσματικής, συνεκτικής και ολοκληρωμένης μεταναστευτικής πολιτικής προϋποθέτει την βαθιά γνώση, έστω των βασικών αιτιών και επιδράσεων του διεθνούς μεταναστευτικού φαινομένου. Με αυτό τον τρόπο και την προϋπόθεση της βαθιάς επιστημονικής γνώσης του αντικειμένου οικοδομείται από την κυβέρνηση ή το υπερεθνικό αρμόδιο όργανο με δεσμευτική κανονιστική ισχύ, όπως το Συμβούλιο Κορυφής της Ε.Ε, το περιεχόμενο της μεταναστευτικής πολιτικής. Επίσης η δημόσια, ή ορθότερα, η κυβερνητική πολιτική έπεται συνήθως της

εμφάνισης ενός κοινωνικού φαινομένου. Και τέλος, η μεταναστευτική πολιτική αποτελεί προϊόν πολύπλοκων πολιτικών διεργασιών και διαδικασιών και, όπως κάθε δυναμικό κοινωνικό φαινόμενο, συντελείται μεν εντός συγκεκριμένου τοπικού και χρονικού περιβάλλοντος αλλά με τους θεσμούς ενδογενή μεταβλητή.

Αντιμέτωπη με μία σταθερή εισροή παράνομων πολιτών τρίτων χωρών και αντιλαμβανόμενη τις αρνητικές συνέπειες της μαζικής παράνομης μετανάστευσης, η Ελληνική Δημοκρατία δείχνει να προσανατολίζεται προς την επεξεργασία και καθιέρωση ενός πιο συνεκτικού πλαισίου. Η καθιέρωση μιας συγκροτημένης μεταναστευτικής πολιτικής οφείλει να εδράζεται σε σύγχρονες, λειτουργικές αρχές, οι οποίες θα αποσκοπούν πρωτίστως στη διατήρηση της κοινωνικής συνοχής και της ασφάλειας της Ελλάδος ως κράτους υποδοχής των μεταναστευτικών ροών. Η Ελληνική Δημοκρατία χρειάζεται πρωτίστως ένα πλαίσιο εθνικής στρατηγικής για την ένταξη των νομίμως διαμενόντων πολιτών τρίτων χωρών, το οποίο θα αφορά τόσο στην διαχείριση των μεταναστευτικών ροών στο εξωτερικό όσο και τον έλεγχο της επικράτειας στο εσωτερικό, αλλά και στην ενσωμάτωση των νομίμων πολιτών τρίτων χωρών στην ελληνική κοινωνία. (Υπουργείο Εσωτερικών 2013)

Εξετάζοντας το υποσύνολο της ελληνικής μεταναστευτικής πολιτικής, βλέπουμε πως περιλαμβάνει τους στόχους, τα μέσα και τους φορείς διαμόρφωσης και άσκησης ποιοτικού και ποσοτικού επηρεασμού των μεταναστευτικών ροών και αποθέματος. Ένα σχέδιασμα μελέτης της ελλαδικής μεταναστευτικής πολιτικής περιλαμβάνει: (α) τους προσδιοριστικούς παράγοντες και (β) τα κυρίαρχα παραδείγματα μεταναστευτικής πολιτικής, όπως αυτά διατυπώνονται θεωρητικώς και εφαρμόζονται στον πραγματικό κόσμο της πολιτικής πράξης.

(α) Προσδιοριστικοί Παράγοντες

Η κριτική αξιολόγηση μια τομεακής πολιτικής απαιτεί διεπιστημονική οπτική και εξέταση των σημαντικότερων προσδιοριστικών παραγόντων της καθώς οι παράγοντες αυτοί ασκούν μεγάλη επιρροή στα πολύπλοκα κοινωνικά ζητήματα της εποχής μας.

Την πρώτη ομάδα προσδιοριστικών παραγόντων συνιστά το <<κεφάλαιο των μεταναστών>> που συντίθεται από το οικονομικό, ανθρώπινο, κοινωνικό και πολιτισμικό κεφάλαιο με ποσοτικές και ποιοτικές διαστάσεις. Είναι ενσωματωμένο στο μεταναστευτικό απόθεμα που αποτελεί κεντρικό μέγεθος όσον αφορά την παρουσία των μεταναστών σε μία χώρα. Όπως διδάσκει η οικονομική επιστήμη, ένα ελάχιστο επίπεδο διαθεσιμότητας οικονομικού, ανθρώπινου και κοινωνικού κεφαλαίου συσχετίζεται θετικά με την μετακίνηση, με την ένταξη τη χώρα υποδοχής, με την ανάπτυξη της προσωπικότητας των μεταναστών, αλλά και τη

στάση και τις προσλήψεις των ημεδαπών απέναντι τους. Μέχρι σήμερα η εμπειρική μεταναστευτική έρευνα στην Ελλάδα δεν ασχολήθηκε με την εκτίμηση του <<κεφαλαίου των μεταναστών>> παρά τις πολυδιάστατες επιδράσεις σε θεμελιώδη οικονομικά μακρομεγέθη. Αναφορικά, όμως με το πολιτισμικό κεφάλαιο του μεταναστευτικού πληθυσμού, η εθνική του σύσταση, καθώς τα 2/3 του προέρχονται από τη νοτιοανατολική Ευρώπη, ευνοεί την γρήγορη και ομαλή ένταξη του στην ελλαδική κοινωνικοοικονομική ζωή. (Κόντης 2013)

Την δεύτερη ομάδα προσδιοριστικών παραγόντων της μεταναστευτικής πολιτικής συνιστούν οι εθνικοί παράγοντες, οι οποίοι αποτελούν προϊόν των ειδικών χαρακτηριστικών και του ιδεολογικού-φιλοσοφικού αφηγήματος των πολιτικών κομμάτων. Οι παράγοντες αυτοί αναφορικά είναι οι οικονομικές και δημογραφικές επιδράσεις, η εθνική ταυτότητα, η ιδεολογία και η πολιτική, οι ομάδες συμφερόντων, το θεσμικό πλαίσιο, τα ανθρώπινα δικαιώματα, η κοινωνική συνοχή και η δημόσια ασφάλεια. (Κόντης 2017)

Την τρίτη ομάδα προσδιοριστικών παραγόντων προ-έρχεται από τη «μεταφορά πολιτικής» και είναι απότοκος της σύγχρονης ανοιχτής κοινωνίας, της διεθνούς αλληλεξάρτησης και της συμμετοχή της Ελλάδας σε περιφερειακούς και διεθνείς οργανισμούς. Χαμηλής, αλλά όχι αμελητέας, σημασίας μεταφορά πολιτικής πραγματοποιείται από το παγκόσμιο/διεθνές προς το εθνικό επίπεδο μέσω του διεθνούς δικαίου, μέσω της ακούσιας υιοθέτησης προτύπων, κανόνων και καλών πρακτικών. Υψηλής σημασίας μεταφορά πολιτικής πραγματοποιείται από το ενωσιακό επίπεδο προς την Ελλάδα που καταγράφεται ως φαινόμενο του εξευρωπαϊσμού. Η μεταφορά της πολιτικής επέρχεται με πολλούς μηχανισμούς και είναι διάχυτη στο σύνολο του κανονιστικού και χρηματοδοτικού πλαισίου, αφότου άρχισε, μετά τη Συνθήκη του Άμστερνταμ, να αρθρώνεται μια κοινή μεταναστευτική πολιτική. (Κόντης 2017)

(β) Κυρίαρχα παραδείγματα μεταναστευτικής πολιτικής

Υποδιαιρώντας την 25-ετή μεταναστευτική ιστορία της Ελλάδας σε τρεις περιόδους, δύο είναι τα παραδείγματα τα οποία την διατρέχουν το «παραδοσιακό» και το «μεταρρυθμιστικό».

Η κύρια αρχή του παραδοσιακού παραδείγματος μεταναστευτικής πολιτικής (αμυντικός (νέο)ρεαλισμός) είναι η εθνική κυριαρχία που σημαίνει, πρώτον, ουσιαστικό έλεγχο των εισερχόμενων ατόμων και, δεύτερον, περιορισμένα δικαιώματα των εισελθόντων μεταναστών. Υποστηρίζει την κανονιστική θέση περί μιας «εθνικής κοινότητας αλληλεγγύης», τα συμφέροντα της οποίας προάγει αποκλειστικά το κράτος και η οποία δεν επιτρέπεται να ζημιωθεί από την είσοδο

και διαμονή μεταναστών. Συνέπεια αυτού , είναι οι εγχώριοι παράγοντες να επηρεάζουν σημαντικά το περιεχόμενο της μεταναστευτικής πολιτικής. Οι υποστηρικτές του παραδοσιακού παραδείγματος αδυνατούν να κατανοήσουν τη δομή του διεθνούς συστήματος και την συνεπαγόμενη μακροεπίπεδη ανάλυση, όπως τα «πορώδη σύνορα». Θεωρούν την μετανάστευση ως προσωρινό φαινόμενο ή ως ένα ιστορικό ατύχημα για την χώρα και αξιολογούν την διεθνή μετανάστευση ως γεγονός που ενδεχομένως να διαταράξει την εθνική πληθυσμιακή ισορροπία. Κατ' αναλογία υποβαθμίζουν την εσωτερική μεταναστευτική πολιτική και αδυνατούν να αντιληφθούν την διεθνή μετανάστευση ως πραγματική πρόκληση και ευκαιρία, δηλαδή ως όφελος για την Ελλάδα.

Από την περίοδο της μεταναστευτικής ωρίμανσης, και κυρίως κατά την περίοδο της μεταναστευτικής κανονικότητας, επικρατεί το μεταρρυθμιστικό/εκσυγχρονιστικό παράδειγμα πολιτικής. Οι υποστηρικτές του αποδέχονται ότι η διεθνής μετανάστευση συντίθεται από μείγμα οικονομικών και προσφυγικών ρευμάτων, εξαιτίας των παγκόσμιων οικονομικών ανισοτήτων και της διεθνούς πολιτικής πραγματικότητας, όπως οι τοπικές συρράξεις και οι εμφύλιοι πόλεμοι. Αντιλαμβάνονται την εισροή μεταναστών ως δυνητική αύξηση της εθνικής ισχύος, και επιδιώκουν τη μεγιστοποίηση των ωφελειών που απορρέουν από αυτή.

Η Ελληνική μεταναστευτική πολιτική ως προς την μετανάστευση αναφέρεται στην όψη εκείνης της μεταναστευτικής πολιτικής που εκφράζει : (α) την θετική ή αρνητική στάση απέναντι στην μετανάστευση, (β) την διευκόλυνση ή μη της εγκατάστασης των μεταναστών σε άλλη χώρα και (γ) την μέριμνα για την κατοχύρωση των μεταναστών στην άλλη χώρα, πριν ακόμα αυτοί μεταναστεύσουν. (Μουσούρου 2003).

4.2 Η πολιτική της νομιμοποίησης της Ελλάδας

Προς το τέλος του εικοστού αιώνα, η μετανάστευση έλαβε διεθνώς όλο και μεγαλύτερες διαστάσεις. Η Ελλάδα, όπως και άλλες χώρες της νότιας Ευρώπης μετατράπηκε στο τέλος του εικοστού αιώνα από χώρα αποστολής σε χώρα υποδοχής.

Στην περίπτωση της Ελλάδας, η εισροή μεταναστών ξεπέρασε για πρώτη φορά την εκροή μεταναστών κα τα τη δεκαετία του 1970 αλλά η αλλαγή αυτή ήταν συνέπεια κυρίως της παλιννόστησης. Από τα μέσα της δεκαετίας του 1980 άρχισε να παρατηρείται αξιόλογη εισροή από χώρες της κεντρικής και ανατολικής

Ευρώπης, όπως Πολωνία και σε συνέχεια την Βουλγαρία και τη Ρουμανία. Μαζικές διαστάσεις όμως έλαβε η εισροή μεταναστών από το τέλος της δεκαετίας του 1980, με την κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης και άλλων κομμουνιστικών καθεστώτων της κεντρικής και ανατολικής Ευρώπης και ιδιαίτερα με την κατάρρευση της Αλβανίας στις αρχές της δεκαετίας του 1990 (Καβουνίδη 2002). Η χώρα μας είδε πρόσφατα να μεταστρέφονται οι εσωτερικές της ισορροπίες και το κοινωνικό της ισοζύγιο με την άφιξη εκατοντάδων χιλιάδων οικονομικών και πολιτικών μεταναστών, στην αρχή με κατεύθυνση προς την Ευρώπη, στη συνέχεια με σαφή και εμφανή πρόθεση να εγκατασταθούν μόνιμα στη χώρα. (Κουρτοβίκ 2001)

Πολλοί από τους νέους μετανάστες βρίσκονταν στην Ελλάδα παράνομα διότι είτε εισήλθαν παράνομα είτε κατέστη παράνομη η διανομή τους μετά τη λήξη της σχετικής βίζα ή άδειας την οποία κατείχαν. Αυτή η πραγματικότητα για την Ελληνική κοινωνία προκάλεσε πολλές ανησυχίες οι οποίες οδήγησαν τελικά στην ψήφιση του νόμου 1975 του 1991, που προέβλεπε αυστηρά μέτρα προς τους παράνομους αλλοδαπούς τα οποία είχαν στόχο την αναχαίτιση της εισροής. Παρά την ψήφιση του νόμου, παρατηρήθηκε ότι ο αριθμός των παράνομων μεταναστών συνέχιζε να αυξάνεται και δημιουργήθηκαν φόβοι για δυσμενείς επιπτώσεις τόσο στην αγορά εργασίας όσο και στην κοινωνία γενικότερα εφόσον η παράνομη διαμονή καθιστά τους αλλοδαπούς ιδιαίτερα ευάλωτους στην εκμετάλλευση. Η αναζήτηση των κατάλληλων πολιτικών για την αντιμετώπιση της νέας πραγματικότητας οδήγησε στην εξέταση μεταξύ άλλων της περίπτωσης της διεξαγωγής ενός προγράμματος νομιμοποίησης του αλλοδαπού πληθυσμού. (Καβουνίδη 2002).

Τα προγράμματα νομιμοποίησης ποικίλουν από χώρα σε χώρα και ως προς τις προϋποθέσεις συμμετοχής και ως προς τα δικαιώματα και υποχρεώσεις που απορρέουν από την νομιμοποίηση. Θα αναφερθούμε στα δύο Ελληνικά προγράμματα νομιμοποίησης.

Στο πρώτο πρόγραμμα η διαδικασία νομιμοποίησης οργανώθηκε σε δύο στάδια. Στο πρώτο στάδιο υποβλήθηκε η αίτηση για την κάρτα προσωρινής άδειας διαμονής («λευκή κάρτα») και στο δεύτερο η αίτηση για την κάρτα παραμονής περιορισμένης διάρκειας («πράσινη κάρτα»). Προϋπόθεση συμμετοχής στο δεύτερο στάδιο ήταν η συμμετοχή στο πρώτο και η ακόλουθη καταχώρηση της λευκής κάρτας. Όσοι δεν υπέβαλαν στο δεύτερο στάδιο αίτηση για την πράσινη κάρτα, αλλά παρέμειναν στην Ελλάδα, κατέληξαν πάλι στην παρανομία (Καβουνίδη 2004). Στο πρώτο στάδιο της διαδικασίας δικαίωμα, αλλά και υποχρέωση, συμμετοχής είχαν όσοι αλλοδαποί βρίσκονταν παράνομα στο ελληνικό έδαφος κατά τη δημοσίευση των Προεδρικών Διαταγμάτων 358 και 359 στις 28 Νοεμβρίου 1997. Στο δεύτερο στάδιο του πρώτου προγράμματος, δηλαδή η αίτηση για την πράσινη κάρτα, είχε απαραίτητα προϋπόθεση την προσκόμιση αποδείξεων ότι ο αιτών ή η

αιτούσα είχε πραγματοποιήσει ορισμένο εισόδημα εργασίας από την 1η Ιανουαρίου 1998 έως την ημερομηνία υποβολής των δικαιολογητικών (Καβουνίδη 2002).

Στο δεύτερο πρόγραμμα νομιμοποίησης υιοθετήθηκε η προϋπόθεση της προηγούμενης παραμονής του μετανάστη στο Ελληνικό έδαφος για τουλάχιστον ένα έτος. Συγκεκριμένα έπρεπε ο μετανάστης ή η μετανάστρια να είχε παραμείνει στην Ελλάδα για τουλάχιστον έναν χρόνο από τις 2.6.2001. Επιπλέον προϋπόθεση ήταν η απόκτηση ασφαλιστικών ενσήμων ενός έτους, δηλαδή ενσήμων που αντιστοιχούσαν σε 250 ημέρες, είτε με τακτικές εισφορές στο πλαίσιο της εργασίας είτε με την αγορά τους από το ασφαλιστικό ταμείο (Καβουνίδη 2004).

4.2.1 Προϋποθέσεις συμμετοχής

A. Προϋποθέσεις παραμονής

Αρχικά, ας αναφερθούμε στο γεγονός ότι, οι προϋποθέσεις συμμετοχής που υιοθετούνται θα πρέπει να σχεδιαστούν με τρόπο ώστε να συμπεριλαμβάνουν όσο το δυνατόν περισσότερους μετανάστες που βρίσκονται στη χώρα επειδή αλλιώς «θα συνεχίζει να υπάρχει παρανομία εξ ορισμού». Μάλιστα, πολύ συχνά, όπως έγινε και στην περίπτωση της Ελλάδας με το δεύτερο πρόγραμμα νομιμοποίησης εισάγεται ως νέο μέρος ενός νέου νόμου για την μετανάστευση, που μαζί προσφέρουν μια νέα ευκαιρία να «σβηστούν τα περασμένα» και να γίνει μια νέα αρχή, χωρίς την ύπαρξη πληθυσμού παράνομων μεταναστών που έχει συσσωρευτεί στο παρελθόν (Καβουνίδη 2004).

Η προηγούμενη παραμονή στη χώρα υποδοχής αποτελεί κριτήριο που έχει υιοθετηθεί πολύ συχνά ως προϋπόθεση συμμετοχής σε διάφορα προγράμματα νομιμοποίησης. Όσο πιο παλιά στο παρελθόν τοποθετηθεί η σχετική ημερομηνία μέχρι την οποία θα έπρεπε να βρισκόταν κανείς στη χώρα υποδοχής, τόσο μεγαλύτερο βέβαια είναι το ποσοστό του παράνομου πληθυσμού που δεν καλύπτεται από το πρόγραμμα. Από την άλλη, κατά το πρώτο στάδιο του πρώτου Ελληνικού προγράμματος νομιμοποίησης του 1998, βασική προϋπόθεση ήταν ότι ο μετανάστης ή η μετανάστρια βρισκόταν στο ελληνικό έδαφος μια μέρα πριν τη

δημοσίευση του σχετικού διατάγματος. Στο δεύτερο Ελληνικό πρόγραμμα νομιμοποίησης που προβλέφθηκε με το νέο νόμο του 2910 του 2001, πάλι υιοθετήθηκαν κριτήρια παραμονής.

Β. Κριτήρια Οικογενειακά

Οι οικογενειακές σχέσεις έχουν επίσης χρησιμοποιηθεί ως προϋποθέσεις συμμετοχής σε προγράμματα νομιμοποίησης μεταναστών. Για παράδειγμα, χώρες όπως η Γαλλία, η Ιταλία και η Ιαπωνία έχουν νομιμοποιήσει αλλοδαπούς που μπορούν να αποδείξουν τους συγγενικούς τους δεσμούς με άτομα που βρίσκονται νόμιμα στη συγκεκριμένη χώρα.

Γ. Κριτήρια εργασίας

Και στα δύο Ελληνικά προγράμματα νομιμοποίησης έχουν χρησιμοποιηθεί κριτήρια εργασίας. Τα συγκεκριμένα κριτήρια που υιοθετήθηκαν αναδεικνύουν τη σημασία που αποδόθηκε από τις Ελληνικές αρχές στην ένταξη της αδήλωτης εργασίας που έκαναν οι μετανάστες στον τομέα της οικονομίας. Όλα τα κριτήρια που υιοθετήθηκαν έχουν δώσει βάρος σε προϋποθέσεις που αφορούν την εργασία και ιδιαίτερα την νομιμότητα της απασχόλησης με στόχο την έξοδο των μεταναστών και των εργοδοτών τους από την ανεπίσημη οικονομία.

Ειδικότερα, στο δεύτερο στάδιο του πρώτου Ελληνικού προγράμματος νομιμοποίησης του 1998, υιοθετήθηκαν κριτήρια σχετικά με τη νομιμότητα της απασχόλησης. Συγκεκριμένα, προϋπόθεση συμμετοχής ήταν ότι οι μετανάστες έπρεπε να είχαν συμπληρώσει ένα ορισμένο εισόδημα από την εργασία τους μεταξύ του Ιανουαρίου 1998 και τις ημερομηνίες υποβολής της σχετικής αίτησης και των υπόλοιπων εγγράφων. Ειδικότερα, οι μετανάστες που εργάζονταν σε έναν ή περισσότερους εργοδότες ήταν υποχρεωμένοι να εμφανίσουν τις ασφαλιστικές εισφορές, ως στοιχείο αποδεικτικό ότι είχαν πραγματοποιήσει εισόδημα ανειδίκευτου εργάτη που να αντιστοιχούσαν σε σαράντα τουλάχιστον ημέρες. Οι μετανάστες που παρείχαν ανεξάρτητες υπηρεσίες ή είχαν συνάψει σύμβαση έργου όφειλαν να προσκομίσουν δελτίο παροχής υπηρεσιών από το οποίο να προκύψει ότι είχαν πραγματοποιήσει εισόδημα ανειδίκευτου εργάτη που να αντιστοιχούσε σε σαράντα πάλι τουλάχιστον εργάσιμες μέρες. Τέλος, οι μετανάστες που εργάζονταν στον αγροτικό τομέα της οικονομίας ήταν υποχρεωμένοι να προσκομίσουν αποδείξεις πληρωμής στο ταμείο ασφάλισης αγροτών που να αντιστοιχούσαν στο κατώτερο ασφαλιστήριο και το οποίο να κάλυπτε σαράντα πάλι τουλάχιστον εργάσιμες ημέρες. (Καβουνίδη 2002).

Όσον αφορά, το δεύτερο Ελληνικό πρόγραμμα νομιμοποίησης αλλοδαπών, στην πρώτη φάση εκδόθηκε άδεια παραμονής και στη συνέχεια εφαρμόστηκαν άλλα κριτήρια αναφορικά με την εργασία για την απόκτηση της άδειας εργασίας. Συγκεκριμένα, οι μετανάστες να παρουσιάσουν αποδείξεις ότι ήταν ασφαλισμένοι και ότι είχαν εκπληρώσει όλες τις ασφαλιστικές τους υποχρεώσεις ή οι μετανάστες να προσκομίσουν σύμβαση εξαρτημένης εργασίας ή αναγγελία προς τον ΟΑΕΔ για την πρόσληψη ή δήλωση του εργοδότη ότι θα τους απασχολούσε για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα και στην περίπτωση διακοπής της εργασίας, θα ενημέρωνε σχετικά την υπηρεσία αλλοδαπών και μετανάστευσης του μονάρχη. (Καβουνίδη 2004)

Παρόλα αυτά πολλοί εργοδότες ήταν απρόθυμοι να επισημοποιήσουν την εργασία των μεταναστών, δημιουργώντας τους δυσκολίες στην προσπάθεια να βρουν νόμιμη απασχόληση. Πολλοί από αυτούς ακολούθησαν διάφορες «στρατηγικές» για να πετύχουν την νομιμοποίηση τους. Δημιουργείται με τον τρόπο αυτό ένα χάσμα ανάμεσα στο δίκαιο και τη νομιμότητα (Κουρτοβίκ 2001).

4.3 Η καταγραφή των νόμιμων μεταναστών

Για πολλά χρόνια δεν υπήρχαν σαφή στατιστικά στοιχεία σχετικά με τον αριθμό μεταναστών στην Ελλάδα. Τη δεκαετία του '80, οι μετανάστες αποτελούσαν το 2,5 % του συνολικού πληθυσμού της χώρας, ενώ το 1991 το σύνολο τους ανερχόταν στις 270.000. Αυτό δείχνει ότι αριθμός τους είχε τετραπλασιαστεί. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της απογραφής του 2001, οι υπήκοοι τρίτων χωρών αποτελούσαν το 7% του συνολικού πληθυσμού της χώρας 762.191 έναντι 10.166.929 Ελλήνων. Κατά την τελευταία απογραφή του 2011 ο μόνιμος πληθυσμός της χώρας ηλικίας ενός (1) έτους και άνω ανήλθε σε 10.712.409 άτομα (5.249.971 άντρες και 5.462.438 γυναίκες). Από τα άτομα αυτά 78.420 ποσοστό 0,7% εγκαταστάθηκαν στην Ελλάδα από χώρες του εξωτερικού.

Στον παρακάτω πίνακα βλέπουμε τους εγκατασταθέντες στην Ελλάδα κατά το τελευταίο έτος πριν την Απογραφή κατά ομάδες χωρών προέλευσης, ομάδες ηλικιών και αστικότητα τόπου διαμονής τους, κατά την Απογραφή 2011.

Αστικότητα τόπου διαμονής/ ομάδες ηλικιών	Σύνολο	Χώρες προέλευσης						
		Χώρες ΕΕ	Λοιπή Ευρώπη	Αφρική	Καραϊβική, Νότια ή Κεντρική Αμερική	Βόρεια Αμερική	Ασία	Ωκεανία
Σύνολο Ελλάδας	79.554	42.992	13.780	4.159	365	4.926	12.017	1.315
0_9	7.914	3.300	2.710	189	44	271	1.337	63
10_19	7.456	3.546	1.768	270	24	229	1.578	41
20_29	24.000	12.219	4.349	1.670	95	828	4.721	118
30_39	14.426	7.802	2.079	999	87	723	2.592	144
40_49	8.184	4.838	1.146	518	30	542	985	125
50_59	6.275	4.017	714	305	35	554	499	151
60_69	6.692	4.651	642	119	24	772	187	297
70 και άνω	4.607	2.619	372	89	26	1.007	118	376
Αστικές περιοχές	55.742	29.386	8.405	3.494	311	3.128	10.306	712
0_9	5.607	2.256	1.620	174	40	206	1.261	50
10_19	5.519	2.694	1.003	242	22	178	1.347	33
20_29	18.908	9.984	2.706	1.427	86	642	3.974	89
30_39	10.617	5.643	1.268	817	79	530	2.181	99
40_49	5.460	3.065	661	408	24	362	864	76
50_59	3.681	2.202	433	250	25	273	423	75
60_69	3.413	2.140	449	106	20	405	157	136
70 και άνω	2.537	1.402	265	70	15	532	99	154
Αγροτικές περιοχές	23.812	13.606	5.375	665	54	1.798	1.711	603
0_9	2.307	1.044	1.090	15	4	65	76	13
10_19	1.937	852	765	28	2	51	231	8
20_29	5.092	2.235	1.643	243	9	186	747	29
30_39	3.809	2.159	811	182	8	193	411	45
40_49	2.724	1.773	485	110	6	180	121	49
50_59	2.594	1.815	281	55	10	281	76	76
60_69	3.279	2.511	193	13	4	367	30	161
70 και άνω	2.070	1.217	107	19	11	475	19	222

Εικόνα 3 1: Εγκατασταθέντες στην Ελλάδα ανά ομάδες κατά την Απογραφή 2011 (Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ)

Από την περαιτέρω μελέτη των στοιχείων προκύπτει από τους εγκατασταθέντες στη χώρα μας κατά το τελευταίο έτος πριν την Απογραφή, οι 43.341 ήταν άντρες και οι 36.213 ήταν γυναίκες ενώ οι 33.751 (ποσοστό 42,4%) είχαν ελληνική υπηκοότητα και οι 45.803 (ποσοστό 57,6%) άλλη. Το μεγαλύτερο ποσοστό 73,1 % των εγκατασταθέντων κατά το συγκεκριμένο έτος με ελληνική υπηκοότητα προέρχεται από χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και το αντίστοιχο μεγαλύτερο ποσοστό των ατόμων με άλλη υπηκοότητα 40,0%. (ΕΛ.ΣΤΑΤ 2014)

Στις εικόνες 3.2 και 3.3 που ακολουθούν παρουσιάζονται οι χώρες προηγούμενης διαμονής από τις οποίες προήλθε το μεγαλύτερο ποσοστό των ατόμων που εγκαταστάθηκαν στην Ελλάδα, κατά το τελευταίο έτος πριν την Απογραφή με ελληνική, καθώς και με ξένη υπηκοότητα (περιλαμβάνονται και τα άτομα με αδιευκρίνιστη ή χωρίς υπηκοότητα) αντίστοιχα.

Στη συνέχεια της εργασίας θα εξεταστεί και θα αναλυθεί λεπτομερώς η εγκατάσταση των νόμιμων μεταναστών κατά τα πρόσφατα έτη 2014-2018 με την κατασκευή σχετικών πινάκων και χαρτών.

4.4 Αίτια εισροής μεταναστών στην Ελλάδα

Οι λόγοι για τους οποίους ο μετανάστης ή η μετανάστρια αποφασίζει να εγκαταλείψει τα πατρίδα εδάφη για μια άλλη χώρα ποικίλουν. Οι οικονομικοί παράγοντες φαίνεται να προκαλούν το μεγαλύτερο μέρος της προσέλκυσης μεταναστών, παρόλα αυτά και οι μη οικονομικοί παράγοντες (γεωπολιτικοί, δημογραφικοί, κοινωνικοί, θεσμικοί και άλλοι) παίζουν σημαντικό ρόλο ενώ παράλληλα συμβάλλουν στη διατήρηση και αύξηση των κανονικών και μη μεταναστών. (Εκμε-Πουλοπούλου 2007)

Η γεωγραφική θέση της Ελλάδας ανάμεσα σε τρεις Ηπείρους (Ευρώπη-Ασία-Αφρική) την καθιστά συγχρόνως πόλη εισόδου και διέλευσης προς την Ευρώπη κυρίως γι' αυτούς που θέλουν να ξεφύγουν από τη φτώχεια και την εξαθλίωση των χωρών τους. Σύμφωνα με την ΕΛ.ΣΤΑΤ (Ελληνική Στατιστική Αρχή), το 2011 η πλειονότητα των μεταναστών προέρχονται από χώρες όπως η Αλβανία, η Ρουμανία και η Βουλγαρία με τις οποίες η Ελλάδα έχει κοινά σύνορα. Για πολλούς μετανάστες η αναζήτηση εργασίας είναι ο κυριότερος λόγος εγκατάστασης τους στην Ελλάδα καθώς υπολογίζεται πως στην χώρα μας η παραοικονομία κυμαίνεται σε υψηλά επίπεδα δίνοντας τους πολύ εύκολα ευκαιρίες απασχόλησης σε τομείς τους οποίους οι γηγενείς αποφεύγουν κυρίως λόγω κακών συνθηκών εργασίας (Κόντης 2009). Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της Απογραφής Πληθυσμού 2011, το μεγαλύτερο ποσοστό, 36,7 % των μεταναστών με ελληνική υπηκοότητα δήλωσε ως λόγο εγκατάστασης τον επαναπατρισμό/παλιννόστηση, ενώ το μεγαλύτερο ποσοστό 39,9% εκείνων με ξένη, δήλωσε ότι εγκαταστάθηκε στην Ελλάδα για εργασία (ΕΛ.ΣΤΑΤ 2014).

Ένας άλλος λόγος είναι πως η Ελλάδα από πολλούς μετανάστες θεωρείται ως χώρα προσωρινής παραμονής ή χώρα διέλευσης μέχρι να βρουν ευκαιρία να προωθηθούν προς τις χώρες οι οποίες θεωρούνται περισσότερο προσφέρουσες, όπως οι χώρες του Ευρωπαϊκού Βορρά. Παρόλα αυτά όμως, λόγω των αυστηρών συνοριακών ελέγχων και σε συνδυασμό κυρίως με τη μεγάλη ανάπτυξη της παραοικονομίας στην Ελλάδα συντελούν ώστε αρκετοί τελικώς να παραμένουν

4.5 Διαμονή στην Ελλάδα - Άδειες Διαμονής

Σύμφωνα με το υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής οι γενικές κατηγορίες αδειών διαμονής είναι :

- i) Μόνιμη άδεια διαμονής επενδυτή (ιδιοκτήτες ακινήτων)
- ii) Εργασία και άσκηση επαγγελματικής δραστηριότητας
- iii) Προσωρινή διαμονή
- iv) Για ανθρωπιστικούς εξαιρετικούς και άλλους λόγους
- v) Σπουδές, εθελοντική εργασία, έρευνα και επαγγελματική κατάρτιση
- vi) Θύματα εμπορίας ανθρώπων και παράνομης διακίνησης μεταναστών
- vii) Οικογενειακή επανένωση
- viii) Διαμονή μακράς διάρκειας
- ix) Μόνιμη διαμονή μελών οικογένειας Έλληνα
- x) Ανεξάρτητη Οικονομική Δραστηριότητα

Η κατηγοριοποίηση αυτή στοχεύει στον περιορισμό της γραφειοκρατίας και τη διευκόλυνση των εμπλεκόμενων υπηρεσιών, καθώς και την απλούστευση των διαδικασιών υποβολής της αίτησης για άδεια διαμονής και χορήγησης της άδειας αυτής, με σκοπό να καταστήσει αποτελεσματικότερο τον έλεγχο της μεταναστευτικής ροής.

Σύμφωνα με το άρθρο 7 της Οδηγίας 2013/33/ΕΕ για τη διαμονή και ελευθερία κυκλοφορίας στην Ελλάδα :

1. Οι αιτούντες μπορούν να κυκλοφορούν ελεύθερα στην ελληνική επικράτεια ή στην περιοχή που τους ορίζεται με κανονιστικού χαρακτήρα απόφαση του Διευθυντή της Υπηρεσίας Ασύλου.
2. Η απόφαση για περιορισμό στην ελευθερία κυκλοφορίας λαμβάνεται, όταν είναι αναγκαίο για την ταχεία επεξεργασία και την αποτελεσματική παρακολούθηση των αιτήσεων παροχής διεθνούς προστασίας ή για αιτιολογημένους λόγους δημοσίου συμφέροντος ή δημόσιας τάξης.
3. Στους αιτούντες στους οποίους έχει επιβληθεί περιορισμός στην ελευθερία κυκλοφορίας, σύμφωνα με τις ανωτέρω διατάξεις, παρέχονται υλικές συνθήκες υποδοχής όπου σε περίπτωση παραβίασης, η παροχή υλικών συνθηκών υποδοχής διακόπτεται.
4. Ο αιτών για τον οποίο έχει καθοριστεί περιοχή κυκλοφορίας, σύμφωνα με τις παραγράφους 1 και 2 , μπορεί να απομακρυνθεί προσωρινά κατόπιν σχετικής άδειας της δημόσιας Αρχής, που χορηγείται ύστερα από αίτηση του
5. Οι αιτούντες οφείλουν να γνωστοποιούν στις αρμόδιες Αρχές κάθε μεταβολή του τόπου διαμονής τους, όσο εκκρεμεί η αίτηση τους για παροχή διεθνούς προστασίας (Εφημερίδα της Κυβερνήσεως 2018).

5 Δεδομένα - Μεθοδολογία

5.1 Δεδομένα

Τα δεδομένα που χρησιμοποιήθηκαν στην παρούσα πτυχιακή εργασία αποτελούν καταγραφές νόμιμων μεταναστών στον Ελλαδικό χώρο και αποκτήθηκαν μέσω της σελίδας του Υπουργείου Μεταναστευτικής Πολιτικής.

Το Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής ιδρύθηκε στις 4 Νοεμβρίου 2016, από το πρώην Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης. Στελεχώνεται από τη Γενική Γραμματεία Μεταναστευτικής Πολιτικής, τη Γενική Γραμματεία Υποδοχής, τη Γενική Γραμματεία Ασύλου και τη Γενική Γραμματεία Οικονομικών Υπηρεσιών Μεταναστευτικής Πολιτικής.

Από την ιστοσελίδα του Υπουργείου συλλέξαμε δεδομένα για τις εθνικότητες οι οποίες αποτελούν το μεγαλύτερο πλήθος νόμιμων μεταναστών στη χώρα μας την τελευταία πενταετία την οποία θα αναλύσουμε.

Οι εθνικότητες οι οποίες μελετήθηκαν είναι οι εξής με αλφαβητική σειρά :

1. Αίγυπτος
2. Αλβανία
3. Αρμενία
4. Γεωργία
5. Ινδία
6. Κίνα
7. Μολδαβία
8. Μπανγκλαντές
9. Ουκρανία
10. Πακιστάν
11. Ρωσία
12. Συρία
13. Φιλιππίνες

Με βάση αυτές τις εθνικότητες μελετήθηκαν η διακύμανση αντρών - γυναικών κατά τα έτη 2014 - 2018. Επίσης την διακύμανση των 3 μεγάλων κατηγοριών Απασχόληση, Λοιπά και Οικογενειακή Επανένωση ανά υπηρεσία κατά τα έτη 2014 - 2018. Η τέταρτη μεγάλη κατηγορία Σπουδές αποτελείται από πάρα πολύ μικρό πλήθος με συνέπεια να μην φαίνεται κάποια ιδιαίτερη διακύμανση στα διαγράμματα γι'αυτό αποφασίσαμε να ασχοληθούμε με τις τρεις από αυτές. Και τέλος, μέσα από την ανάλυση δεδομένων καταλήξαμε στις 11 βασικότερες υποκατηγορίες αδειών διαμονής με το μεγαλύτερο πλήθος, παρουσιάζοντας την διακύμανση τους κατά τα έτη 2014 - 2018.

5.1.1 Άδειες Διαμονής

Επιλέξαμε να μελετήσουμε 11 υποκατηγορίες, οι οποίες προέρχονται από τις 4 πιο γενικευμένες κατηγορίες οι οποίες είναι :

1. Απασχόληση
2. Λοιπά
3. Οικογενειακή Επανένωση
4. Σπουδές

Πριν αναφερθούμε στις υποκατηγορίες στις οποίες καταλήξαμε, πρέπει να σημειωθεί πως υπήρχαν αλλαγές, από την σελίδα του Υπουργείου, στον τρόπο καταγραφής των δεδομένων και κυρίως στις ονομασίες τις οποίες είχαν οι υποκατηγορίες, καθώς υπήρξε απλούστευση στην κατηγοριοποίηση των αδειών. Γι' αυτό τον λόγο προσπαθήσαμε να επιλέξουμε τις αντίστοιχες για κάθε χρονιά ή έστω και πάλι τις σημαντικότερες.

Οι υποκατηγορίες είναι οι εξής :

1. Εξαρτημένη εργασία και παροχή υπηρεσιών ή έργου (N4251/14)
ή αλλιώς Εργασία. (ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ)
2. Άδεια διαμονής δεκαετούς διάρκειας (N3731/08), άρθρο 39
ή αλλιώς Δεκαετής Άδεια Διαμονής. (ΛΟΙΠΑ)
3. Άδεια διαμονής Δεκαετούς Διάρκειας (N4251/14)
ή αλλιώς Δεκαετούς Διάρκειας. (ΛΟΙΠΑ)
4. Άδεια διαμονής Δεύτερης Γενιάς (N4251/14)
ή αλλιώς Δεύτερη Γενιά. (ΛΟΙΠΑ)
5. Αόριστης Διάρκειας (N3386/05, άρθρο 91, παρ.2)
ή αλλιώς Άδεια διαμονής Αόριστης Διάρκειας. (ΛΟΙΠΑ)
6. Μόνιμη Διαμονή (N4251/14)
ή αλλιώς Εξαιρετικοί Λόγοι (ΛΟΙΠΑ)
7. Μέλη οικογένειας πολίτη τρίτης χώρας (N4251/14)
ή αλλιώς Άδεια διαμονής για Οικογενειακή Επανένωση (ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΕΠΑΝΕΝΩΣΗ)
8. Μέλη οικογένειας υπηκόου τρίτης χώρας (Π.Δ 131/06)
ή αλλιώς Μέλος Οικογένειας (ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΕΠΑΝΕΝΩΣΗ)
9. Σύζυγος Έλληνα Πολίτη (N.3386/05, άρθρο 61)
ή αλλιώς Μέλος Οικογένειας Έλληνα (ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΕΠΑΝΕΝΩΣΗ)
10. Επαγγελματική Κατάρτιση (N4251/14)
ή αλλιώς Επαγγελματική Κατάρτιση (ΣΠΟΥΔΕΣ)
11. Σπουδές (N4251/14)
ή αλλιώς Σπουδαστής (ΣΠΟΥΔΕΣ)

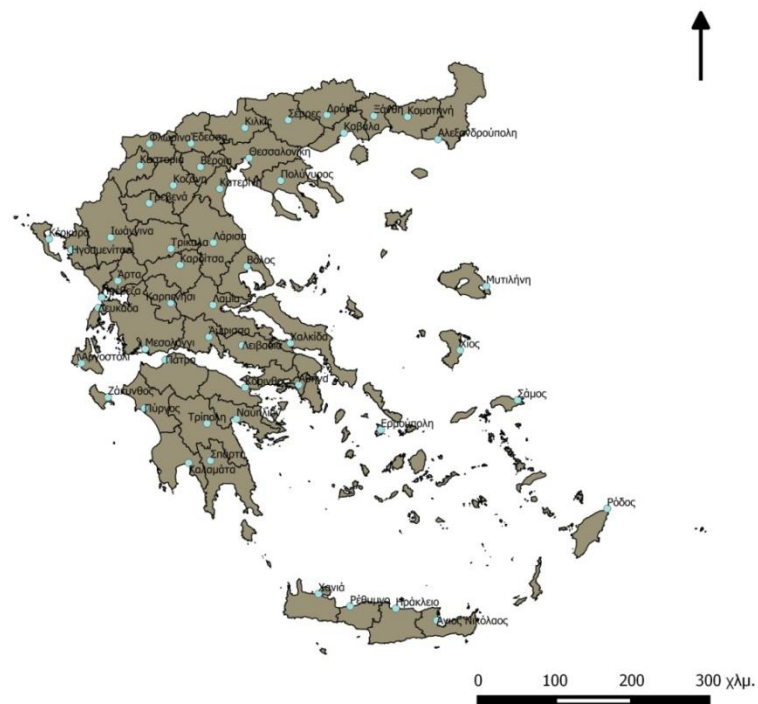
5.2 Μεθοδολογία

5.2.1 Προετοιμασία Δεδομένων

Αρχικά, ελήφθησαν τα δεδομένα από την ιστοσελίδα του Υπουργείου Μεταναστευτικής Πολιτικής για τις παραμέτρους της νόμιμης μετανάστευσης και ειδικότερα, των κατηγοριών διαμονής και το πλήθος τους, σε αντιστοιχία με το φύλο και την γεωγραφική υπηρεσία για κάθε εθνικότητα ξεχωριστά. Προκειμένου να γίνει ορθή επεξεργασία των αποτελεσμάτων με τη βοήθεια του προγράμματος Excel, δημιουργήσαμε συγκεντρωτικούς πίνακες με τα δεδομένα δουλεύοντας τις παραμέτρους συνδυαστικά. Αφού κατασκευάστηκαν πίνακες δεδομένων με την εντολή "συγκεντρωτικός πίνακας (pivot)" σε περιβάλλον Excel μπορέσαμε να προετοιμάσουμε τα δεδομένα μας και να υπολογίσουμε τις παραμέτρους που θα αναλύσουμε περεταίρω. Η περίοδος μελέτης μας είναι η τελευταία πενταετία 2014-2018.

Συγκεκριμένα, ακολουθήθηκε η εξής διαδικασία : παρατηρήσαμε για κάθε εθνικότητα ξεχωριστά το πλήθος της για κάθε χρονιά (2014-2018), σε περιβάλλον Excel, έτσι ώστε να απομονώσουμε και να αναλύσουμε αυτές τις οποίες το πλήθος ήταν μεγαλύτερο και είχαν σημαντικές διακυμάνσεις χρόνο με το χρόνο. Καταλήξαμε σε 13 όπως αναφέρθηκε και προηγουμένως. Σε ένα νέο φύλλο εργασίας με τη βοήθεια του συγκεντρωτικού πίνακα (pivot table) υπολογίσαμε το πλήθος κάθε μία από τις 13 εθνικότητες, ξεχωριστά για άνδρες και γυναίκες, για τις 4 μεγάλες κατηγορίες (Απασχόληση, Λοιπά, Οικογενειακή Επανένωση, Σπουδές). Με τον ίδιο τρόπο υπολογίσαμε το συνολικό πλήθος κάθε εθνικότητας για τις 11 βασικές υποκατηγορίες αδειών διαμονής στις οποίες καταλήξαμε μετά από ανάλυση και τις επιλέξαμε με βάση το πλήθος τους σε βάθος χρόνου και την σημαντικότητά τους.

Όλα αυτά τα δεδομένα τα συγκεντρώσαμε σε πίνακες και τα απεικονίσαμε σε διαγράμματα. Τέλος, σε χάρτες απεικονίσαμε τον συνολικό πληθυσμό κάθε εθνικότητας για τα έτη 2014 και 2018 για κάθε γεωγραφική υπηρεσία. Στο παρακάτω σχήμα 4.1 απεικονίζονται όλες οι γεωγραφικές υπηρεσίες με τις οποίες ασχοληθήκαμε.

Σχήμα 4 1: Οι γεωγραφικές υπηρεσίες στον Ελλαδικό χώρο.

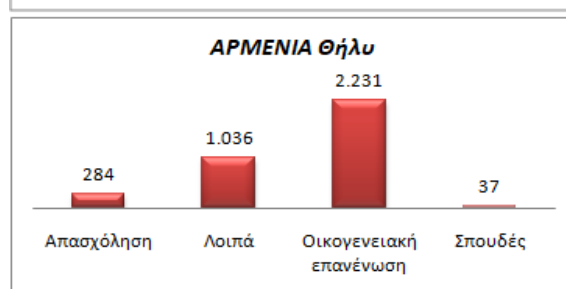
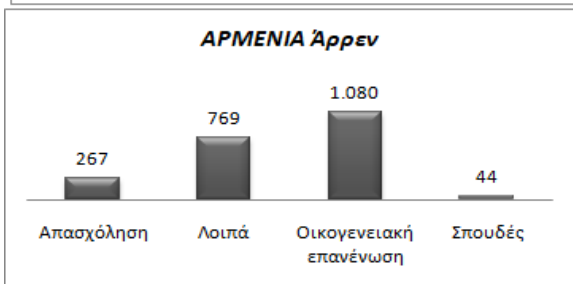
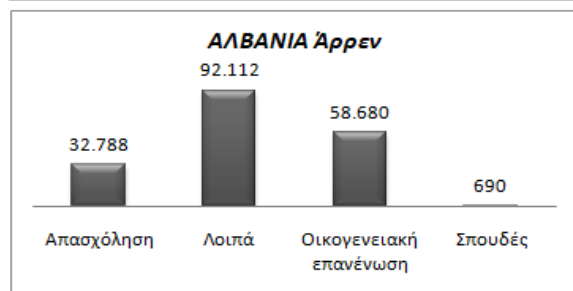
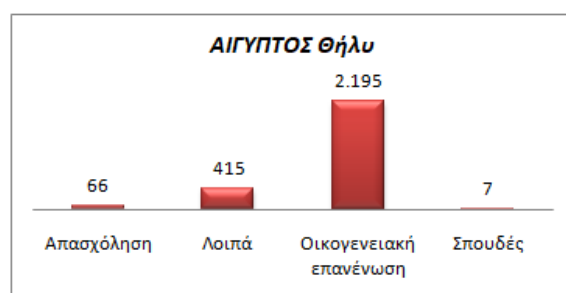
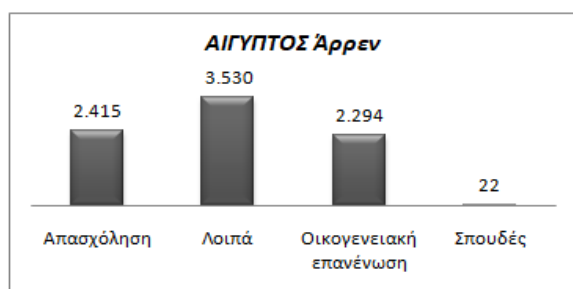
6 Χρονική Ανάλυση - Αποτελέσματα - Διαγράμματα

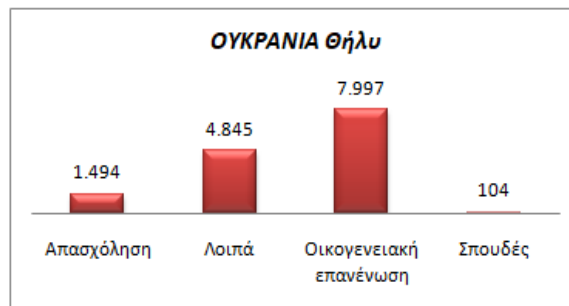
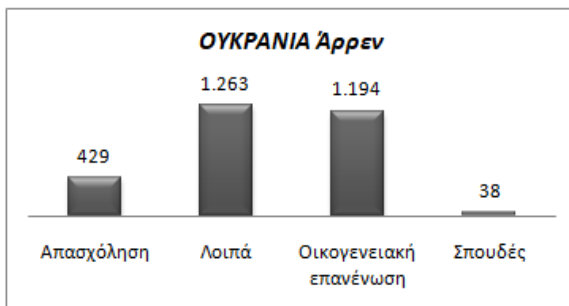
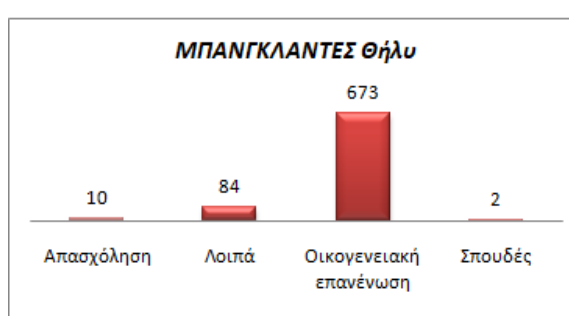
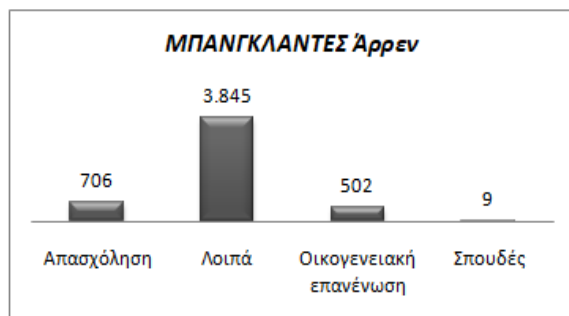
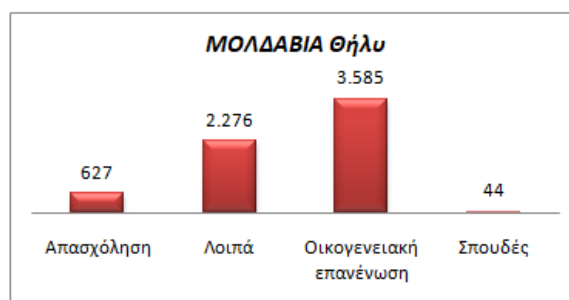
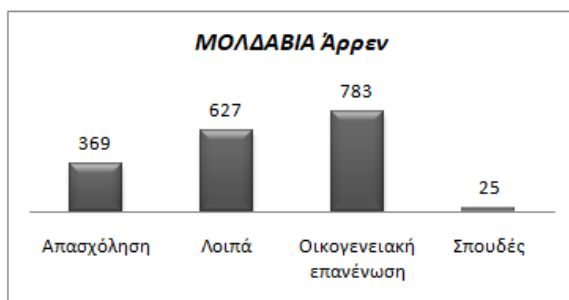
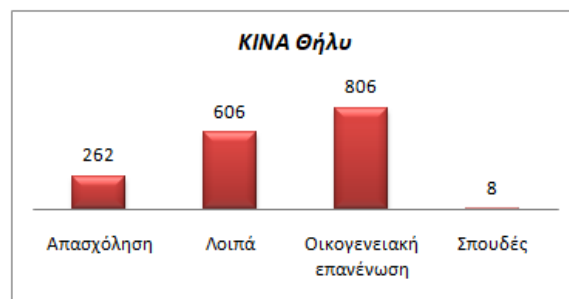
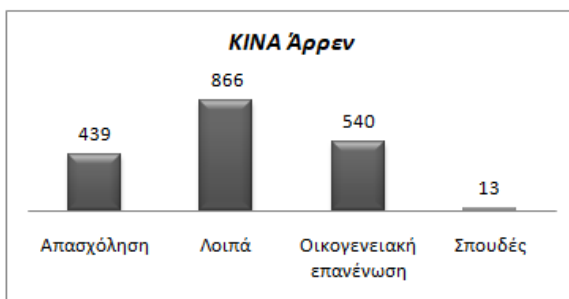
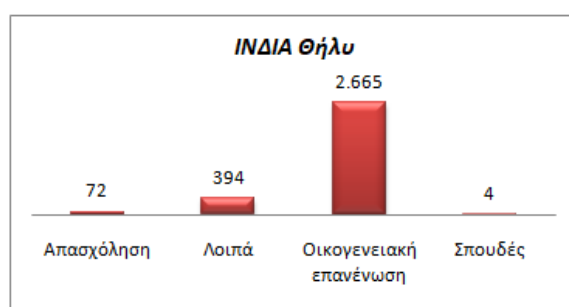
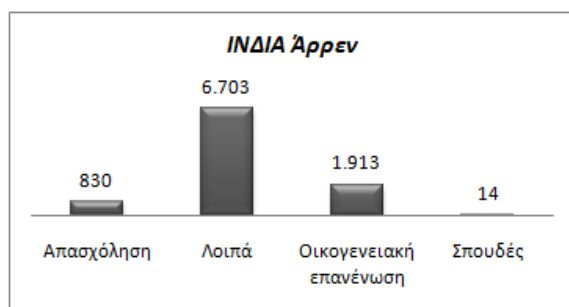
Στο κεφάλαιο 5 θα γίνει παρουσίαση των δεδομένων που αφορούν τη νόμιμη μετανάστευση. Η παρουσίαση της νόμιμης μετανάστευσης που ακολουθεί, εμπεριέχει την γραφική απεικόνιση του συνολικού πλήθους ανδρών - γυναικών ανά εθνικότητα και του συνολικού πληθυσμού των 3 βασικών κατηγοριών ανά υπηρεσία καθώς και για το πλήθος για τις 11 βασικές υποκατηγορίες ανά εθνικότητα, για κάθε χρονιά ξεχωριστά για την περίοδο μελέτης 2014-2018.

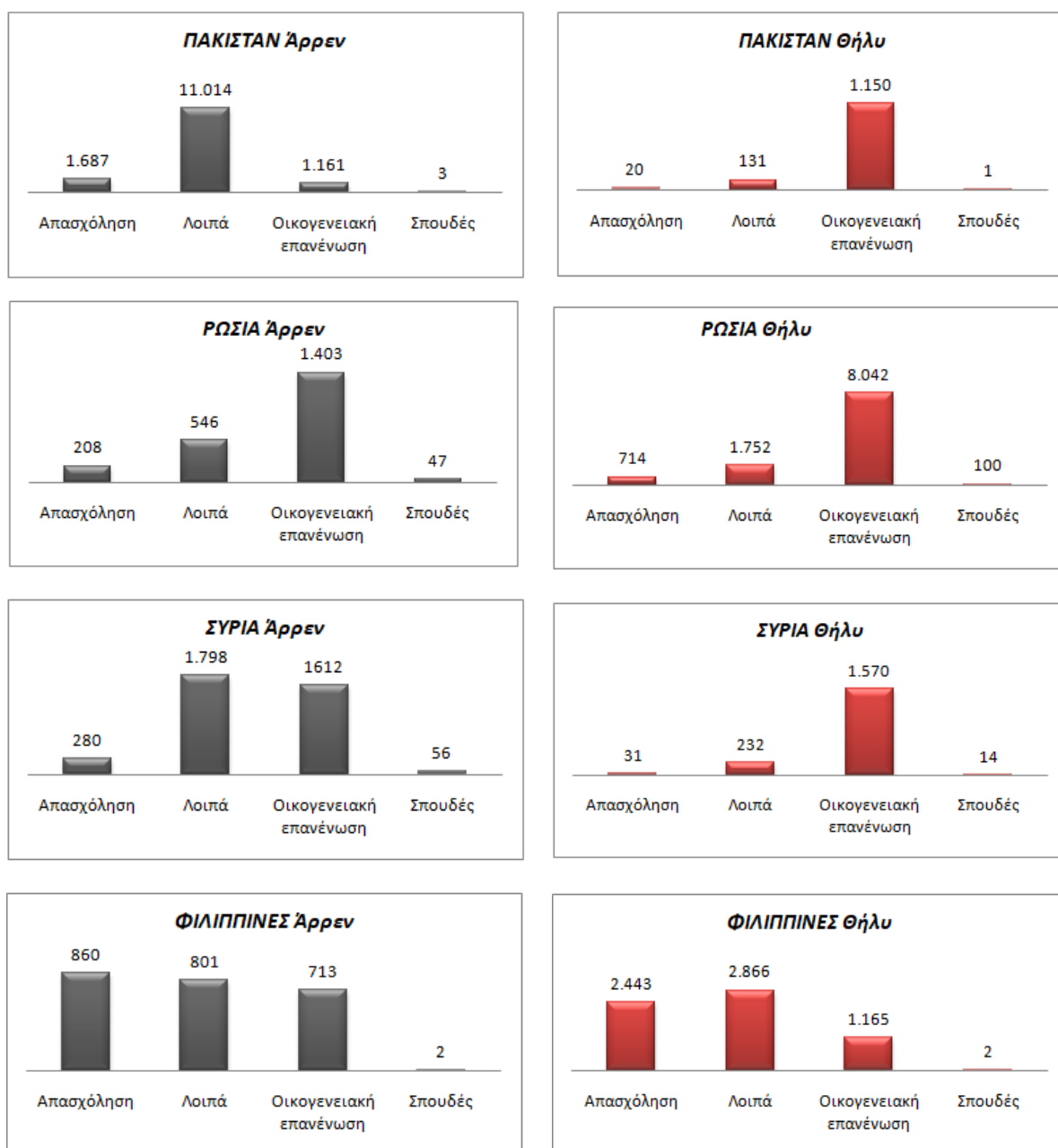
Μέσα από τα διαγράμματα φαίνονται οι διακυμάνσεις της νόμιμης μετανάστευσης στο χρόνο. Είναι σημαντικό να γνωρίζουμε την εξέλιξη της, προκειμένου να διαπιστώσουμε το μέγεθος της αλλαγής και πως αυτό επηρεάζεται από τις γεωγραφικές, οικονομικές, κοινωνικές και πολιτικές καταστάσεις που βιώνει η χώρα μας ανά έτος.

6.1 Διακύμανση πληθυσμού για άντρες και γυναίκες ανά έτος για την για την περίοδο μελέτης 2014-2018.

Σε όλα τα διαγράμματα χρησιμοποιήθηκε η ίδια κλίμακα. Οι τιμές μεταξύ κάποιων χωρών έχουν πολύ μεγάλη απόκλιση, γι' αυτό το λόγο επιλέξαμε αυτό το συλ διαγράμματος, στα οποία αναγράφονται και οι τιμές στο πάνω μέρος. Με αυτό τον τρόπο οι διαφορές μεταξύ των χωρών είναι ευδιάκριτες. Οι εθνικότητες ταξινομήθηκαν με αλφαβητική σειρά.

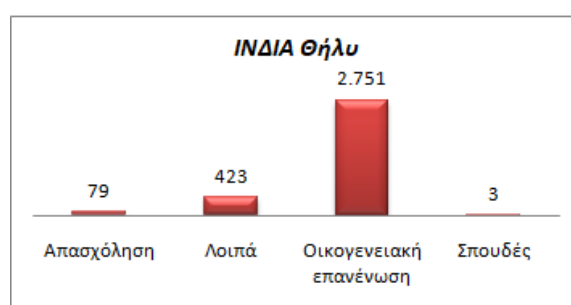
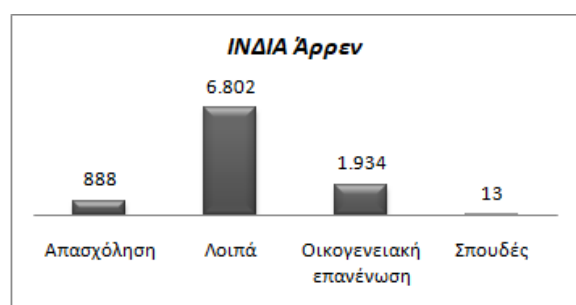
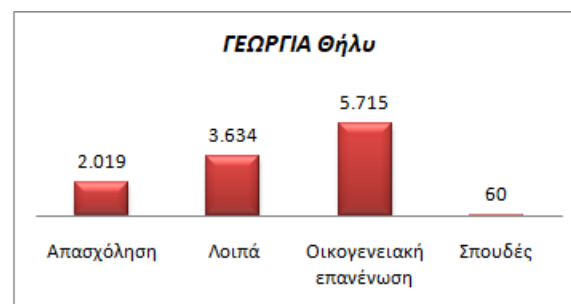
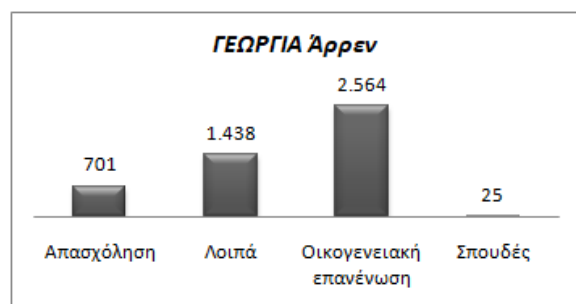
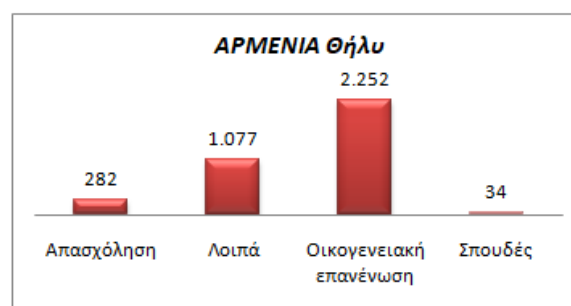
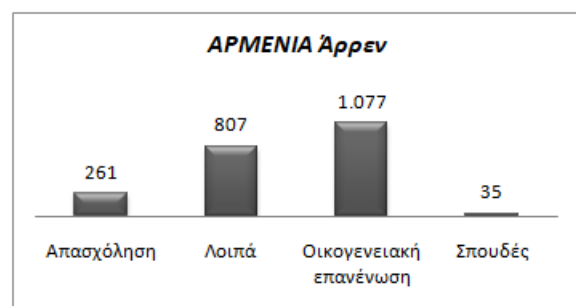
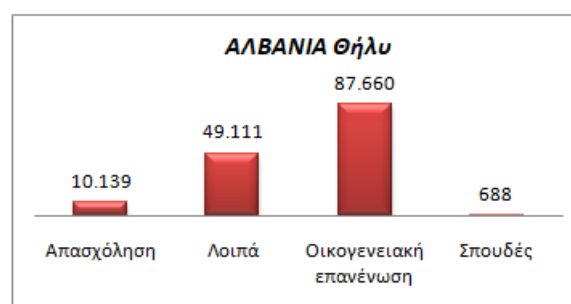
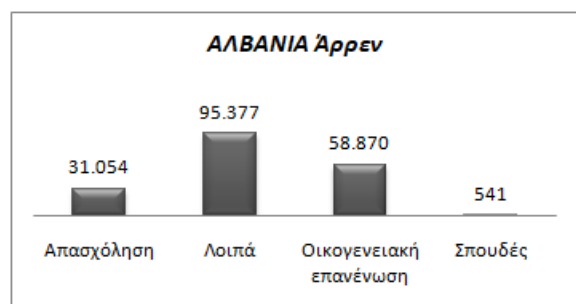
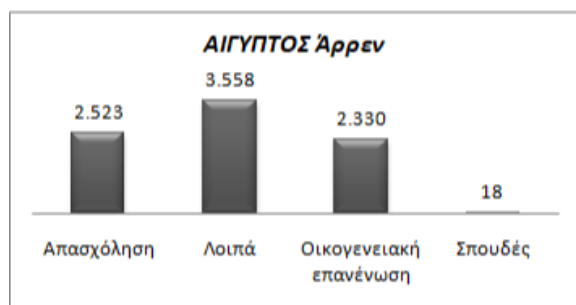

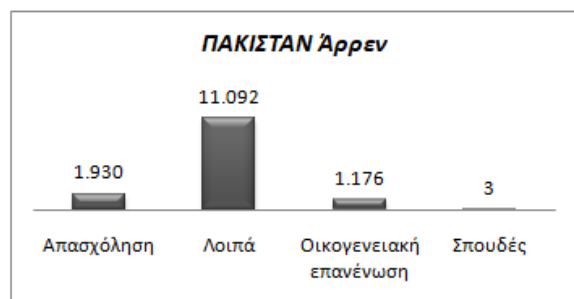
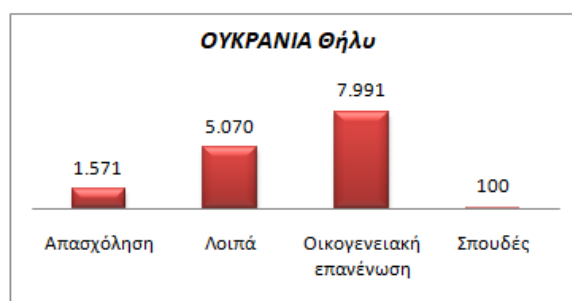
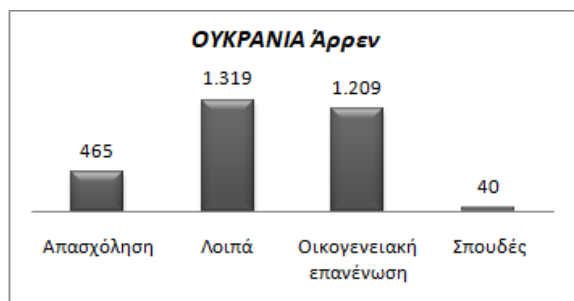
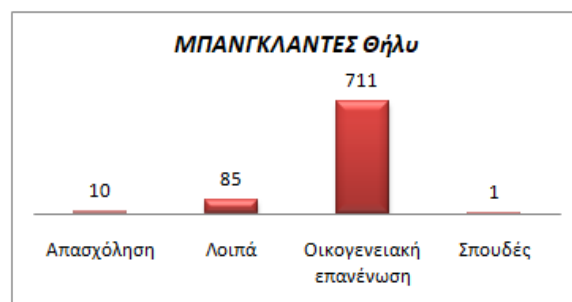
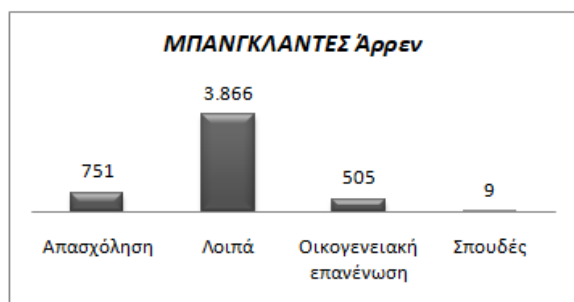
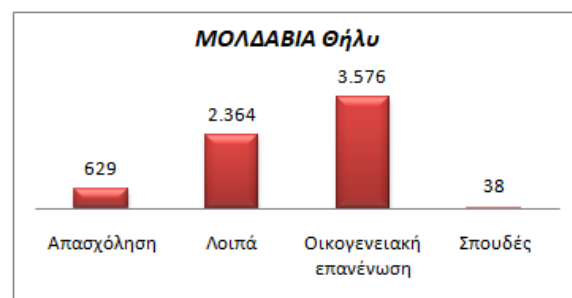
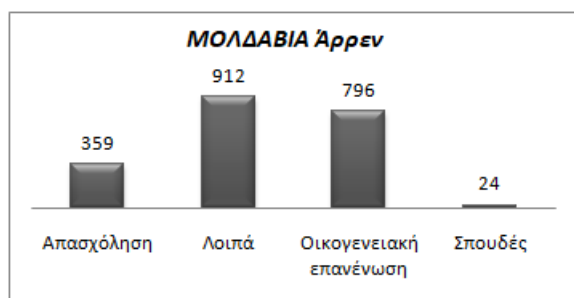
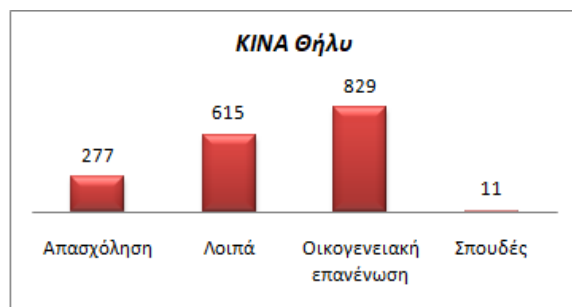
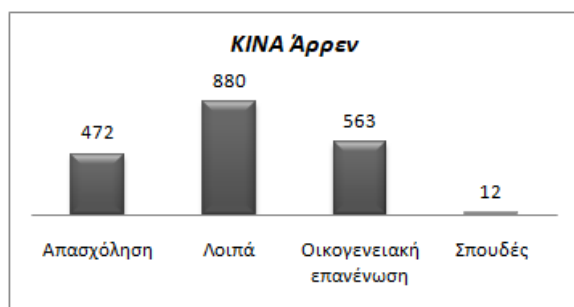

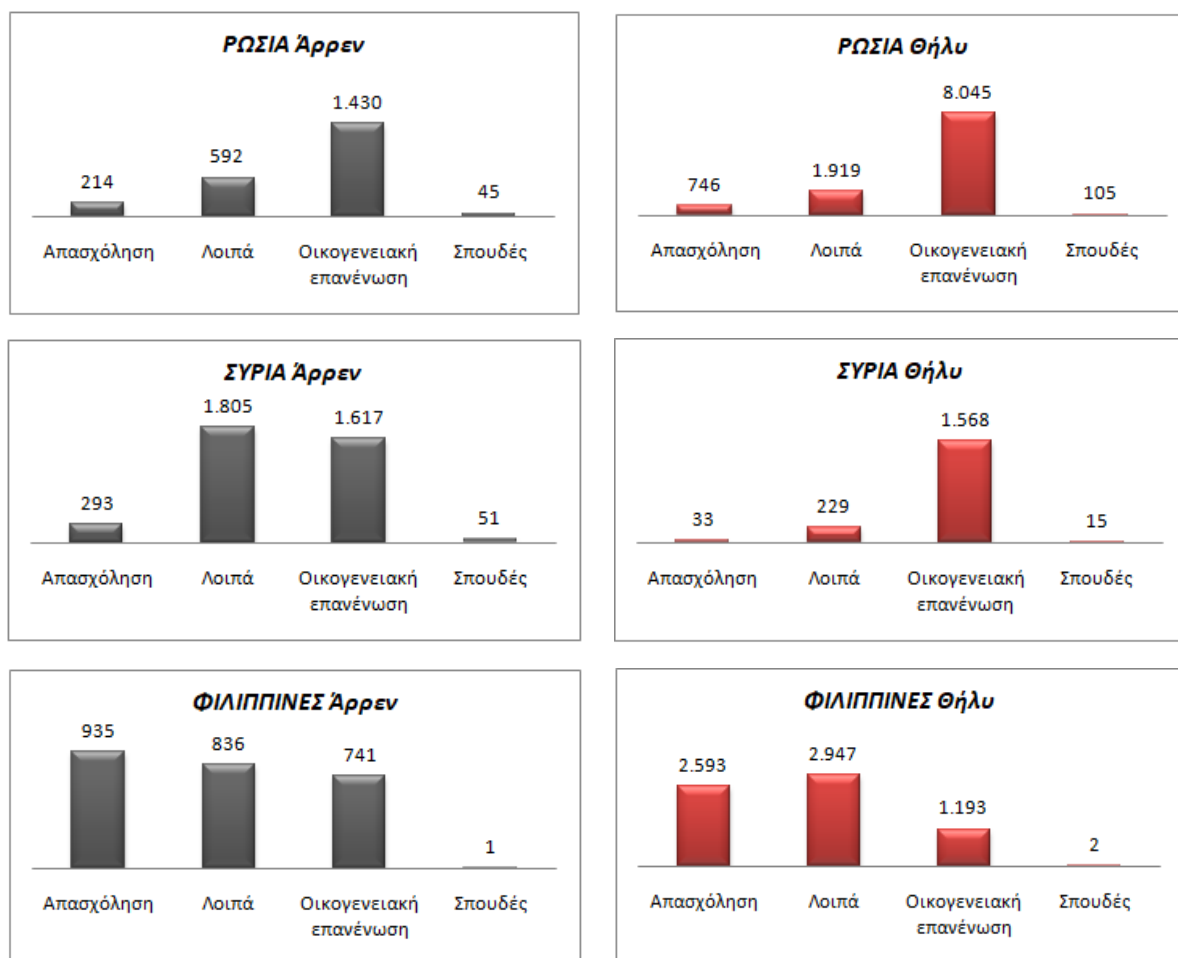

Σχήμα 5 1: Διακύμανση αντρών-γυναικών ανά κατηγορία για το έτος 2014.

Το σχήμα 5.1 παρουσιάζει τον συνολικό πληθυσμό αντρών και γυναικών για το έτος 2014. Όπως παρατηρούμε στα διαγράμματα τις μεγαλύτερες τιμές έχει η Αλβανία και στην κατηγορία αντρών και γυναικών ενώ τις μικρότερες η Κίνα μαζί με το Μπανγκλαντές στην κατηγορία των γυναικών

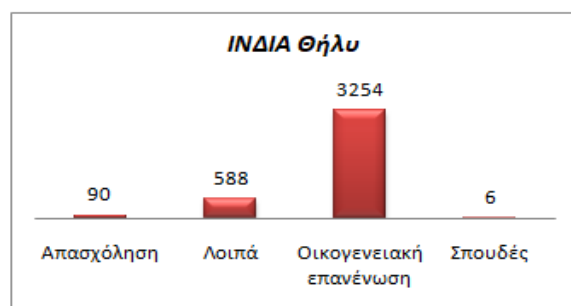
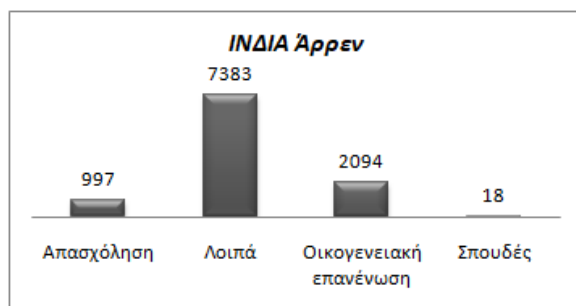
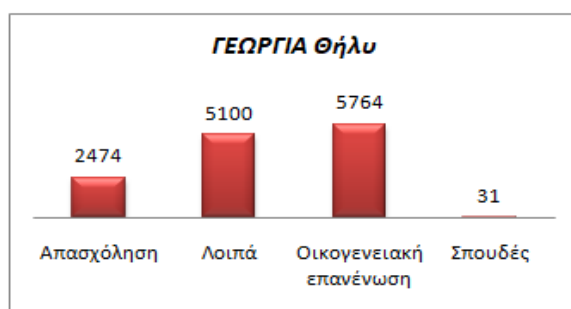
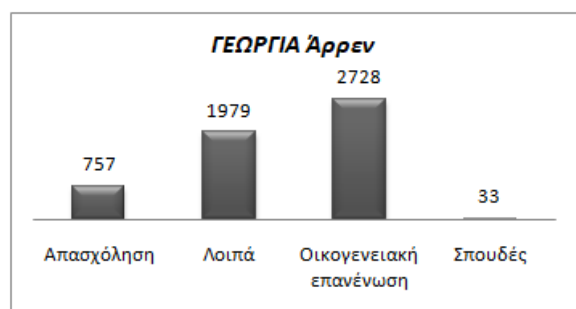
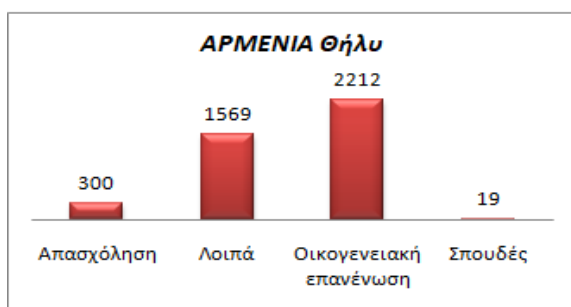
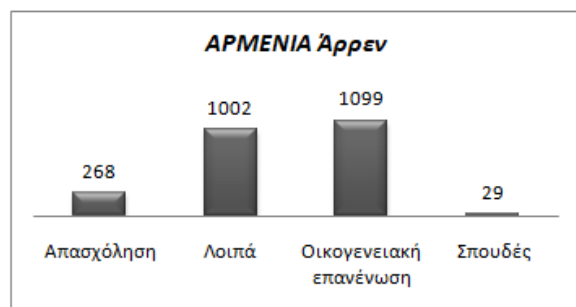
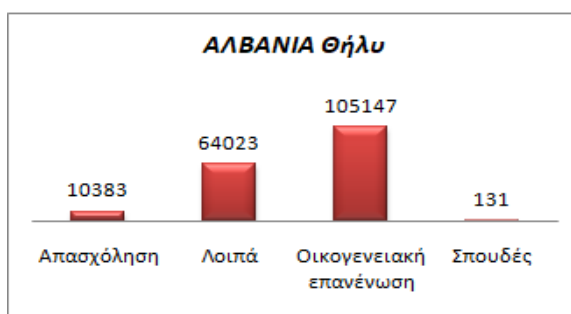
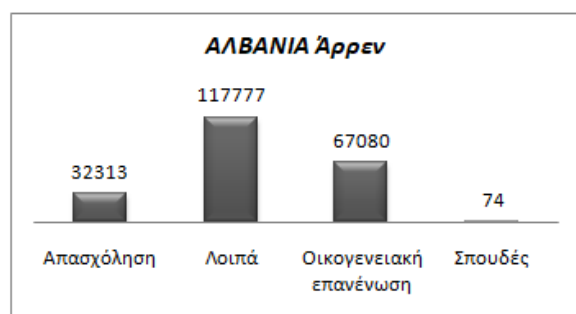
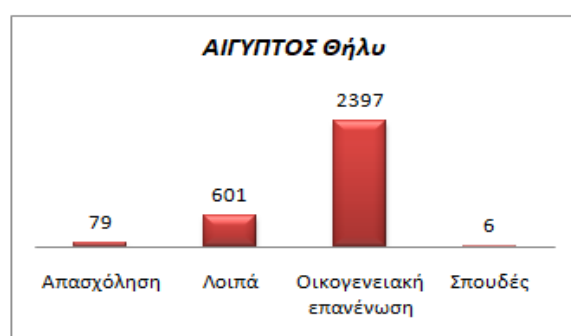
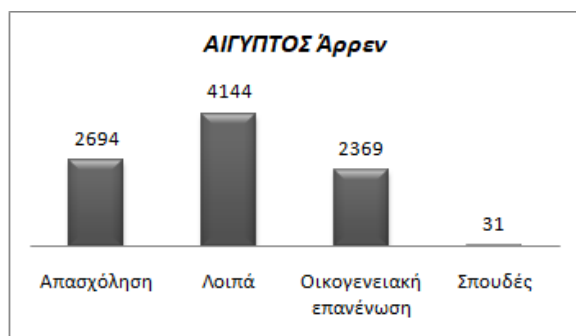

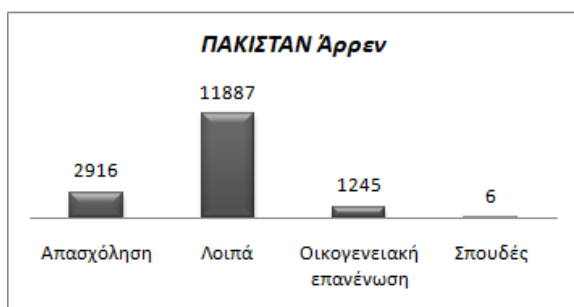
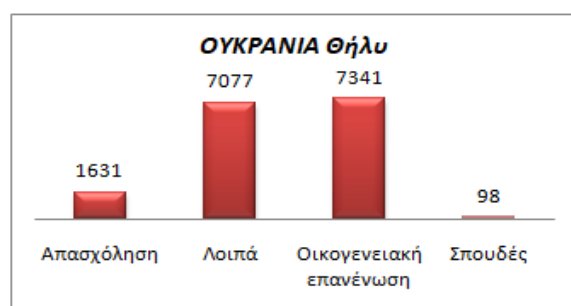
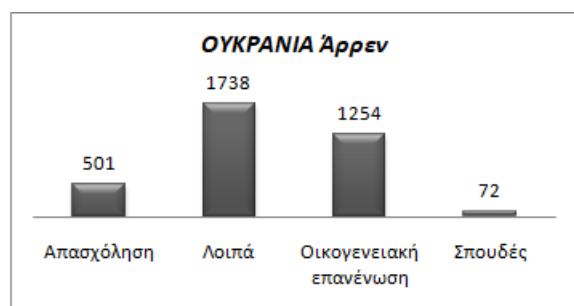
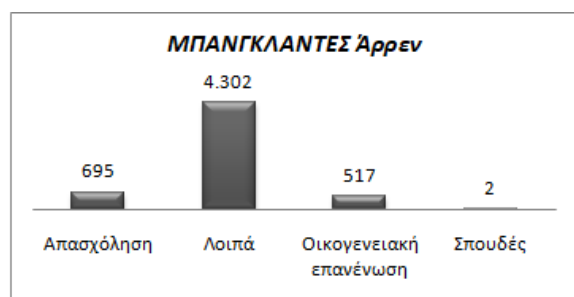
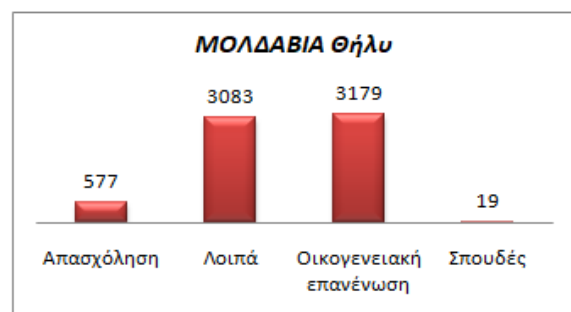
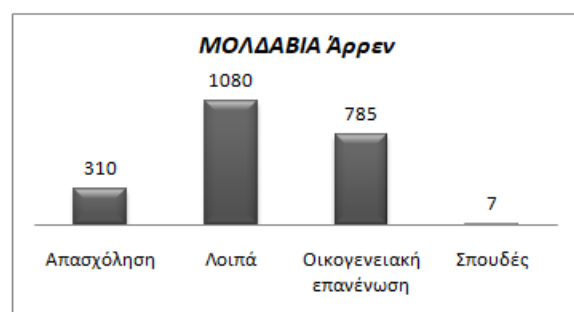
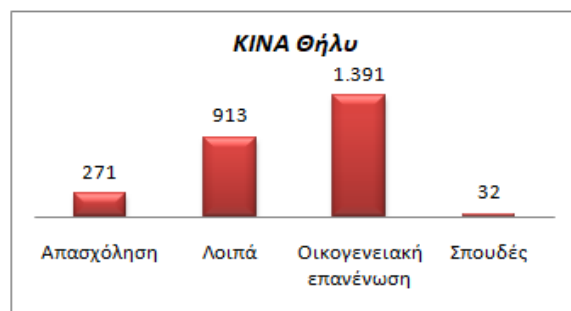
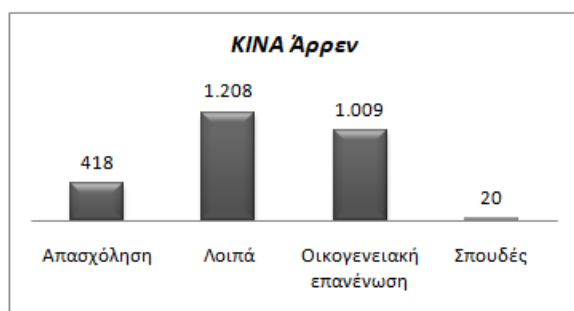

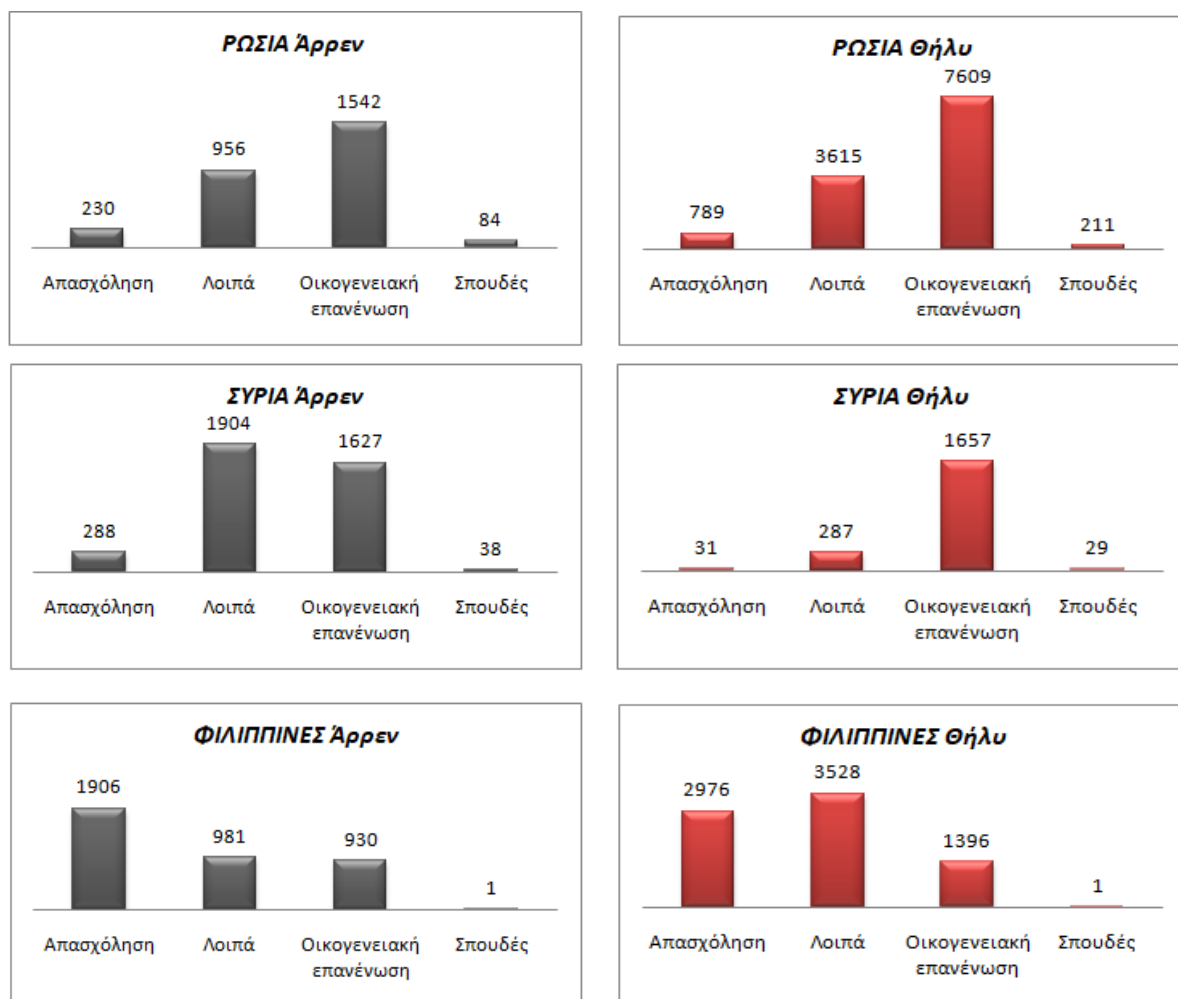
Σχήμα 5 2: Διακύμανση αντρών-γυναικών ανά κατηγορία για το έτος 2015.

Το σχήμα 5.2 παρουσιάζει τον συνολικό πληθυσμό αντρών και γυναικών για το έτος 2015.

Όπως παρατηρούμε στα διαγράμματα η Αλβανία παραμένει πρώτη σε πληθυσμό ανά κατηγορία και η Κίνα τελευταία. Οι υπόλοιπες εθνικότητες παρουσιάζουν μικρές αυξομειώσεις σε σχέση με τον προηγούμενο χρόνο. Παρατηρούμε επίσης μεγάλη διαφορά μεταξύ αντρών και γυναικών για τις Φιλιππίνες με τις γυναίκες να είναι στον τριπλάσιο βαθμό.

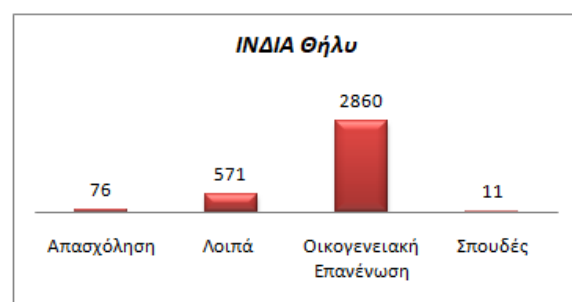
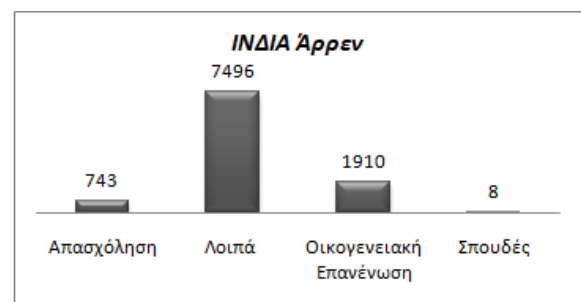
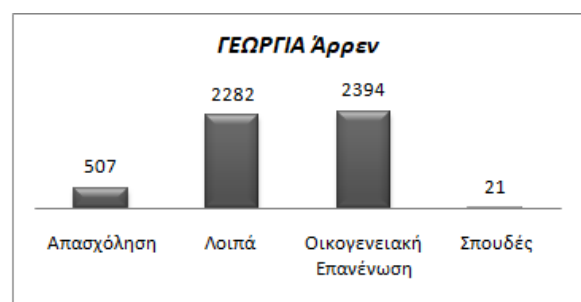
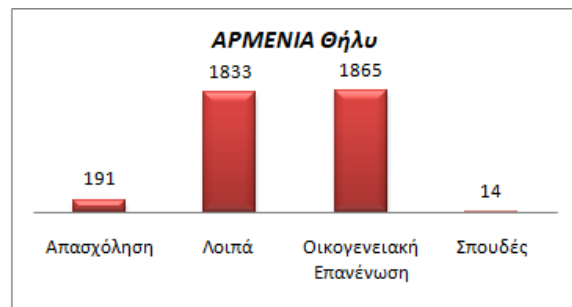
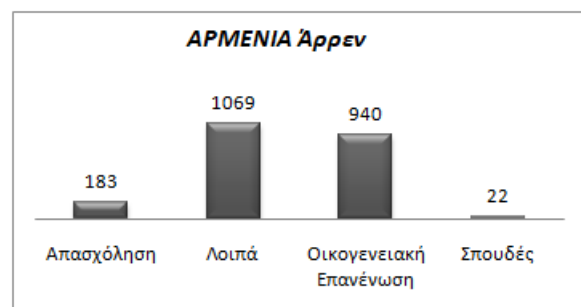
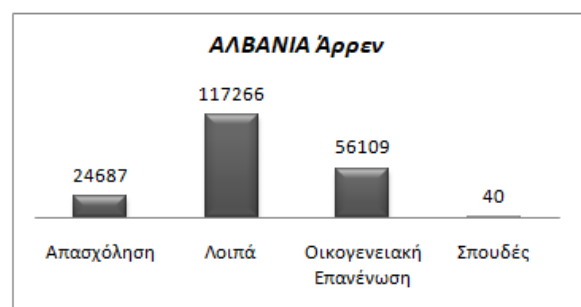
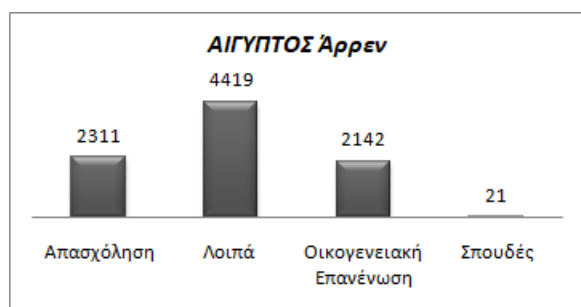

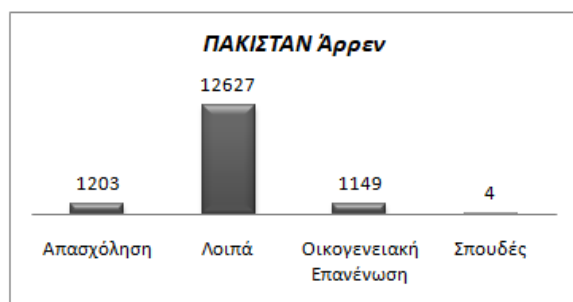
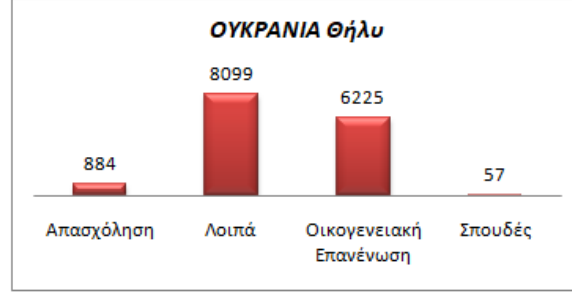
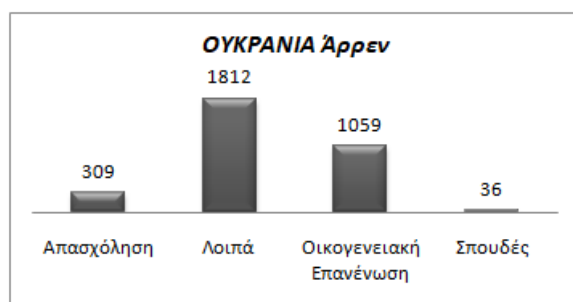
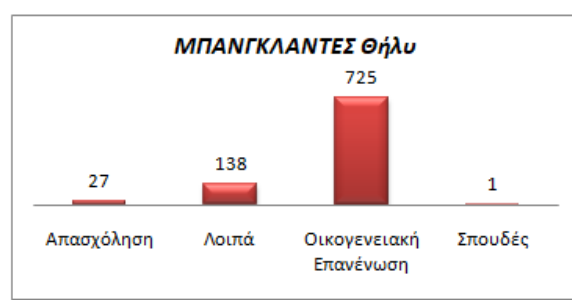
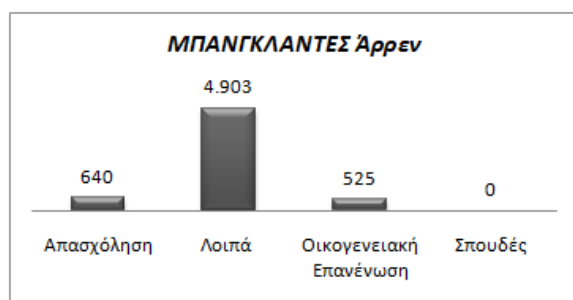
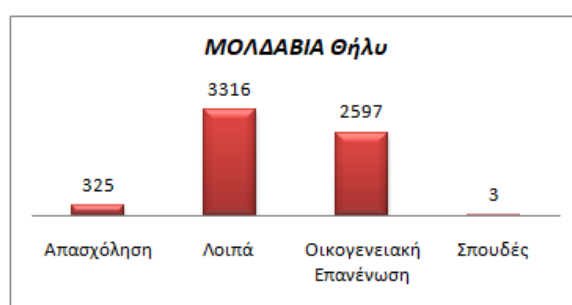
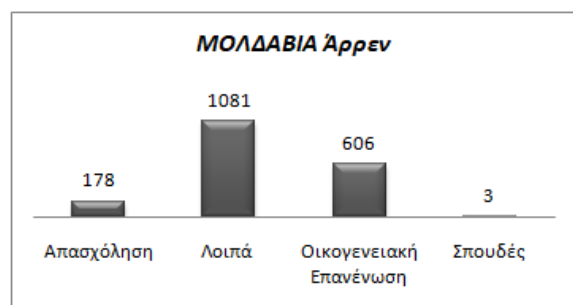
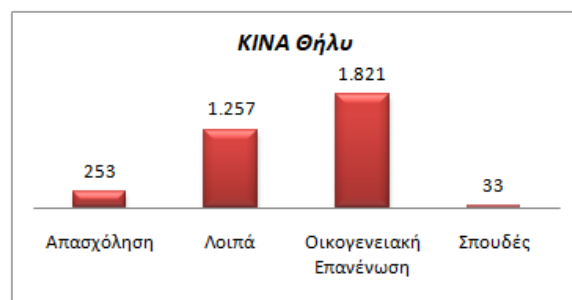
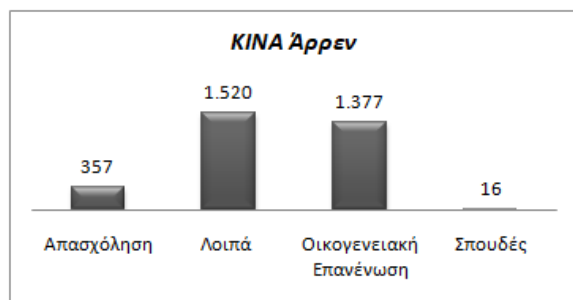

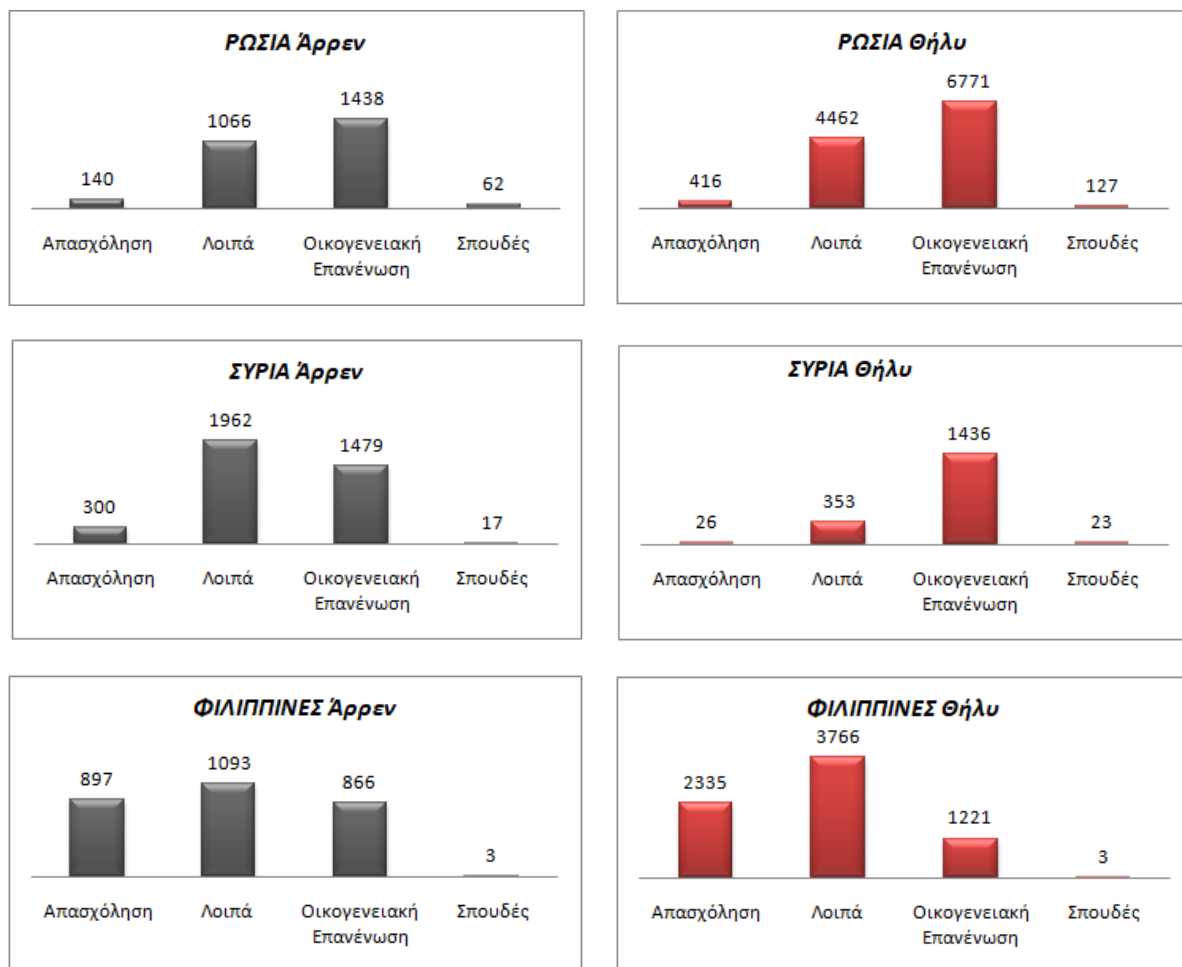

Σχήμα 5 3: Διακύμανση αντρών-γυναικών ανά κατηγορία για το έτος 2016.

Το σχήμα 5.3 παρουσιάζει το συνολικό πληθυσμό αντρών και γυναικών για το έτος 2016. Παρατηρώντας τα διαγράμματα βλέπουμε την Αλβανία πρώτη σε πληθυσμό και πάλι με αρκετά μεγάλη αύξηση σε σχέση με τις δύο προηγούμενες χρονιές. Επίσης παρατηρούμε πως με το πέρασμα του χρόνου η κατηγορία των γυναικών σε εθνικότητες όπως η Μολδαβία, η Ουκρανία, η Ρωσία, οι Φιλιππίνες, υπερτερούν κατά πολύ σχέση με αυτή των αντρών. Αντιθέτως οι άντρες από το Πακιστάν, και ειδικότερα στην κατηγορία Λοιπά, ξεπερνούν τις γυναίκες σε αριθμό που αγγίζει τις 10.000.

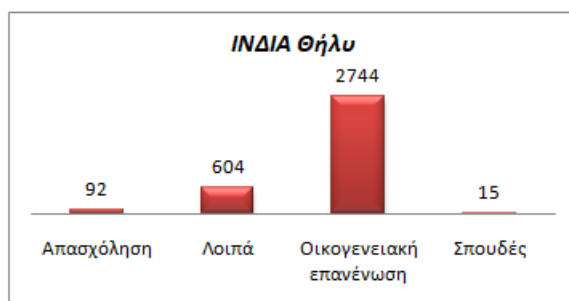
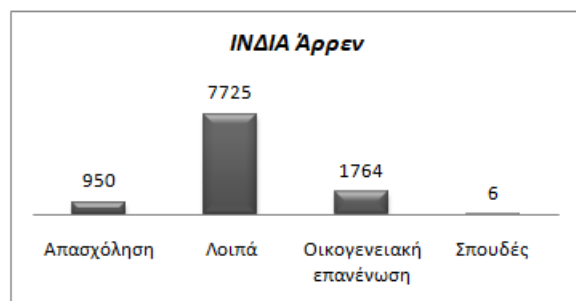
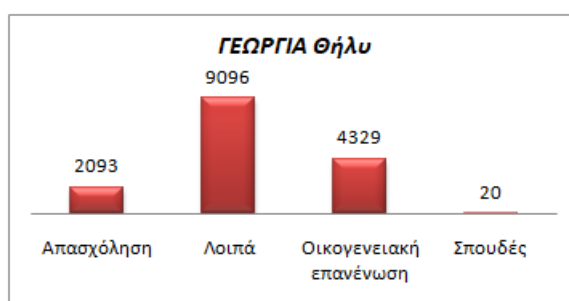
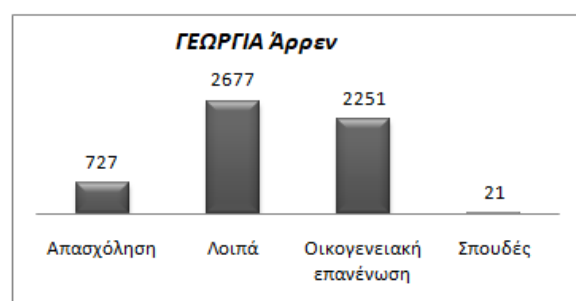
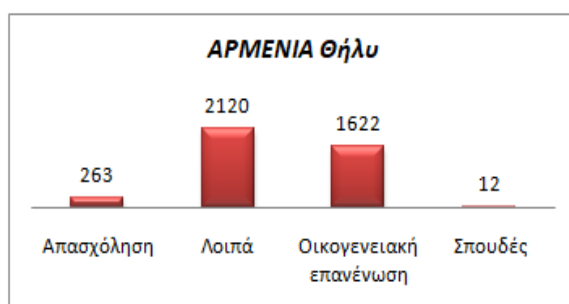
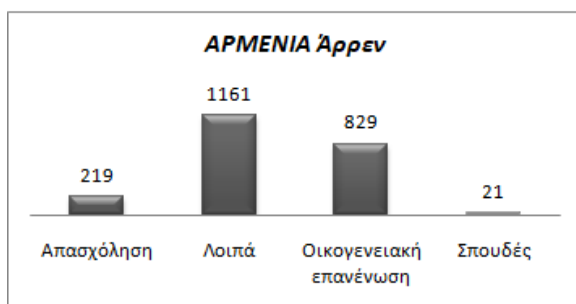
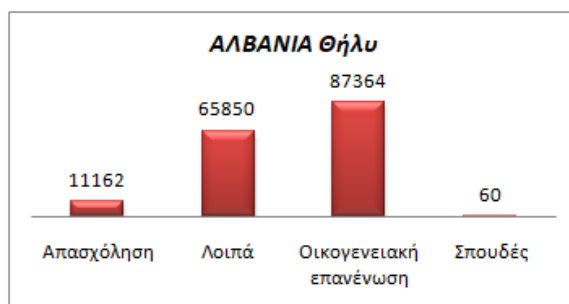
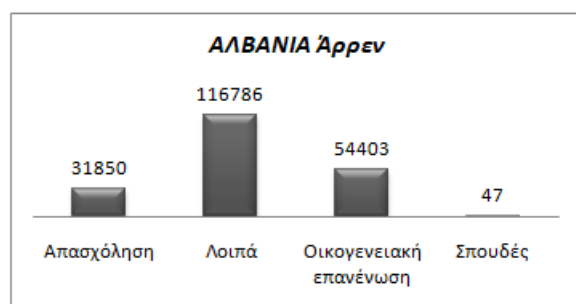
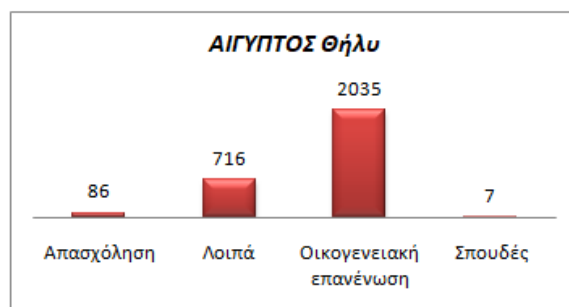
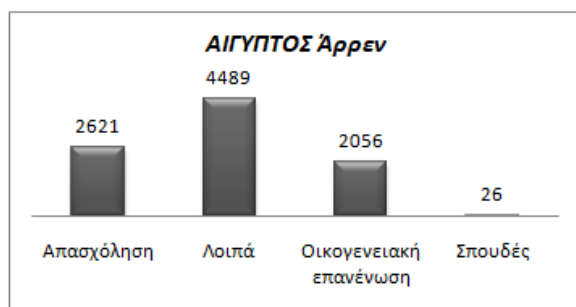

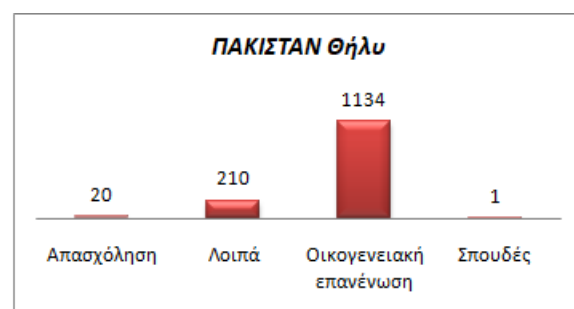
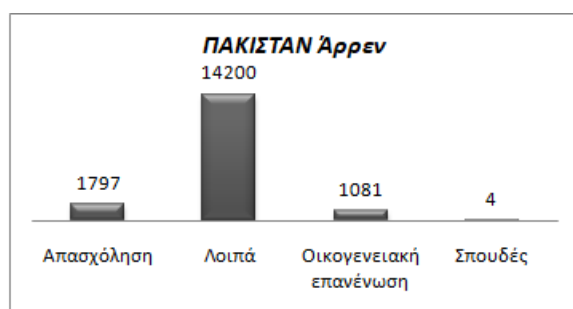
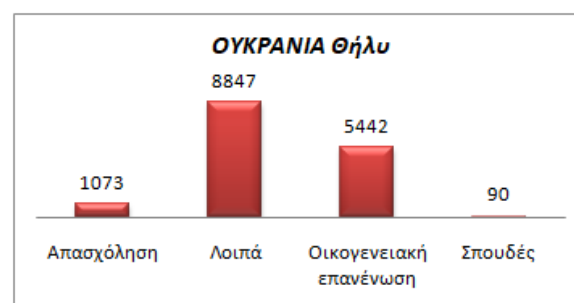
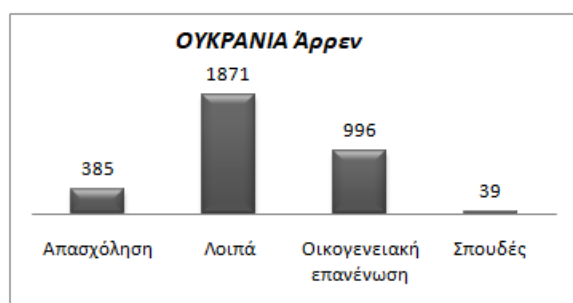
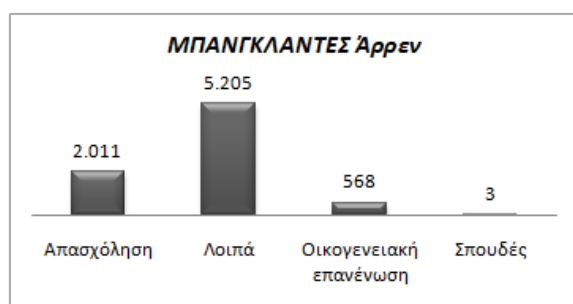
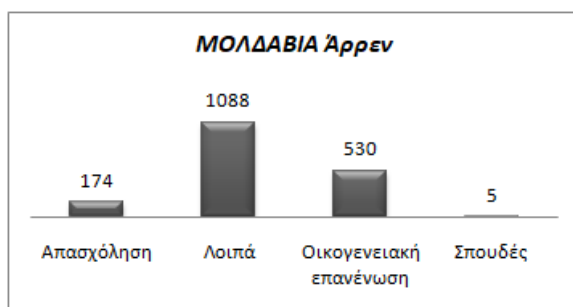
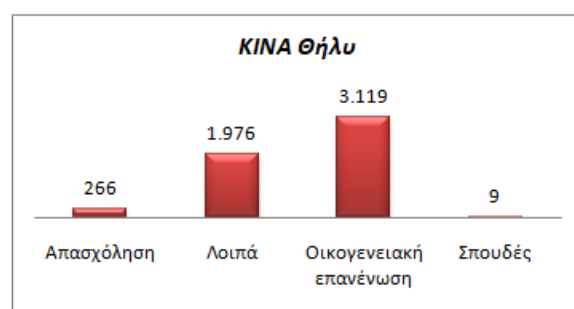
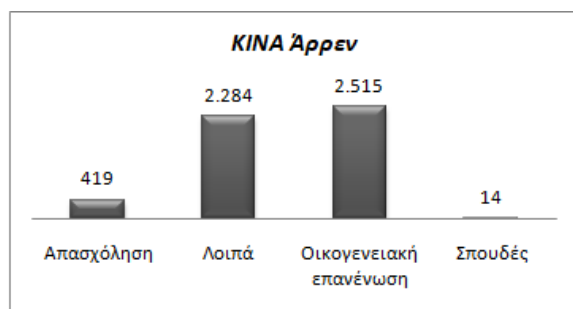

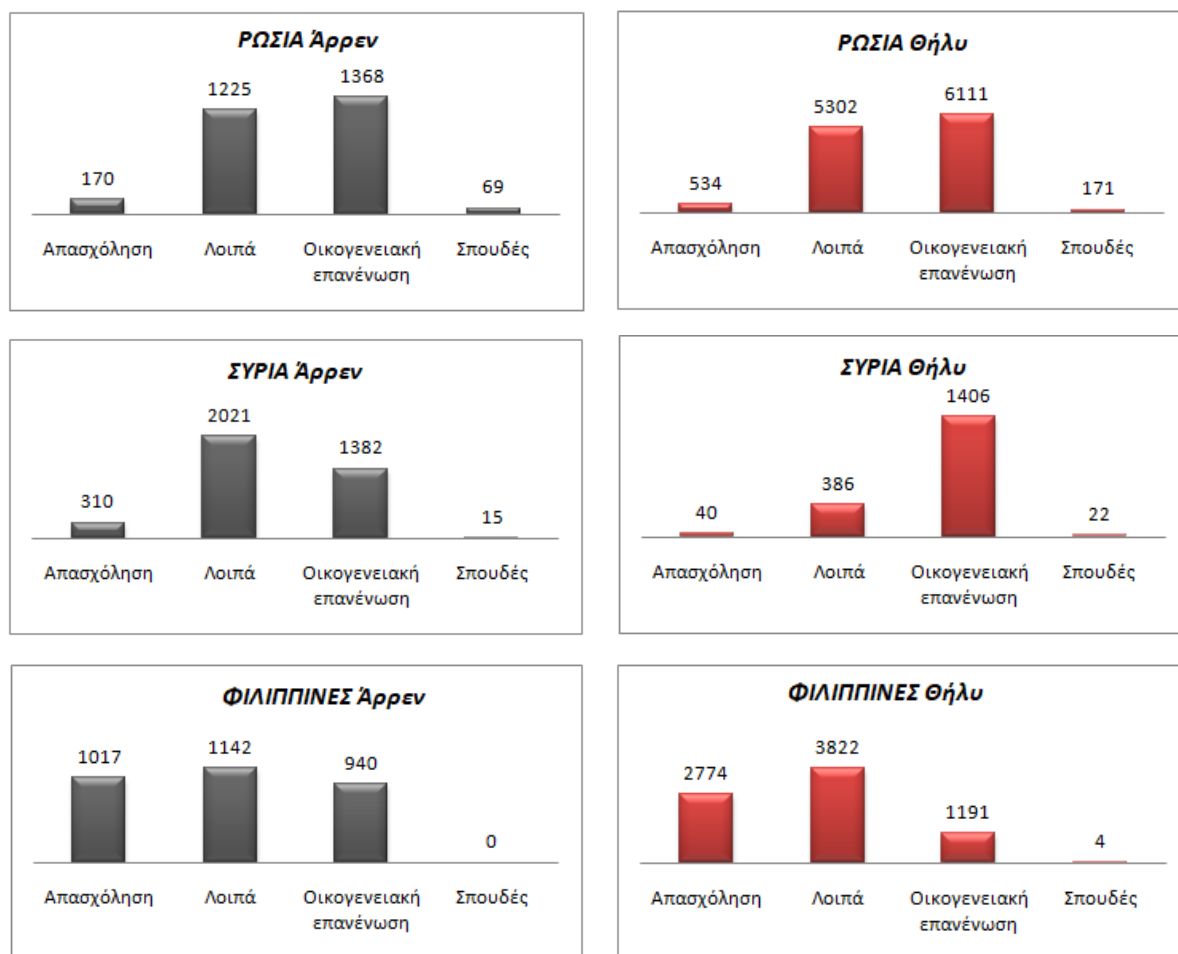

Σχήμα 5 4: Διακύμανση αντρών-γυναικών ανά κατηγορία για το έτος 2017.

Το σχήμα 5.4 παρουσιάζει τον συνολικό πληθυσμό αντρών και γυναικών για το έτος 2017. Στα διαγράμματα παρατηρούμε ελάχιστες διαφορές σε σχέση με την προηγούμενη χρονιά (2016) με αποτέλεσμα να συνεχίζουν να υπερτερούν οι ίδιες εθνικότητες σε συνολικό πληθυσμό αλλά και άντρες, γυναίκες αντίστοιχα.

Σχήμα 5 5: Διακύμανση αντρών-γυναικών ανά κατηγορία για το έτος 2018.

Το σχήμα 5.5 παρουσιάζει τον συνολικό πληθυσμό αντρών και γυναικών για το έτος 2018. Παρατηρώντας τα διαγράμματα του σχήματος βλέπουμε αρκετές αυξομειώσεις σε σχέση με τα προηγούμενα έτη. Αυτά που αξίζουν να σημειωθούν είναι η αύξηση των γυναικών από την Αλβανία, και ιδιαίτερα στην κατηγορία της απασχόλησης, η αύξηση των αντρών από Γεωργία, Πακιστάν και Μπανγκλαντές καθώς και η αύξηση του συνολικού πληθυσμού για Συρία και Κίνα.

6.1.1 Ποσοστιαία διακύμανση συνολικού πληθυσμού αντρών ανά εθνικότητα

Πίνακας 5 1: Ποσοστά αντρών ανά εθνικότητα για το διάστημα 2014-2018.

ΥΠΗΡΕΣΙΑ	2014	2015	2016	2017	2018
ΑΙΓΥΠΤΟΣ	3,40%	3,42%	3,25%	3,37%	3,33%
ΑΛΒΑΝΙΑ	75,85%	75,61%	76,55%	75,23%	73,72%
ΑΡΜΕΝΙΑ	0,89%	0,88%	0,84%	0,84%	0,80%
ΓΕΩΡΓΙΑ	1,93%	1,92%	1,93%	1,97%	2,06%
ΙΝΔΙΑ	3,89%	3,92%	3,69%	3,85%	3,79%
ΚΙΝΑ	0,76%	0,78%	0,93%	1,24%	1,89%
ΜΟΛΔΑΒΙΑ	0,84%	0,85%	0,76%	0,70%	0,65%
ΜΠΑΝΓΚΛΑΝΤΕΣ	2,08%	2,08%	1,95%	2,30%	2,82%
ΟΥΚΡΑΝΙΑ	1,20%	1,23%	1,25%	1,22%	1,19%
ΠΑΚΙΣΤΑΝ	5,70%	5,77%	5,37%	5,69%	6,20%
ΡΩΣΙΑ	0,90%	0,92%	0,99%	1,02%	1,02%
ΣΥΡΙΑ	1,54%	1,53%	1,35%	1,42%	1,35%
ΦΙΛΙΠΠΙΝΕΣ	0,97%	1,02%	1,06%	1,08%	1,12%

6.1.2 Ποσοστιαία διακύμανση συνολικού πληθυσμού γυναικών ανά εθνικότητα

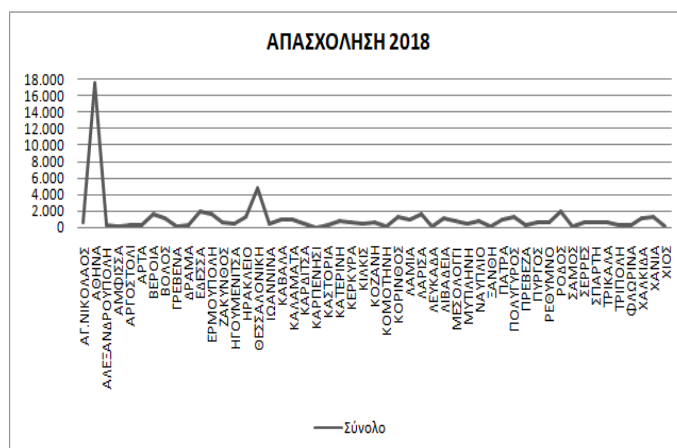
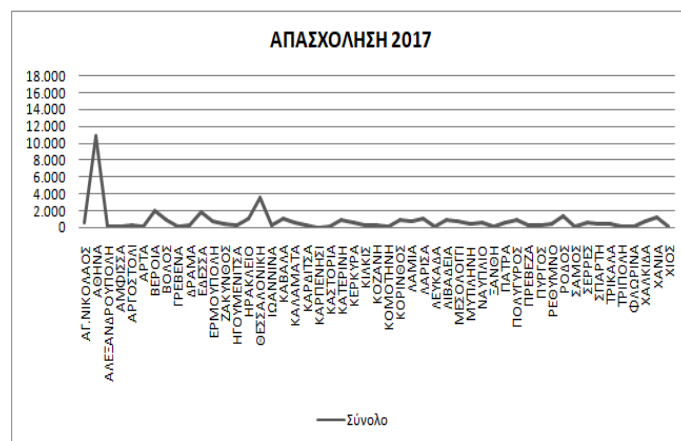
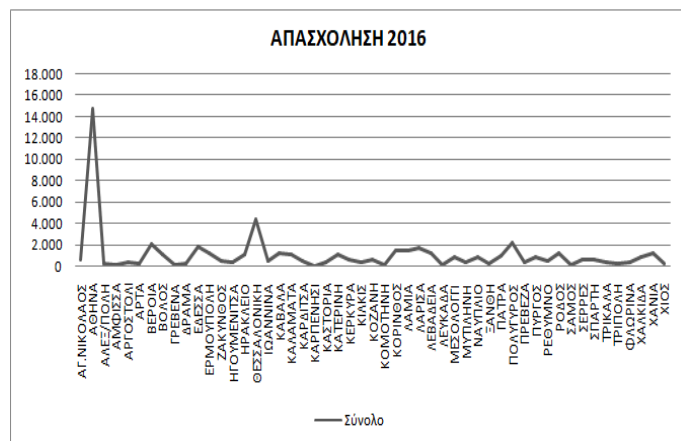
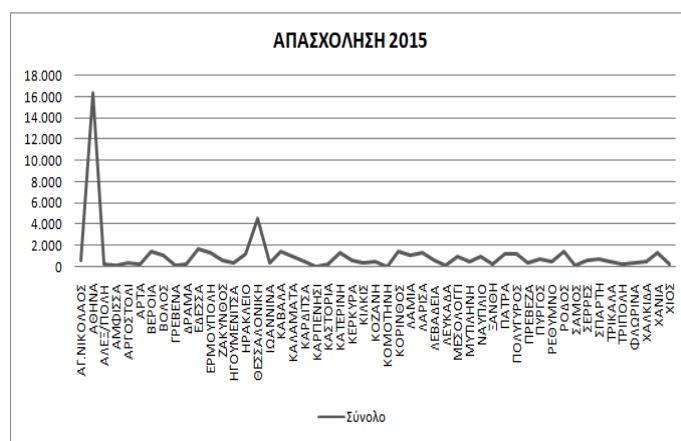
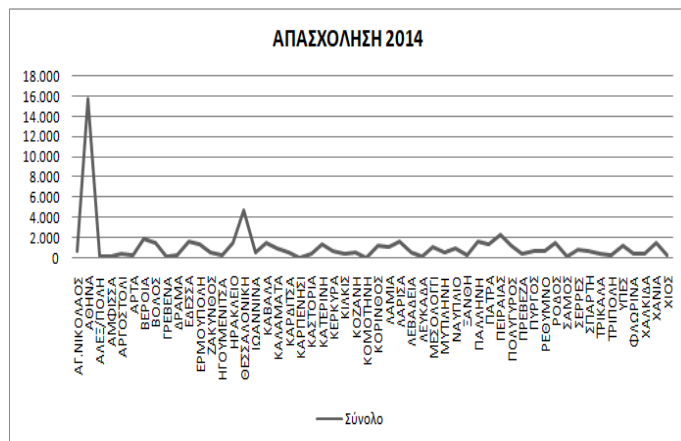
Πίνακας 5 2: Ποσοστά γυναικών ανά εθνικότητα για το διάστημα 2014-2018.

ΥΠΗΡΕΣΙΑ	2014	2015	2016	2017	2018
ΑΙΓΥΠΤΟΣ	1,27%	1,30%	1,13%	1,20%	1,17%
ΑΛΒΑΝΙΑ	69,37%	69,18%	65,87%	68,90%	68,15%
ΑΡΜΕΝΙΑ	1,71%	1,70%	1,50%	1,69%	1,66%
ΓΕΩΡΓΙΑ	5,32%	5,35%	4,90%	5,79%	6,44%
ΙΝΔΙΑ	1,49%	1,52%	1,44%	1,52%	1,43%
ΚΙΝΑ	0,80%	0,81%	1,02%	1,46%	2,22%
ΜΟΛΔΑΒΙΑ	3,11%	3,09%	2,51%	2,70%	2,51%
ΜΠΑΝΓΚΛΑΝΤΕΣ	0,36%	0,37%	0,36%	0,38%	0,38%
ΟΥΚΡΑΝΙΑ	6,88%	6,90%	5,92%	6,62%	6,40%
ΠΑΚΙΣΤΑΝ	0,62%	0,63%	0,57%	0,60%	0,56%
ΡΩΣΙΑ	5,06%	5,06%	4,48%	5,11%	5,02%
ΣΥΡΙΑ	0,88%	0,86%	0,73%	0,79%	0,76%
ΦΙΛΙΠΠΙΝΕΣ	3,08%	3,15%	2,87%	3,17%	3,22%

6.2 Διακύμανση τριών βασικών κατηγοριών για κάθε υπηρεσία ανά έτος για την περίοδο μελέτης 2014-2018

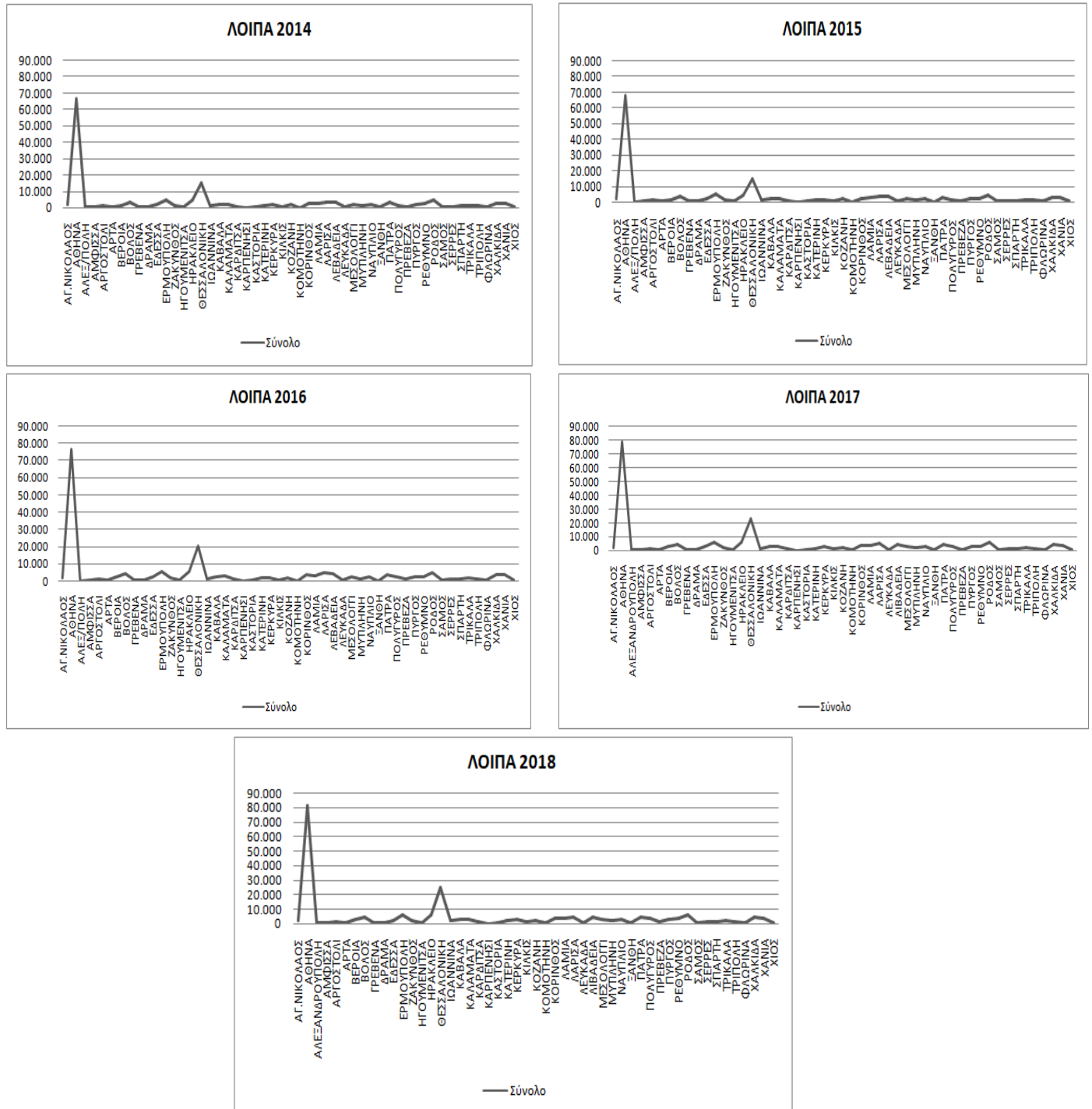
Στα παρακάτω σχήματα παρουσιάζονται διαγράμματα τα οποία αφορούν τη διακύμανση ανά έτος από το 2014 έως το 2018 για τις κατηγορίες Απασχόληση, Λοιπά και Οικογενειακή Επανένωση για κάθε γεωγραφική υπηρεσία στον Ελλαδικό χώρο. Οι διαφοροποιήσεις που παρατηρούνται είναι πολύ μικρές, ενώ βλέπουμε πως ο μεγαλύτερος πληθυσμός για όλες τις κατηγορίες συγκεντρώνεται στην Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη τις δύο μεγαλύτερες και πολυπληθέστερες πόλεις της Ελλάδας.

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ

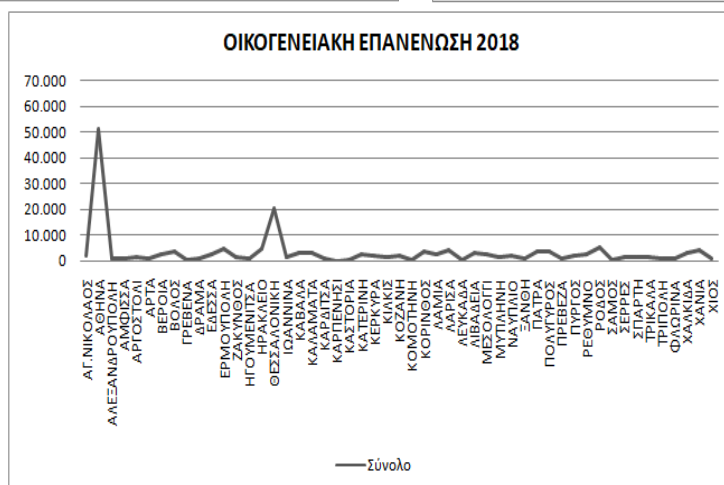
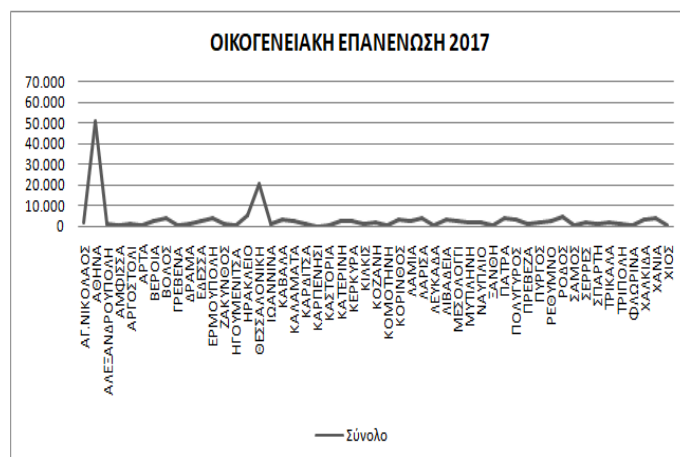
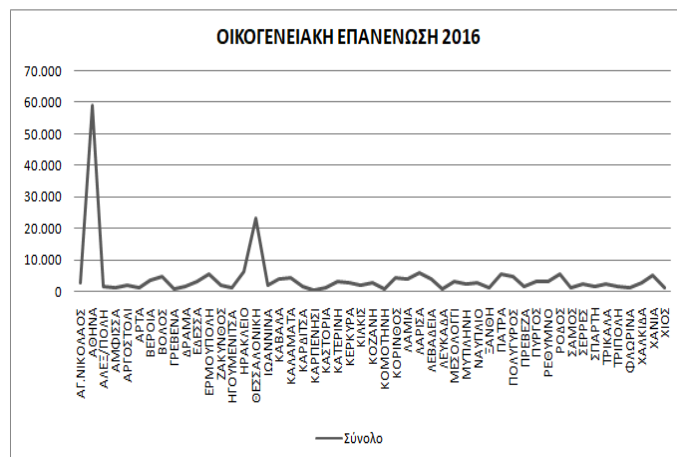
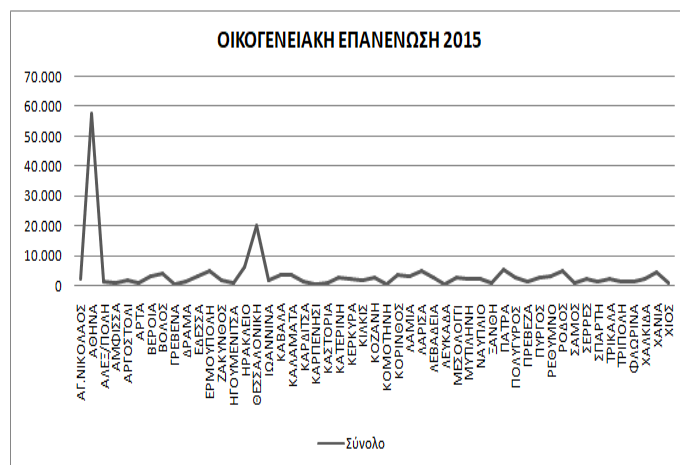
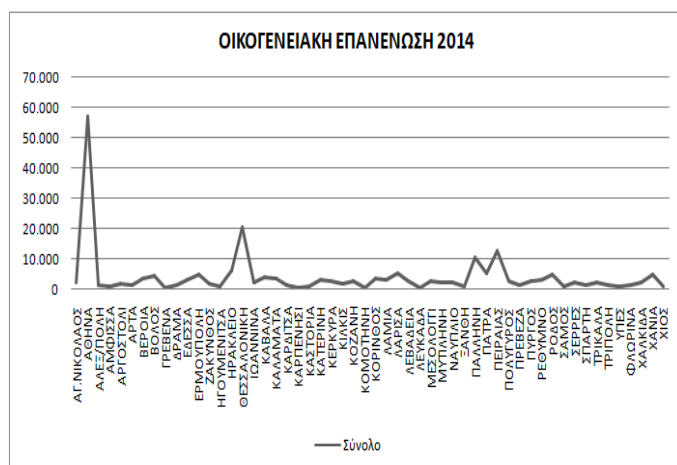
Σχήμα 5 6: Διαγράμματα απεικόνισης για την κατηγορία απασχόλησης ανά γεωγραφική υπηρεσία για το διάστημα 2014-2018.

ΛΟΙΠΑ

Σχήμα 5 7: Διαγράμματα απεικόνισης για την κατηγορία Λοιπά ανά γεωγραφική υπηρεσία για το διάστημα 2014-2018.

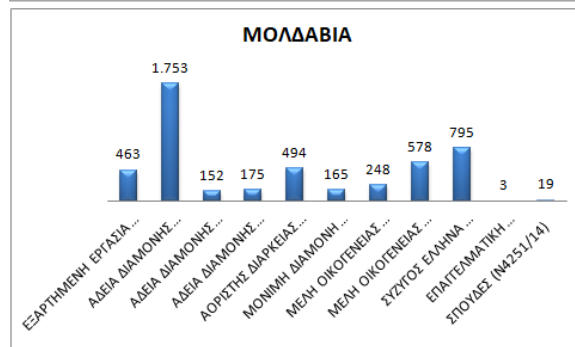
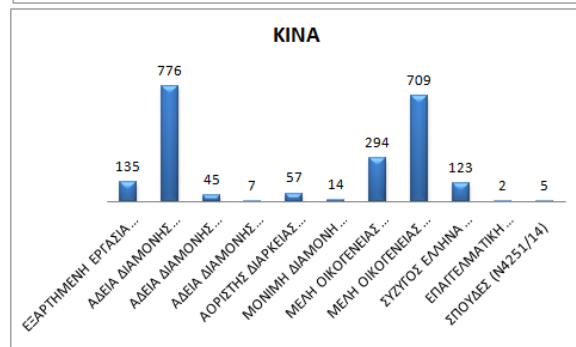
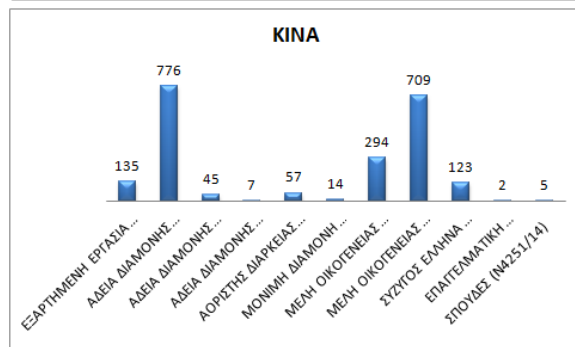
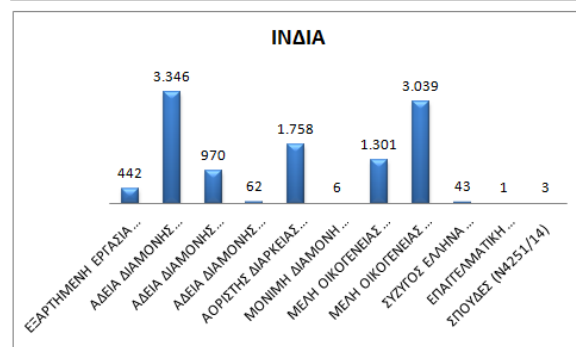
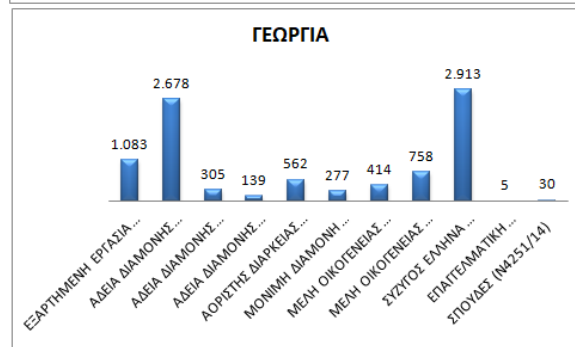
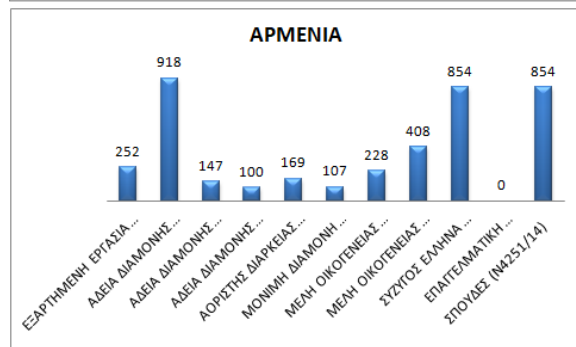
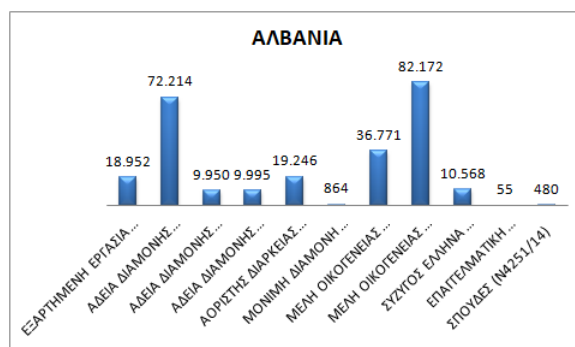
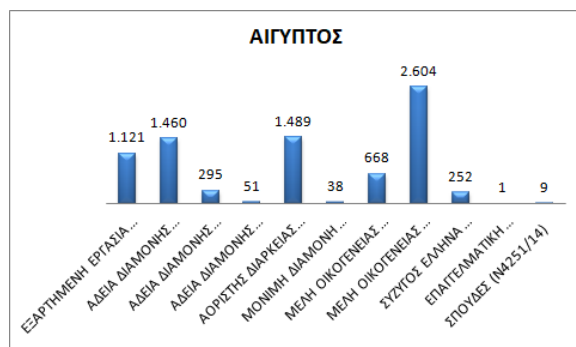
ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΕΠΑΝΕΝΩΣΗ

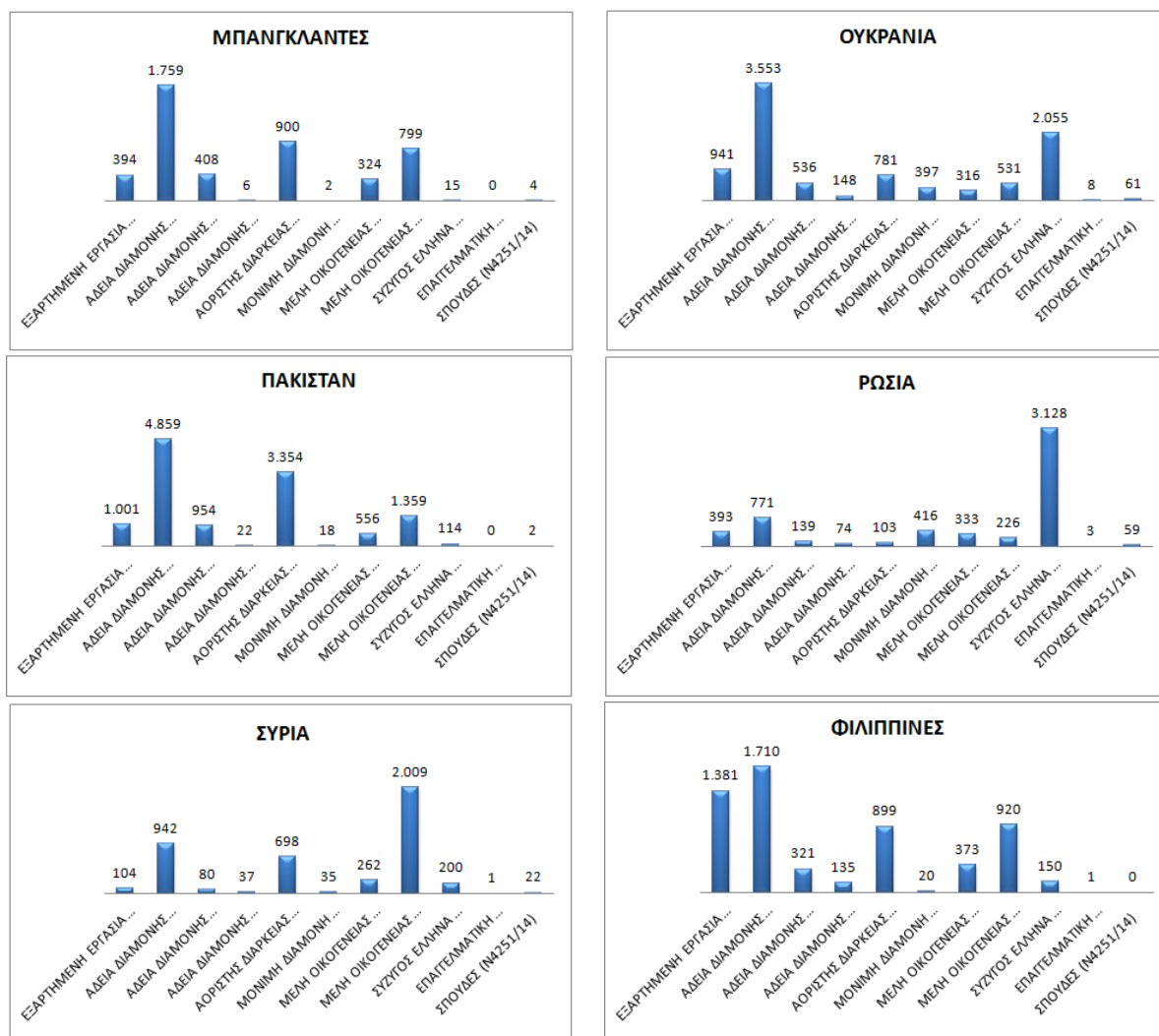

Σχήμα 5 8: Διαγράμματα απεικόνισης για την κατηγορία Λοιπά ανά γεωγραφική υπηρεσία για το διάστημα 2014-2018.

6.3 Διακύμανση συνολικού πληθυσμού για 11 βασικές υποκατηγορίες νόμιμης μετανάστευσης για την περίοδο μελέτης 2014-2018

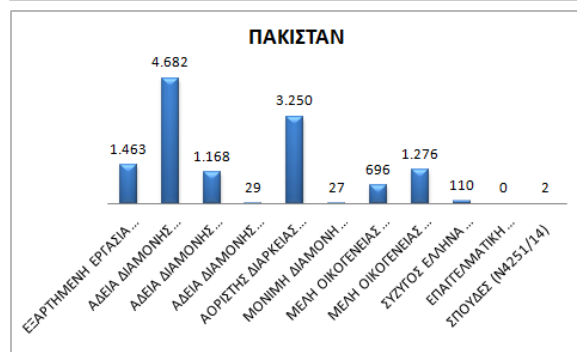
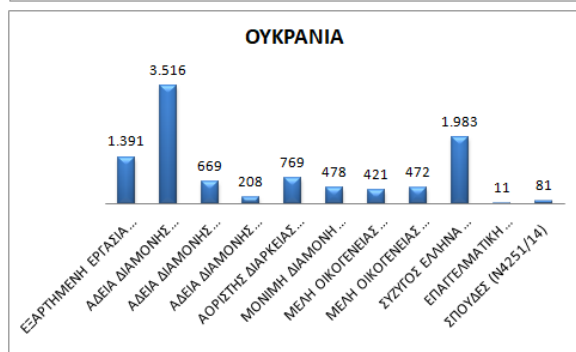
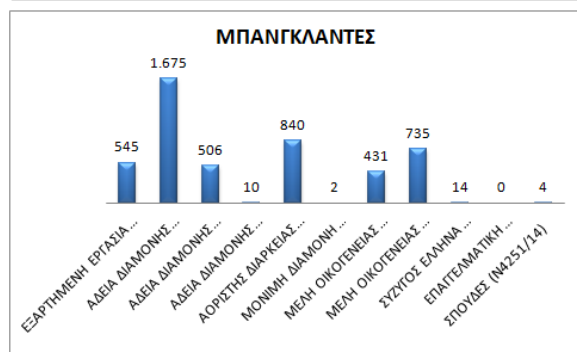
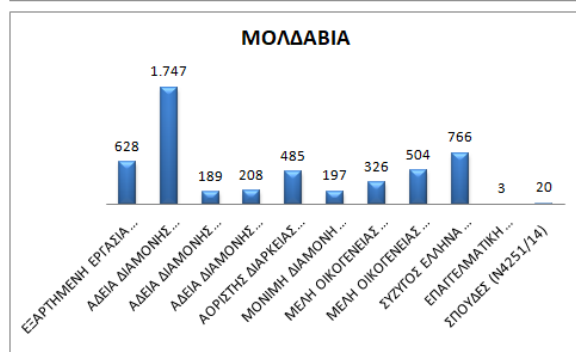
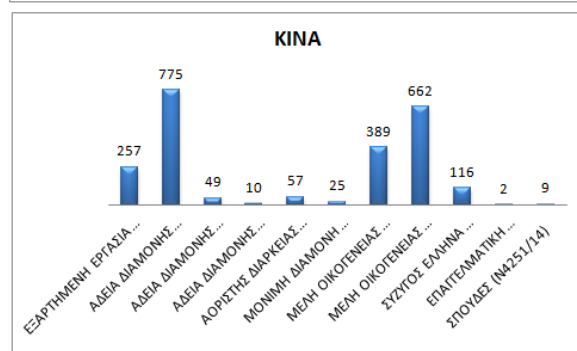
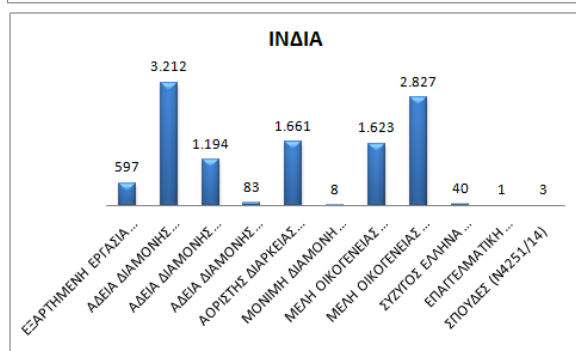
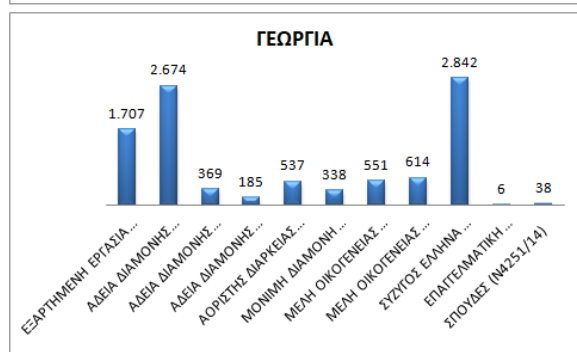
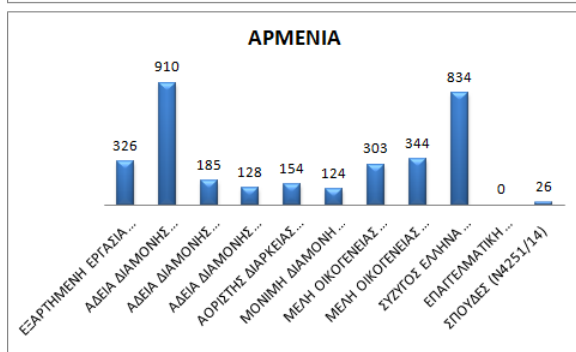
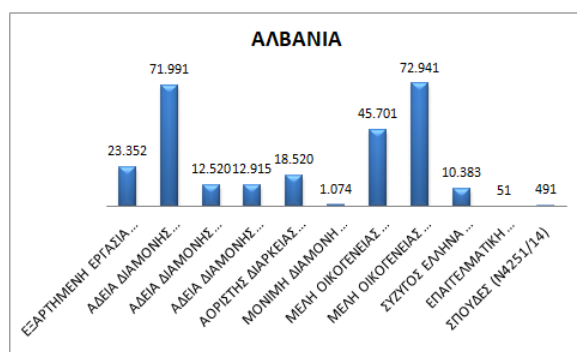
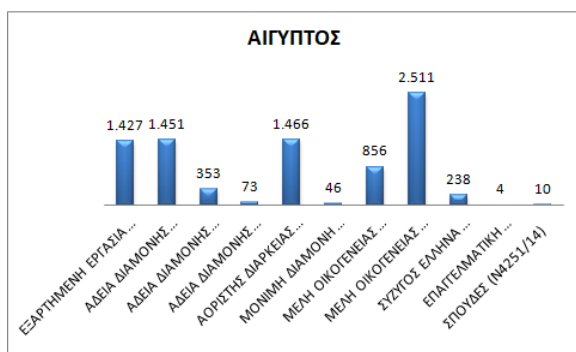
Τα αποτελέσματα της μελέτης παρουσιάζεται στα παρακάτω διαγράμματα στα οποία χρησιμοποιήθηκε η ίδια κλίμακα για την καλύτερη δυνατή κατανόηση τους. Οι εθνικότητες ταξινομήθηκαν με αλφαβητική σειρά.

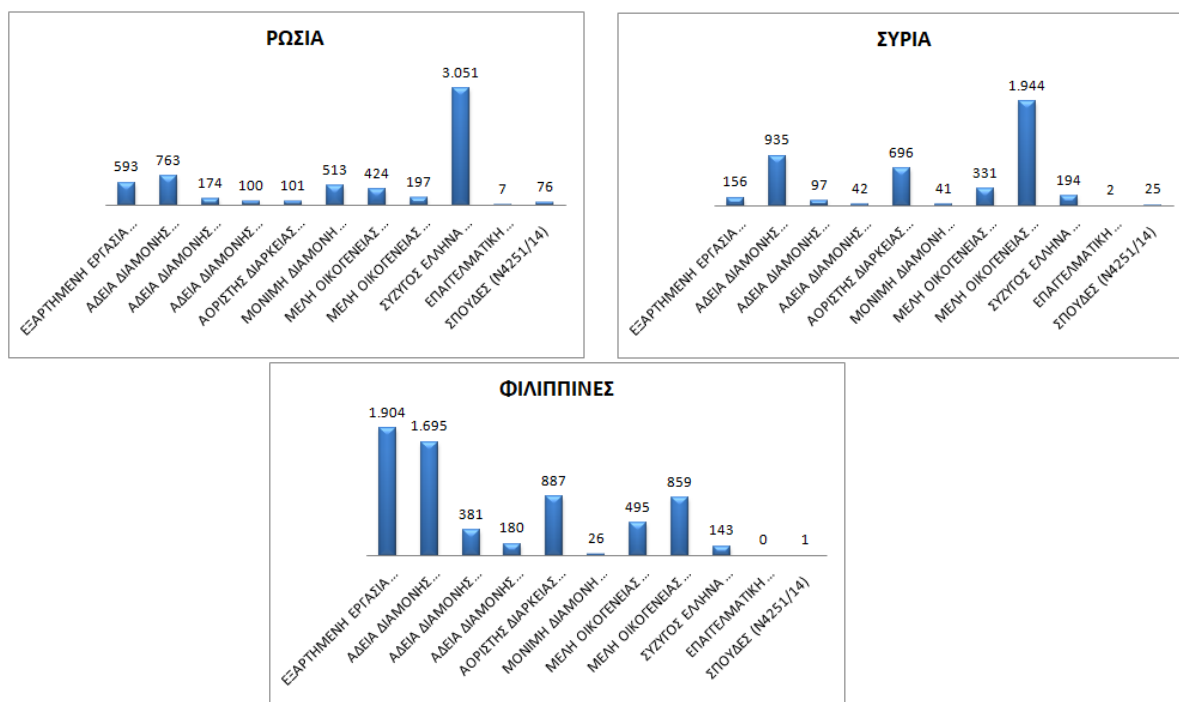

Σχήμα 5 9: Διακύμανση συνολικού πληθυσμού ανά εθνικότητα για τις 11 υποκατηγορίες για το 2014.

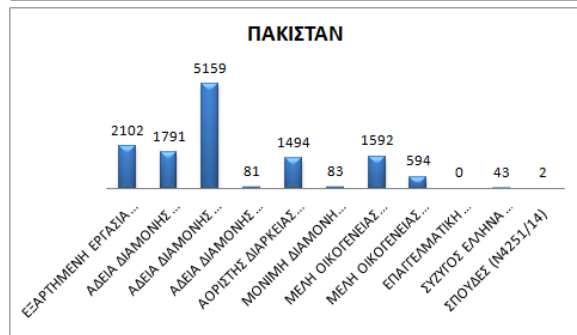
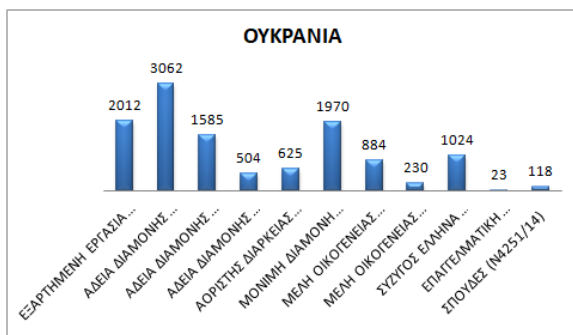
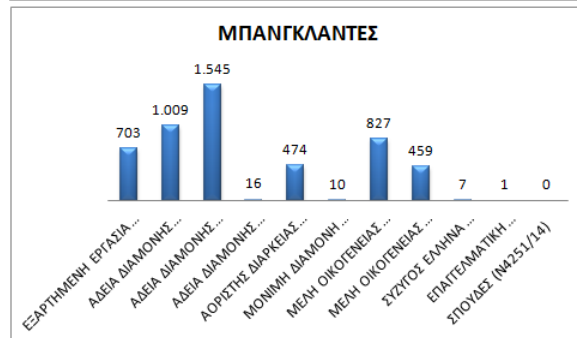
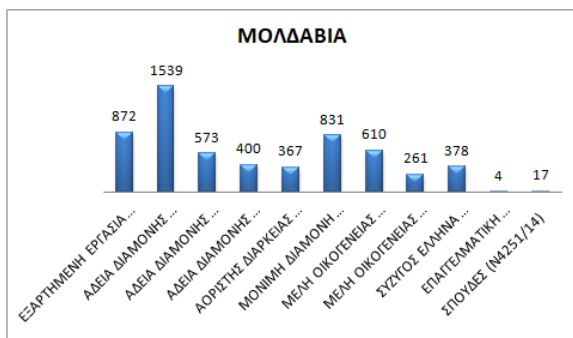
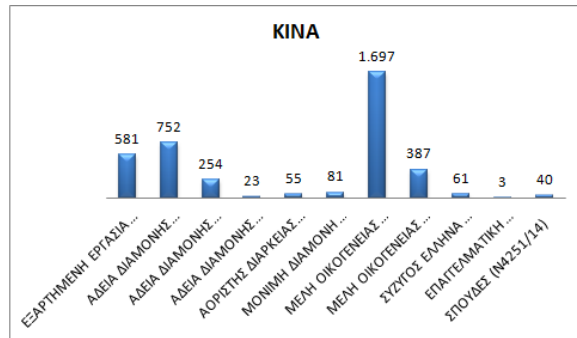
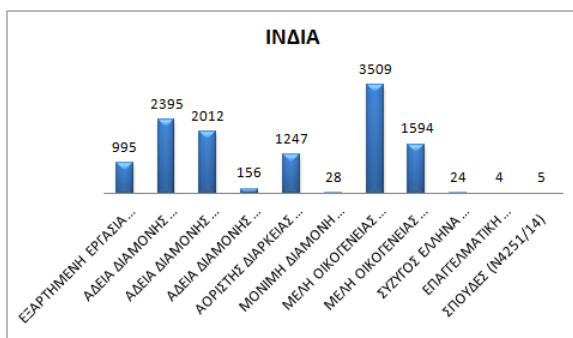
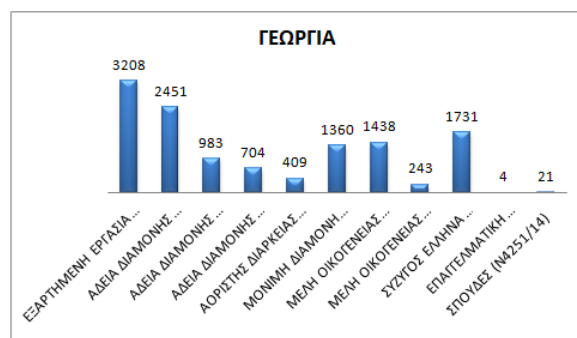
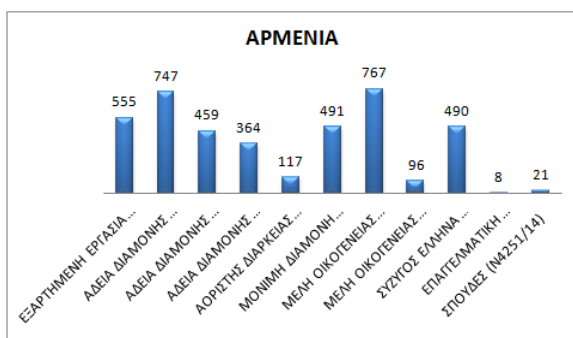
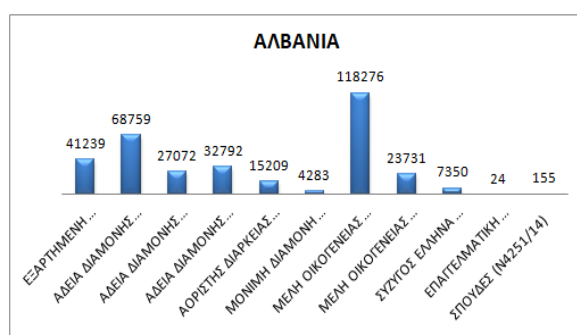
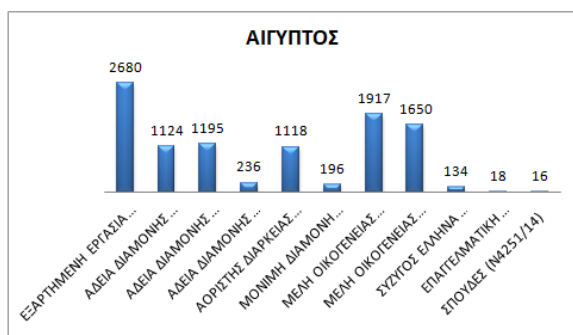
Το σχήμα 5.9 παρουσιάζει διαγράμματα που αφορούν τη διακύμανση του πληθυσμού για το έτος 2014. Παρατηρούμε πως τον μεγαλύτερο πληθυσμό συγκεντρώνουν οι κατηγορίες όπως η άδεια διαμονής δεκαετούς διάρκειας και μέλη οικογένειας υπηκόου τρίτης χώρας ενώ μεγάλο αριθμό βλέπουμε στην κατηγορία σύζυγος Έλληνα πολίτη για την Ουκρανία, Γεωργία και Ρωσία.

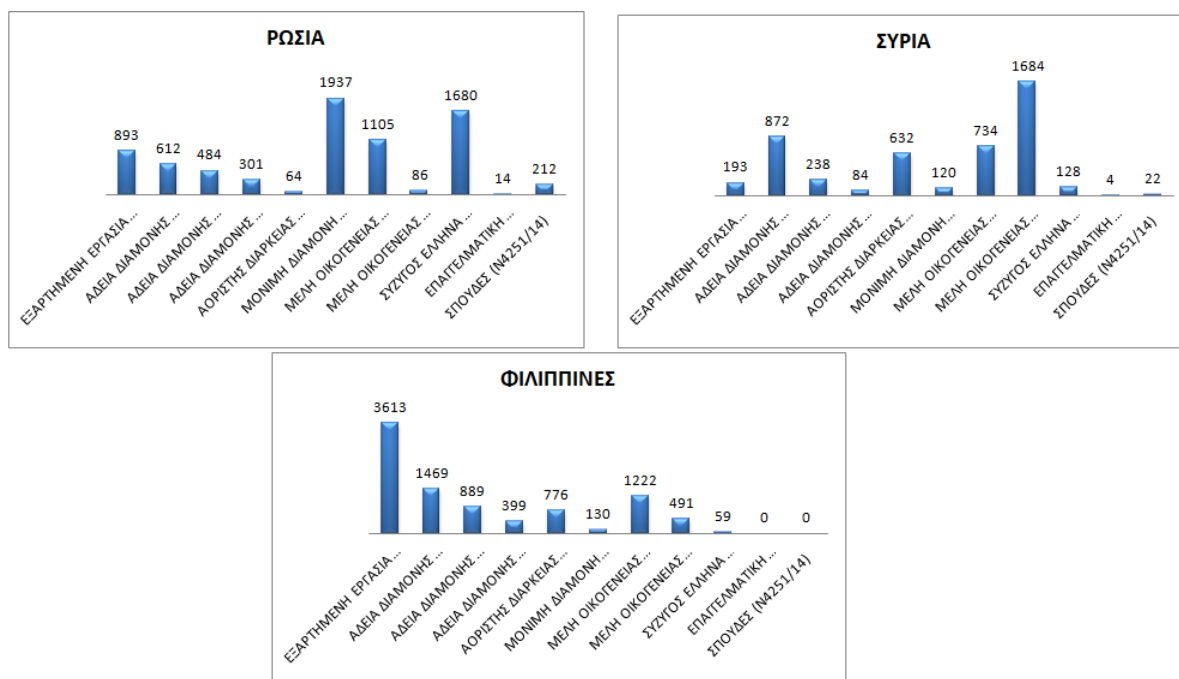

Σχήμα 5 10: Διακύμανση συνολικού πληθυσμού ανά εθνικότητα για τις 11 υποκατηγορίες για το 2015.

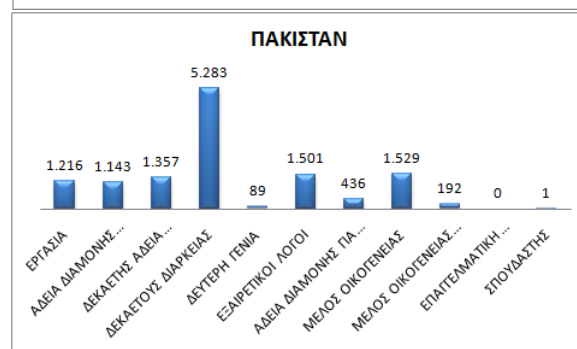
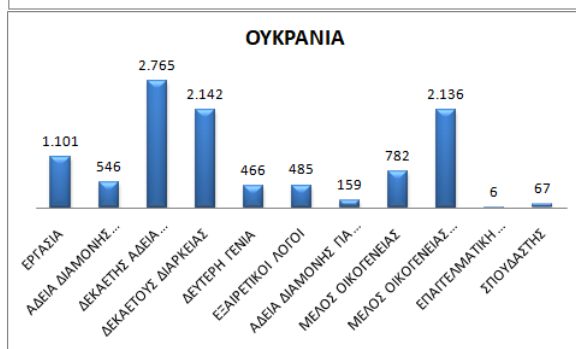
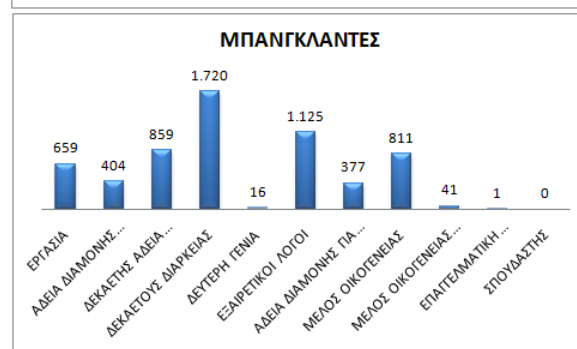
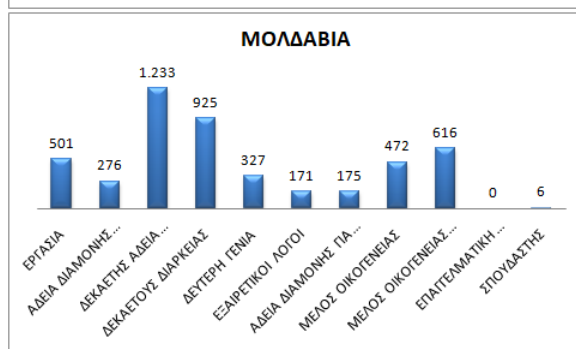
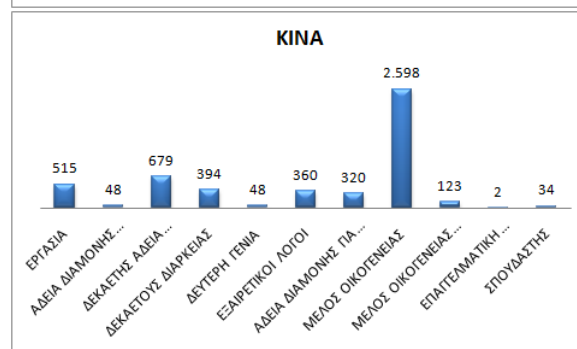
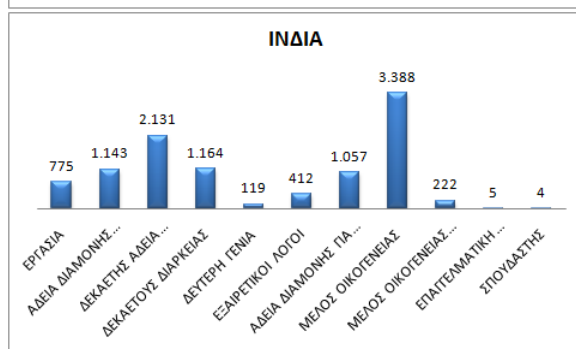
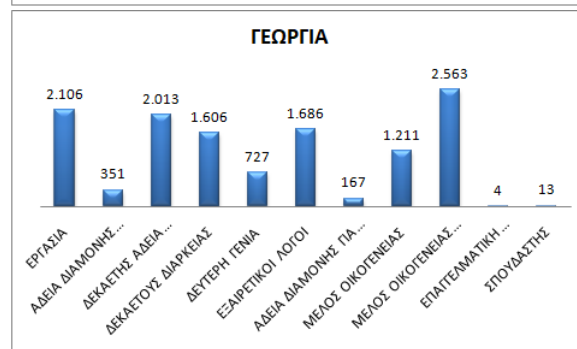
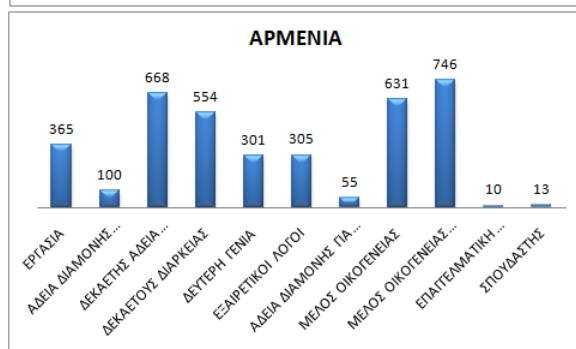
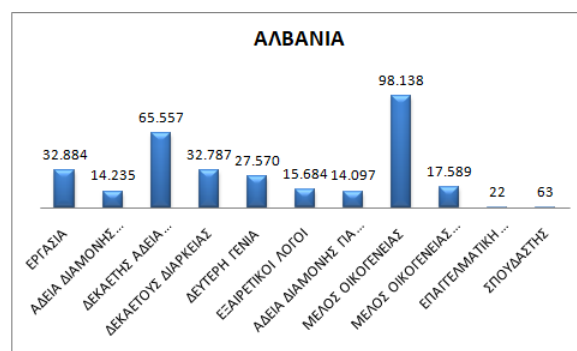
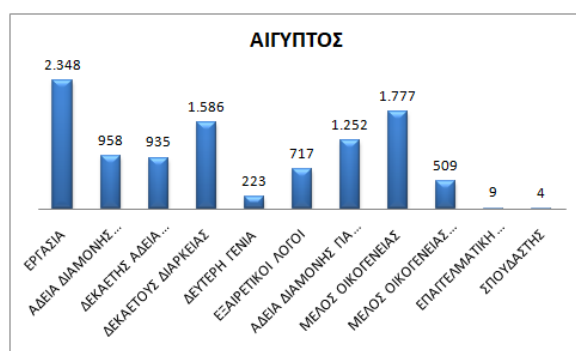
Το σχήμα 5.10 αποτελείται από τα διαγράμματα για το έτος 2015. Οι αυξομειώσεις είναι ελάχιστες σε σχέση με την προηγούμενη χρονιά γι'αυτό τα αποτελέσματα έχουν διαμορφωθεί με τον ίδιο τρόπο.

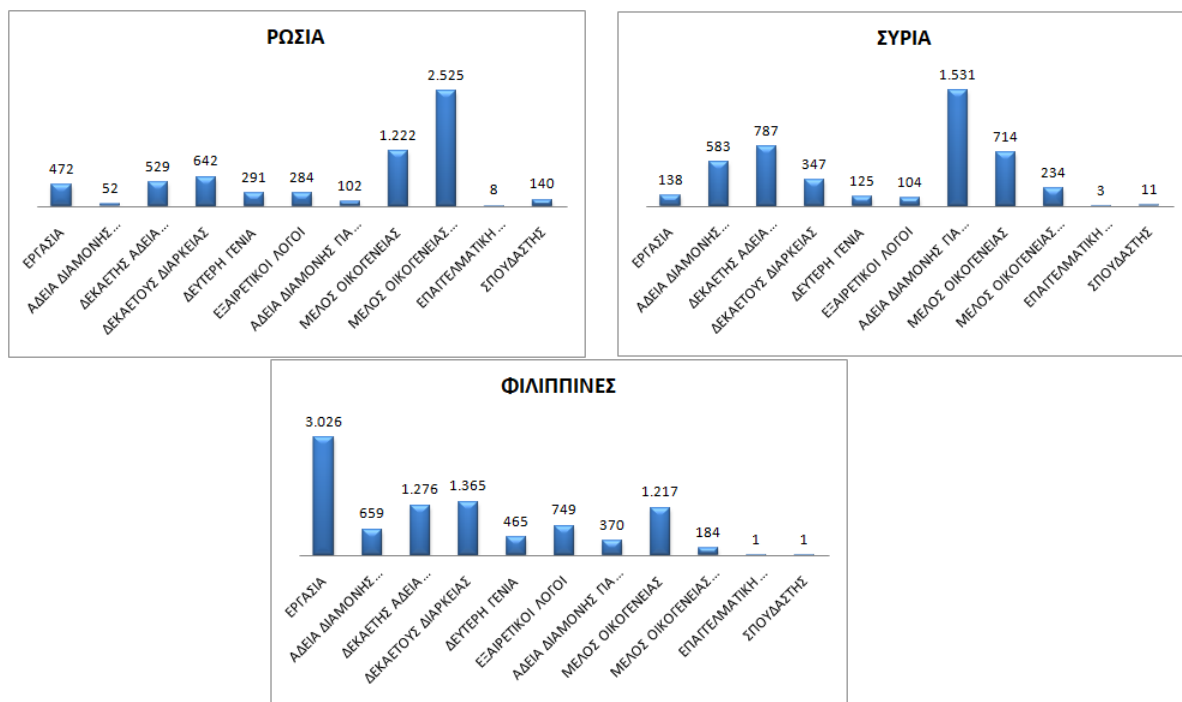

Σχήμα 5 11: Διακύμανση συνολικού πληθυσμού ανά εθνικότητα για τις 11 υποκατηγορίες για το 2016.

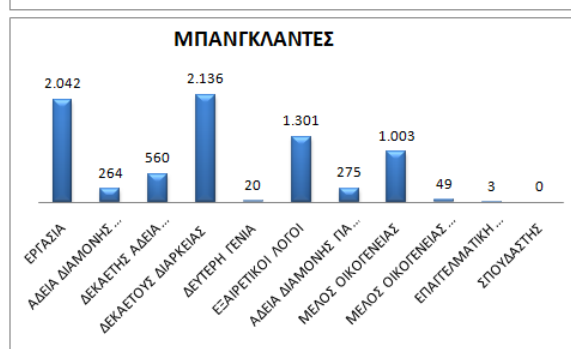
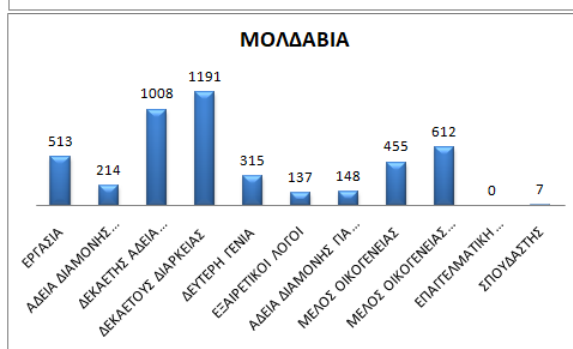
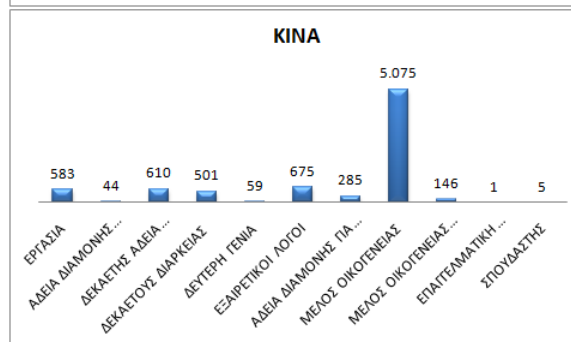
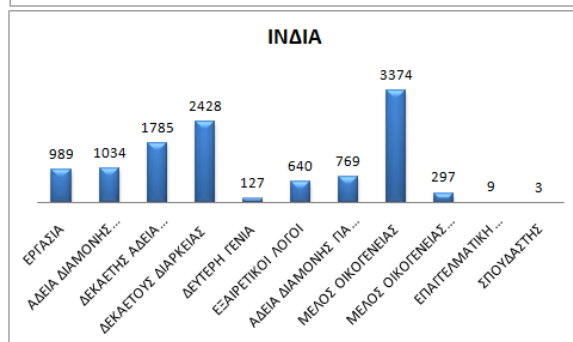
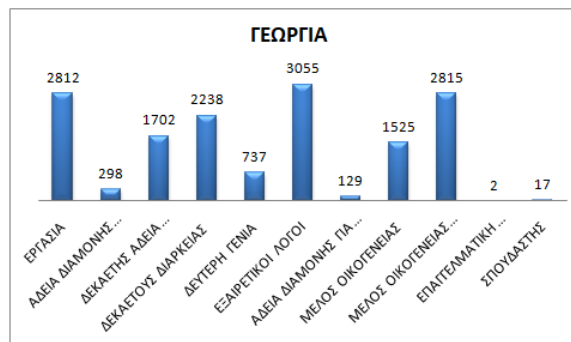
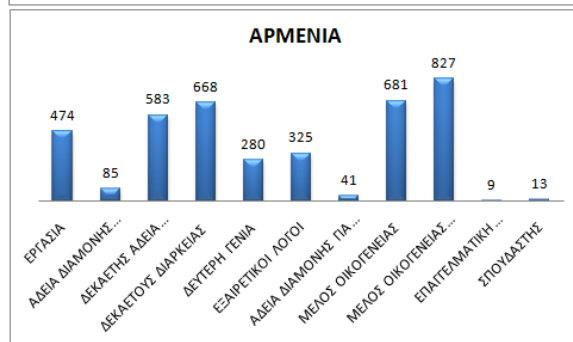
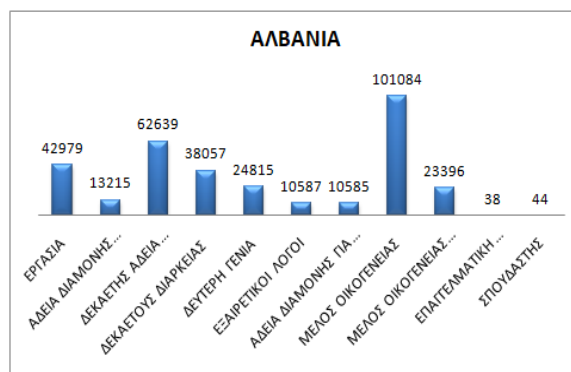
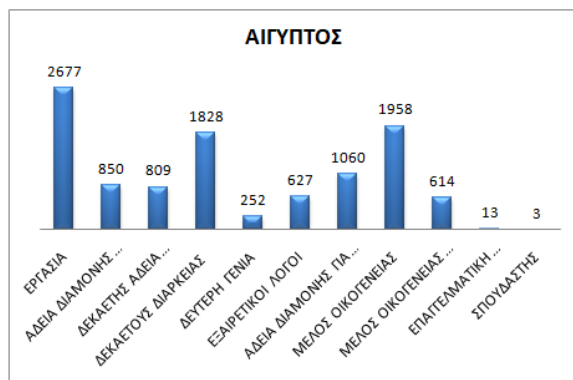
Το σχήμα 5.11 αποτελείται από τα διαγράμματα για το έτος 2016. Παρατηρώντας, βλέπουμε πως στις περισσότερες εθνικότητες υπάρχει αύξηση σε όλες τις κατηγορίες αδειών σε σύγκριση με τα προηγούμενα χρόνια. Ειδικότερα, μεγάλη αύξηση υπάρχει στην Αλβανία και συγκεκριμένα στις κατηγορίες της εργασίας και μέλη οικογένειας πολίτη τρίτης χώρας. Επίσης αύξηση στην κατηγορία εργασία βλέπουμε και στην Αίγυπτο, Αρμενία, Γεωργία, Μπανγκλαντές και Ουκρανία, άλλες με μεγάλη άλλες με μικρή διαφορά από προηγούμενα έτη. Η Ρωσία, η Γεωργία και η Ουκρανία κατέχουν την πρώτη θέση στην κατηγορία σύζυγος Έλληνα πολίτη και το 2016 με μια μικρή μείωση σε σχέση με το 2015.

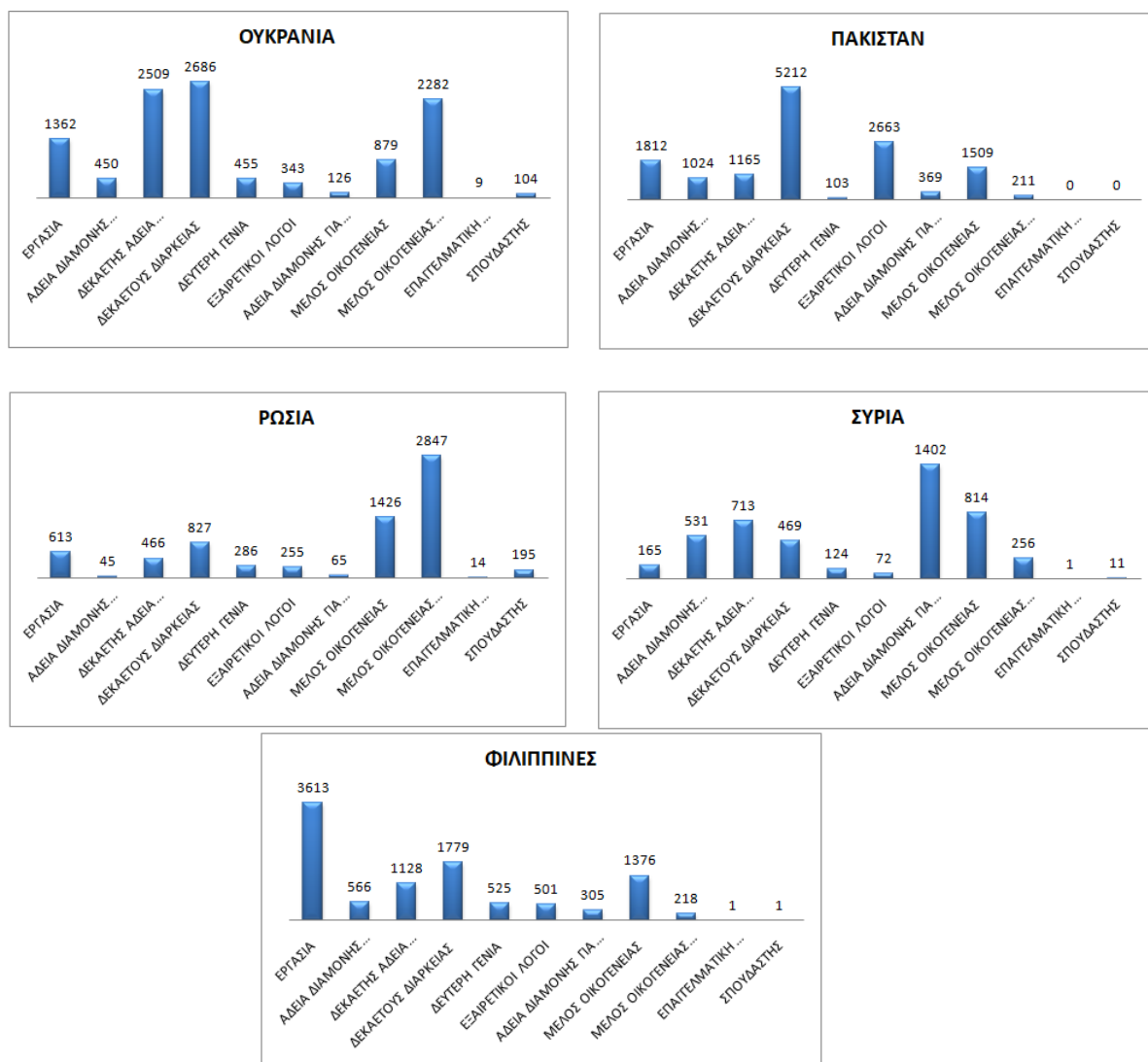

Σχήμα 5 12: : Διακύμανση συνολικού πληθυσμού ανά εθνικότητα για τις 11 υποκατηγορίες για το 2017.

Το σχήμα 5.12 παρουσιάζει τα διαγράμματα για το έτος 2017. Οι διαφορές με τα διαγράμματα του 2016 είναι ελάχιστες.

Σχήμα 5.13: : Διακύμανση συνολικού πληθυσμού ανά εθνικότητα για τις 11 υποκατηγορίες για το 2018.

Το σχήμα 5.13 παρουσιάζει τα διαγράμματα για το έτος 2018. Οι διαφορές με το 2017 δεν είναι μεγάλες, όμως χρόνο με το χρόνο και από το 2014 βλέπουμε αρκετά μεγάλη αύξηση σε όλες τις εθνικότητες.

7 Χωρική Ανάλυση - Αποτελέσματα - Χάρτες

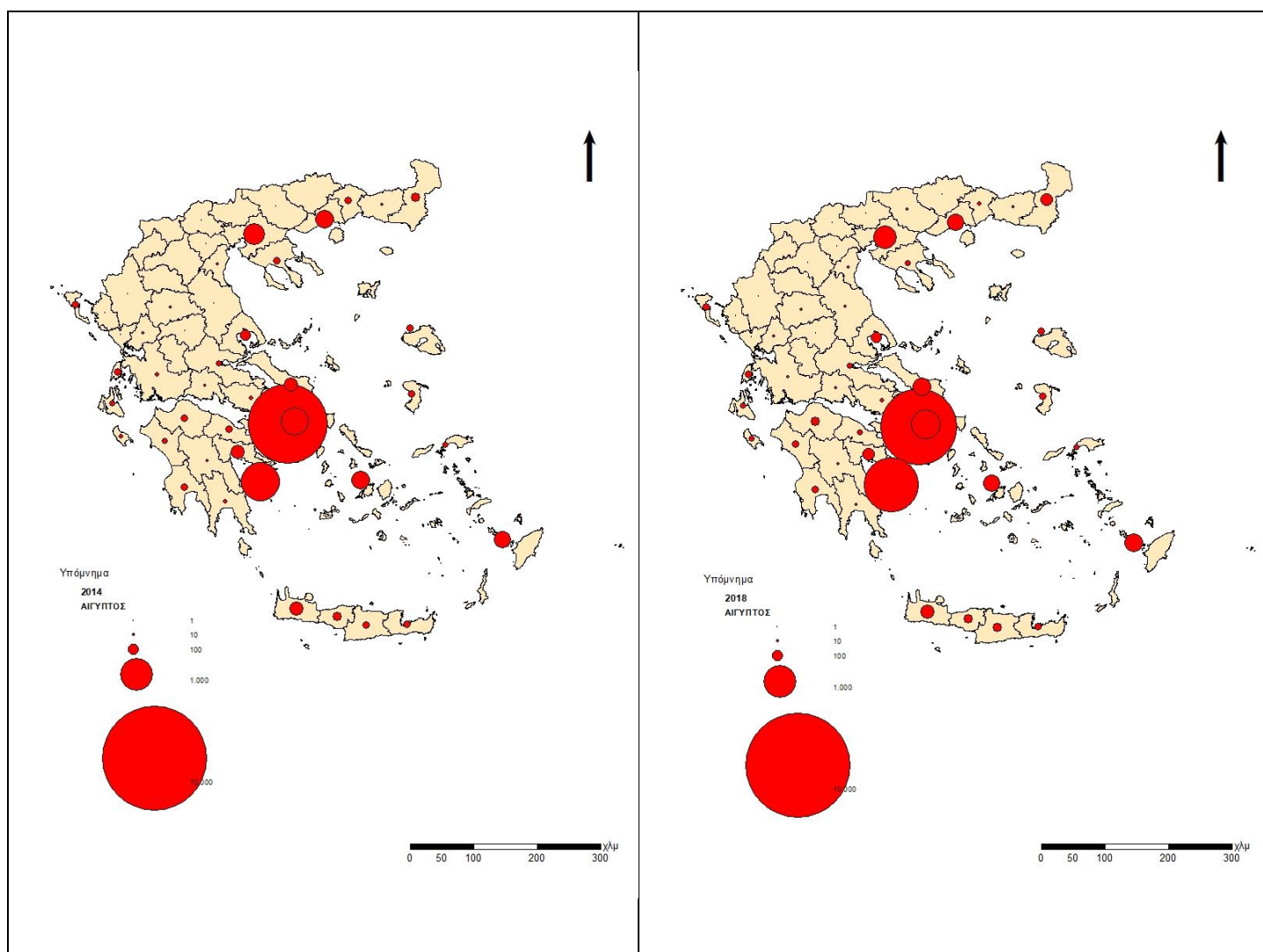
Στο κεφάλαιο 6 παρουσιάζονται τα αποτελέσματα χωρικά, για τις 13 εθνικότητες ανά γεωγραφική υπηρεσία. Καθώς οι διαφοροποιήσεις ανά χρόνο στο πλήθος είναι μικρές, για να καταλάβουμε και να δούμε τη διακύμανση στους χάρτες μας αναλύσαμε τις χρονιές 2014 και 2018

Στο σημείο αυτό, εργαστήκαμε με το πρόγραμμα ArcMap 10.2, όπου κατασκευάσαμε τους απαραίτητους χάρτες. Αρχικά, τοποθετήσαμε τον χάρτη της Ελλάδος με δεδομένα που πήραμε από το geodata.gov.gr από όπου και πήραμε τη σημερινή μορφή της Ελλάδος. Έπειτα, δουλέψαμε με τις γεωγραφικές συντεταγμένες των υπηρεσιών δηλαδή, το γεωγραφικό πλάτος (φ) και το γεωγραφικό μήκος (λ) του συγκεκριμένου χάρτη και για κάθε εθνικότητα έτσι ώστε τα αποτελέσματα να είναι ακριβής.

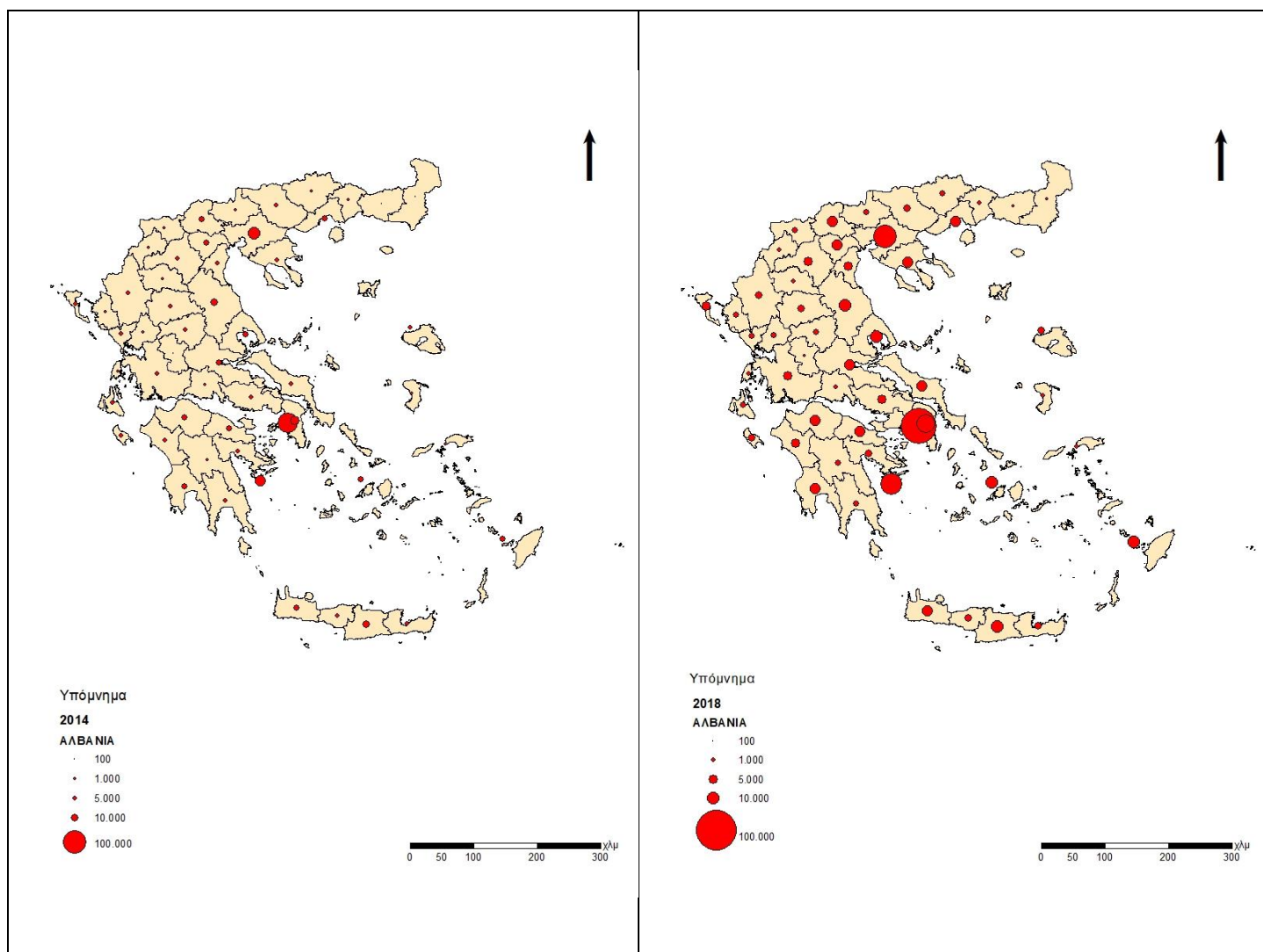
Επομένως με την κατάλληλη διαδικασία και τα απαραίτητα βήματα που ακολουθήσαμε μπορέσαμε να δημιουργήσουμε τους παρακάτω χάρτες. Δημιουργήθηκαν δεκατρείς χάρτες για το 2014 και δεκατρείς για το 2018 ένας για κάθε εθνικότητα για όλες τις γεωγραφικές υπηρεσίες, σε κλίμακα 1:5.000.000.

7.1 Χωρική κατανομή των δεκατριών διαφορετικών εθνικοτήτων στον Ελλαδικό χώρο ανά γεωγραφική υπηρεσία τα έτη 2014 και 2018

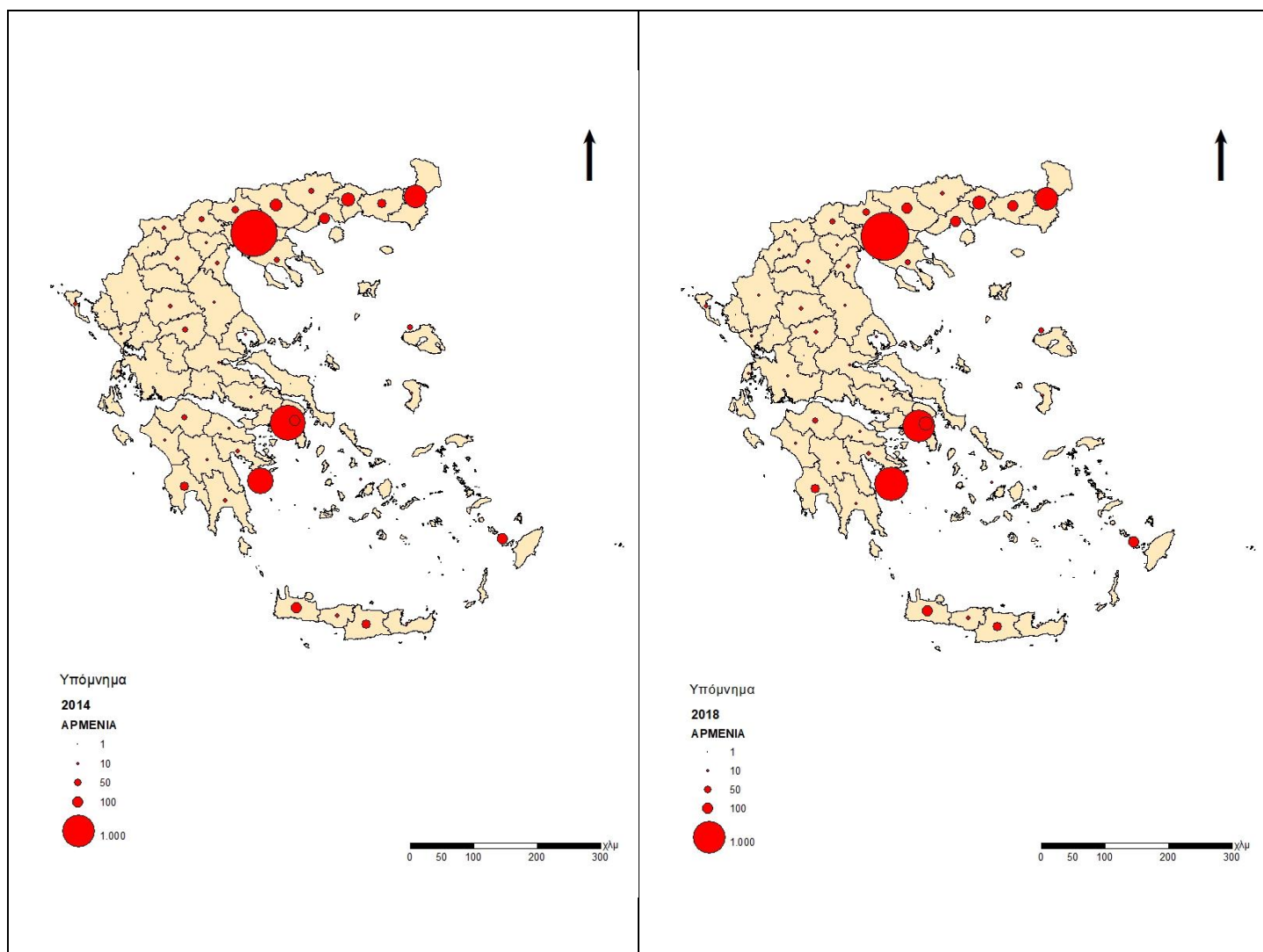
Στους παρακάτω χάρτες απεικονίζουμε πλήθος μεταναστών (ατόμων), ανά υπηρεσία, Ο τρόπος ο οποίος ενδείκνυται για αυτή την απεικόνιση είναι τα αναλογικά σύμβολα.

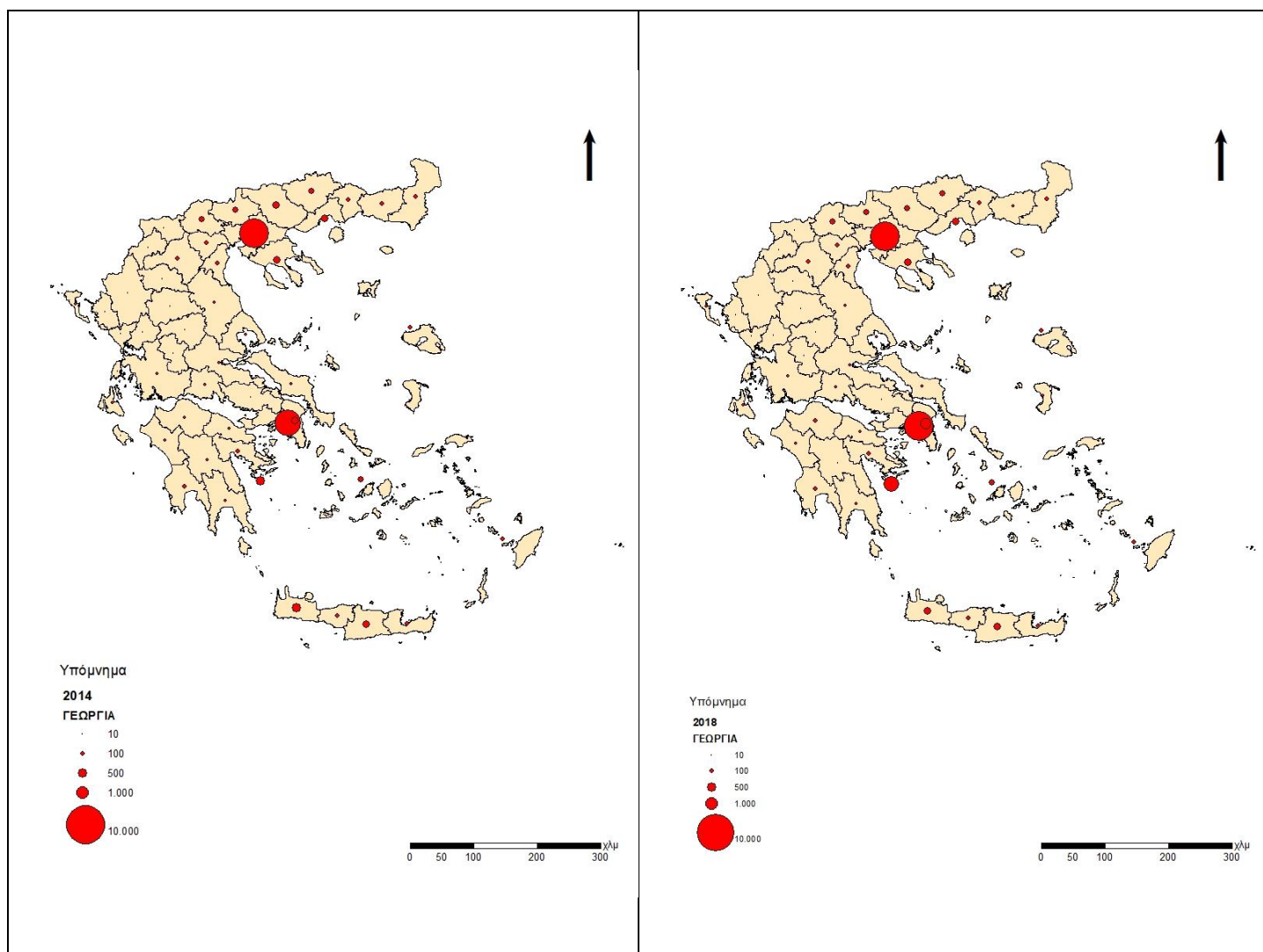
Σχήμα 6 1: Χωρική κατανομή συνολικού πληθυσμού Αιγύπτου για το 2014 και 2018.

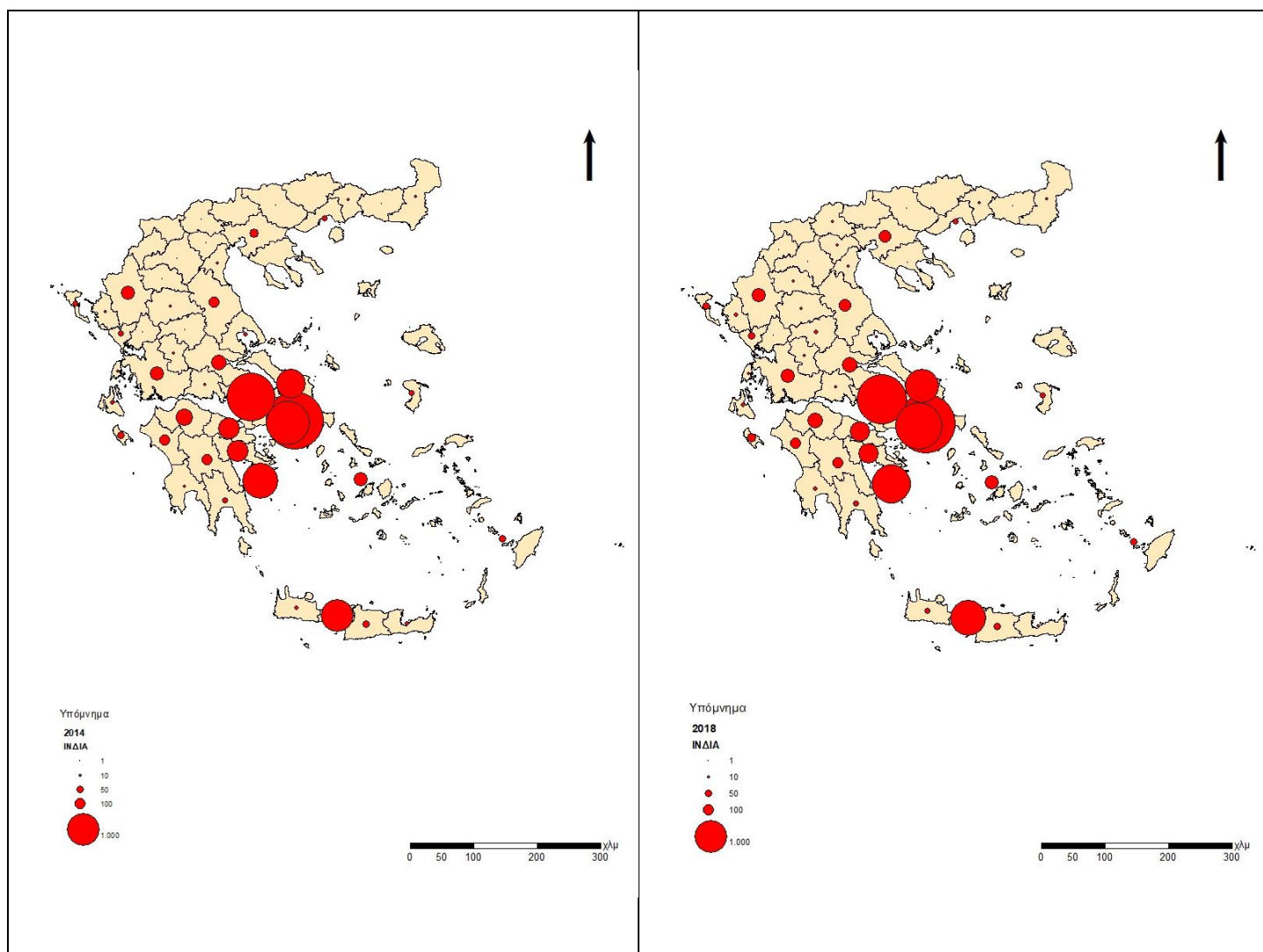
Σχήμα 6 2: Χωρική κατανομή συνολικού πληθυσμού Αλβανίας για το 2014 και 2018.

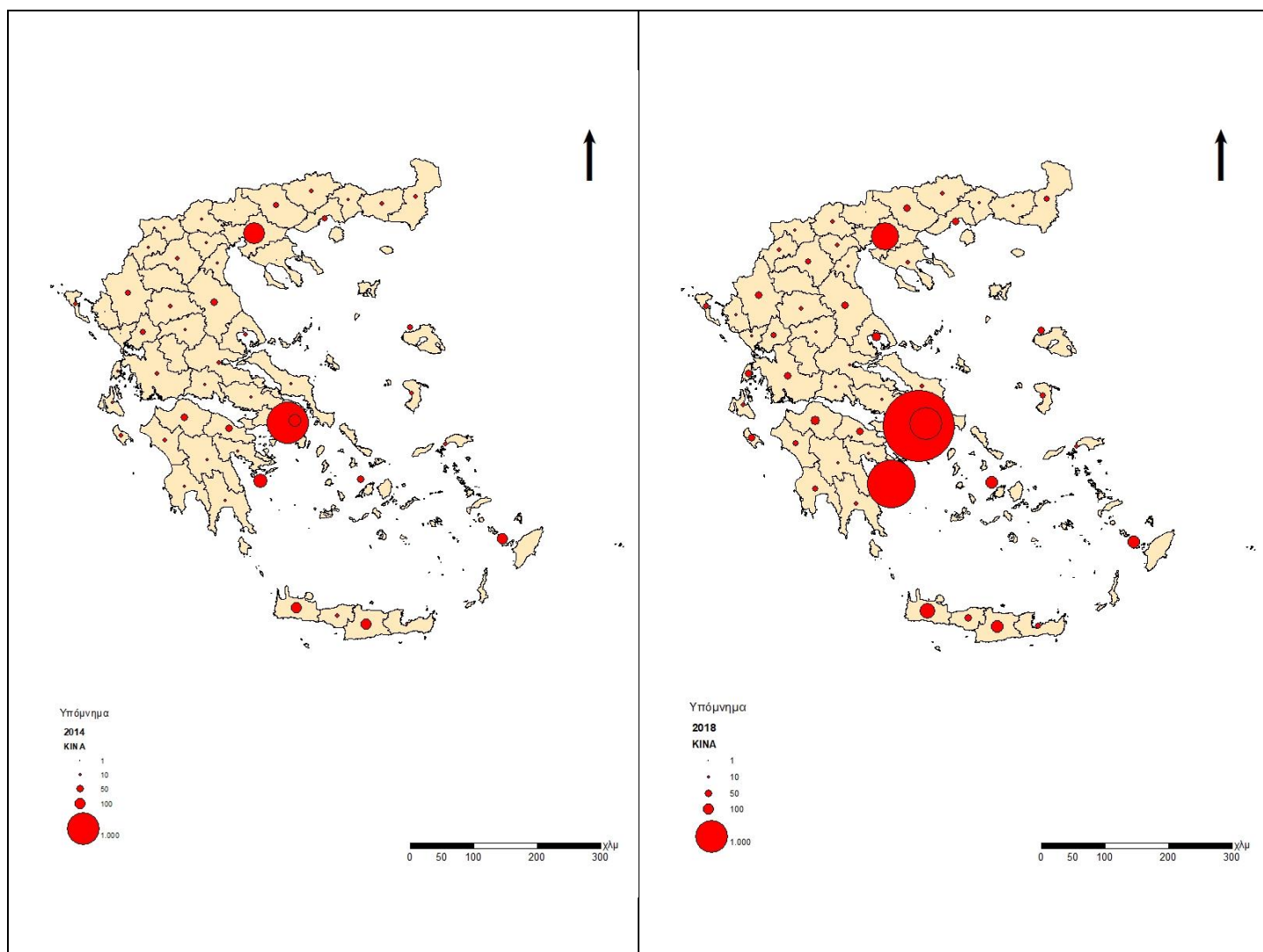
Σχήμα 6 3: Χωρική κατανομή συνολικού πληθυσμού Αρμενίας για το 2014 και 2018.

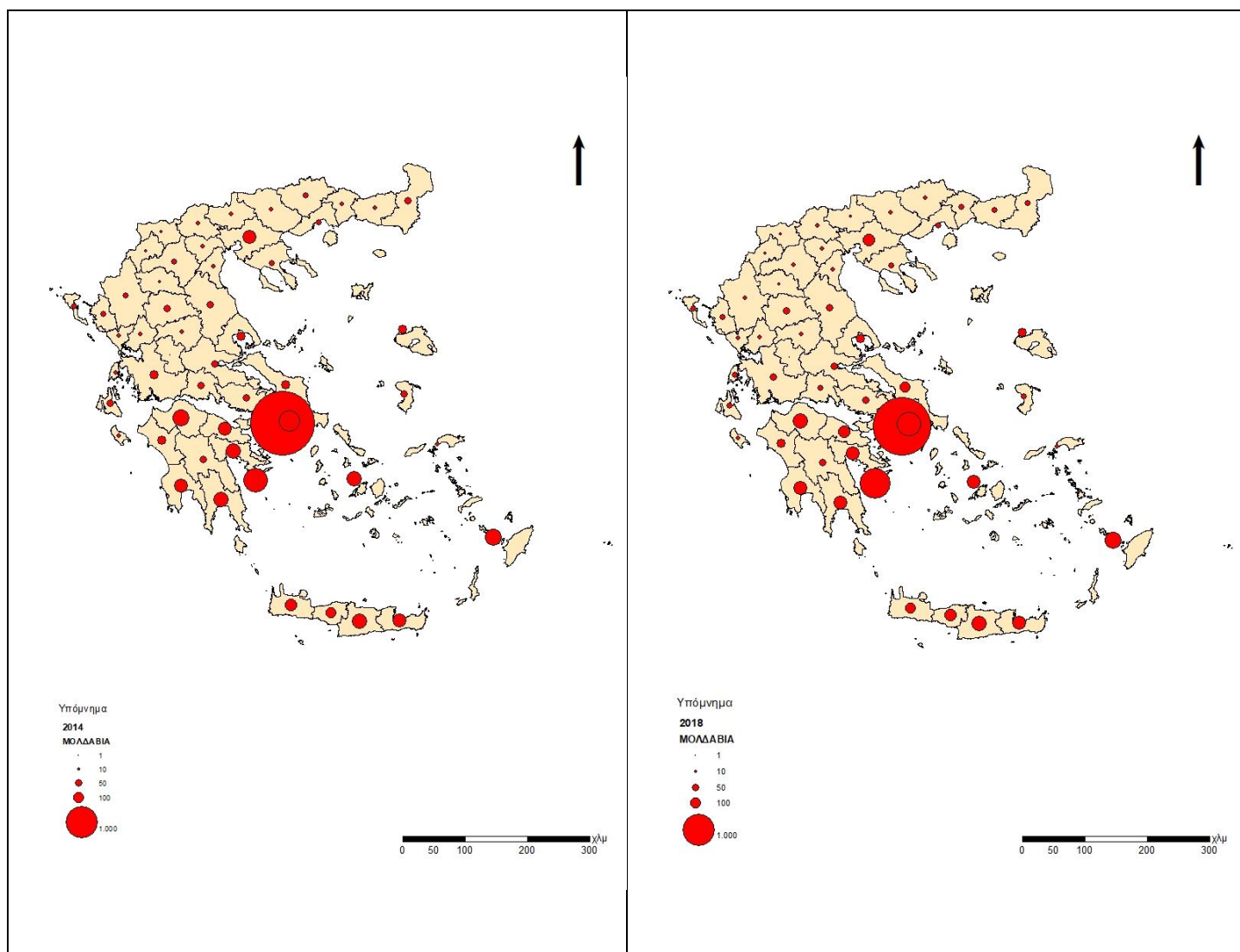
Σχήμα 6 4: Χωρική κατανομή συνολικού πληθυσμού Γεωργίας για το 2014 και 2018.

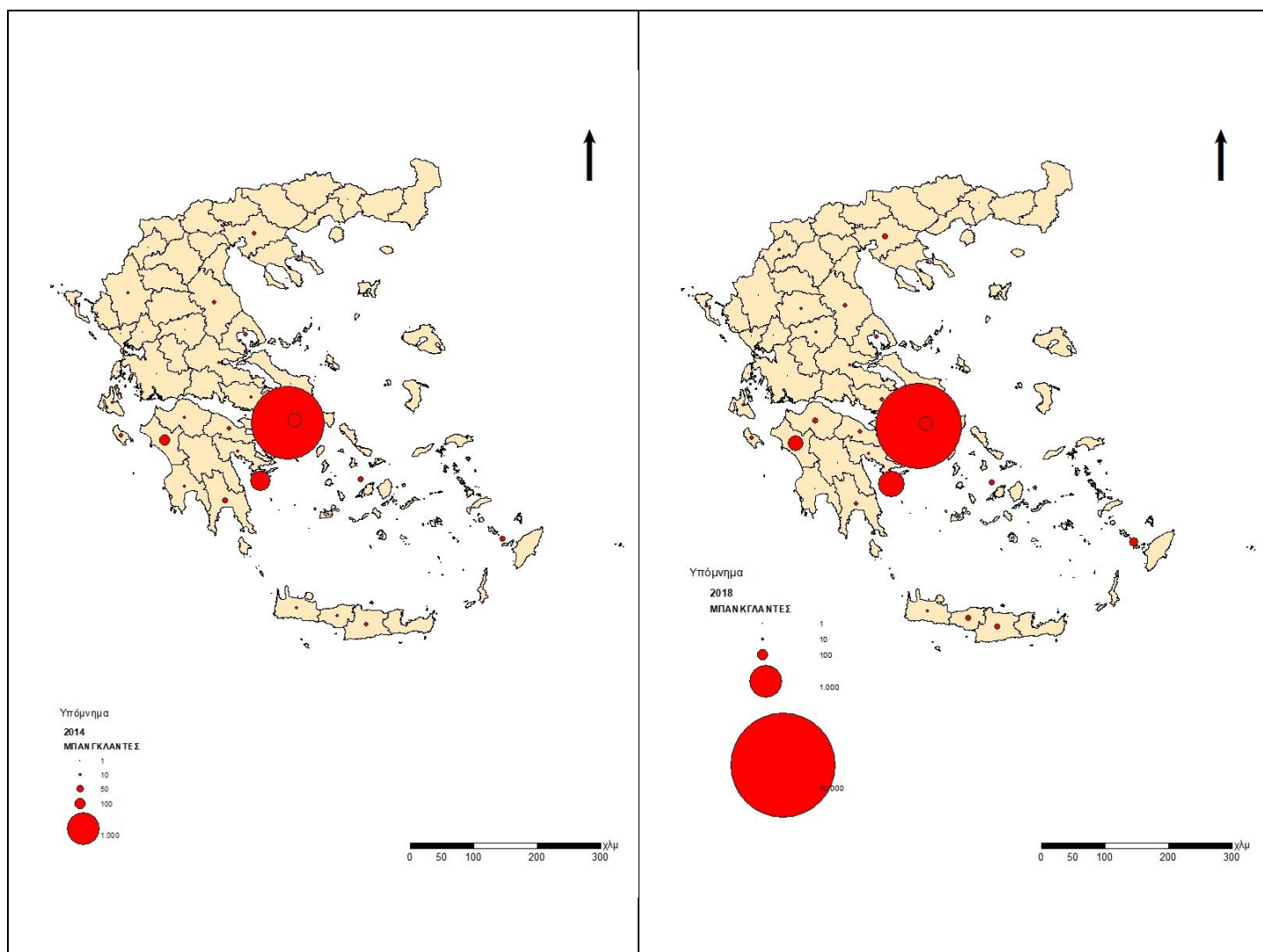
Σχήμα 6 5: Χωρική κατανομή συνολικού πληθυσμού Ινδίας για το 2014 και 2018.

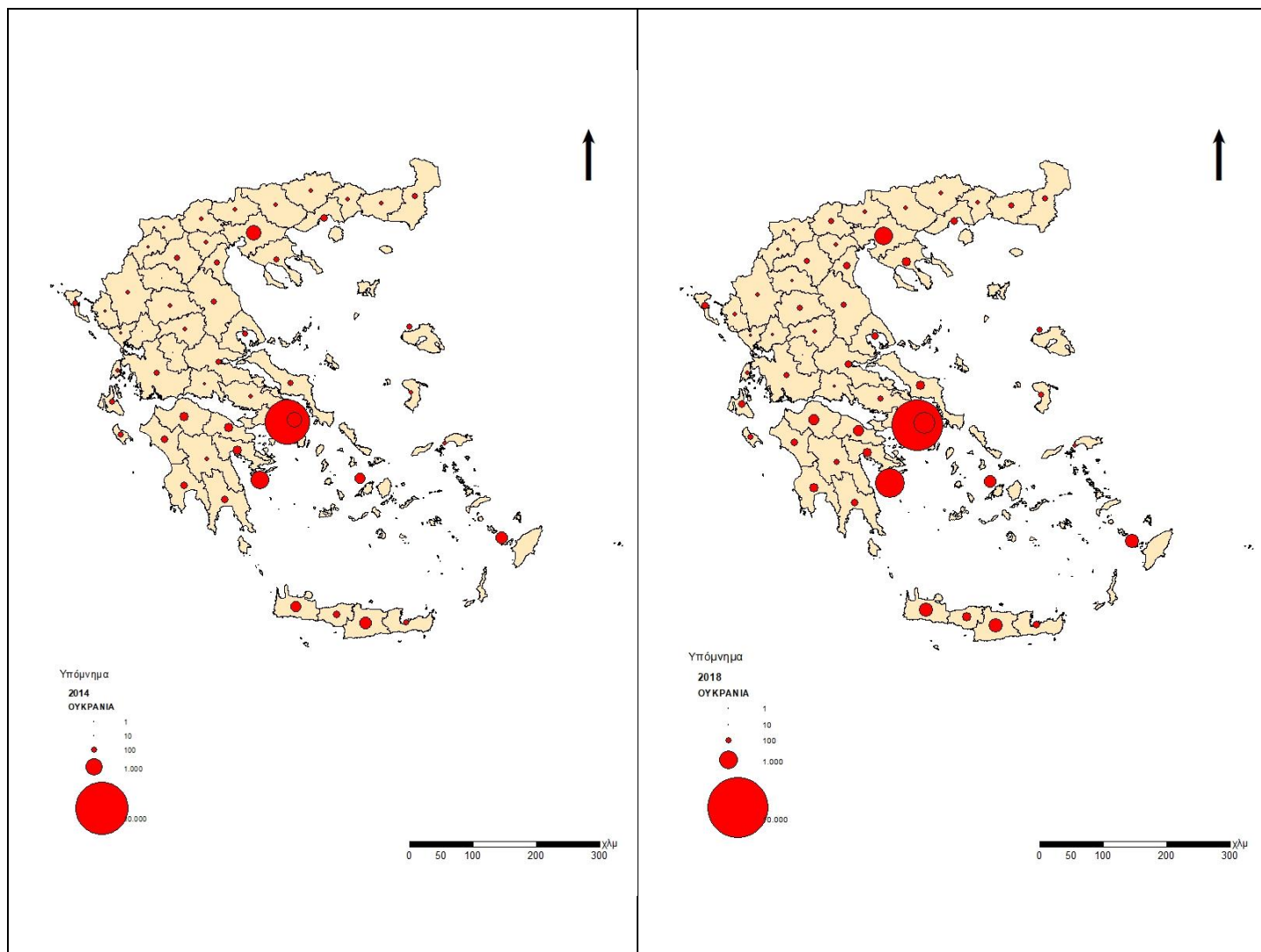
Σχήμα 6 6: Χωρική κατανομή συνολικού πληθυσμού Κίνας για το 2014 και 2018.

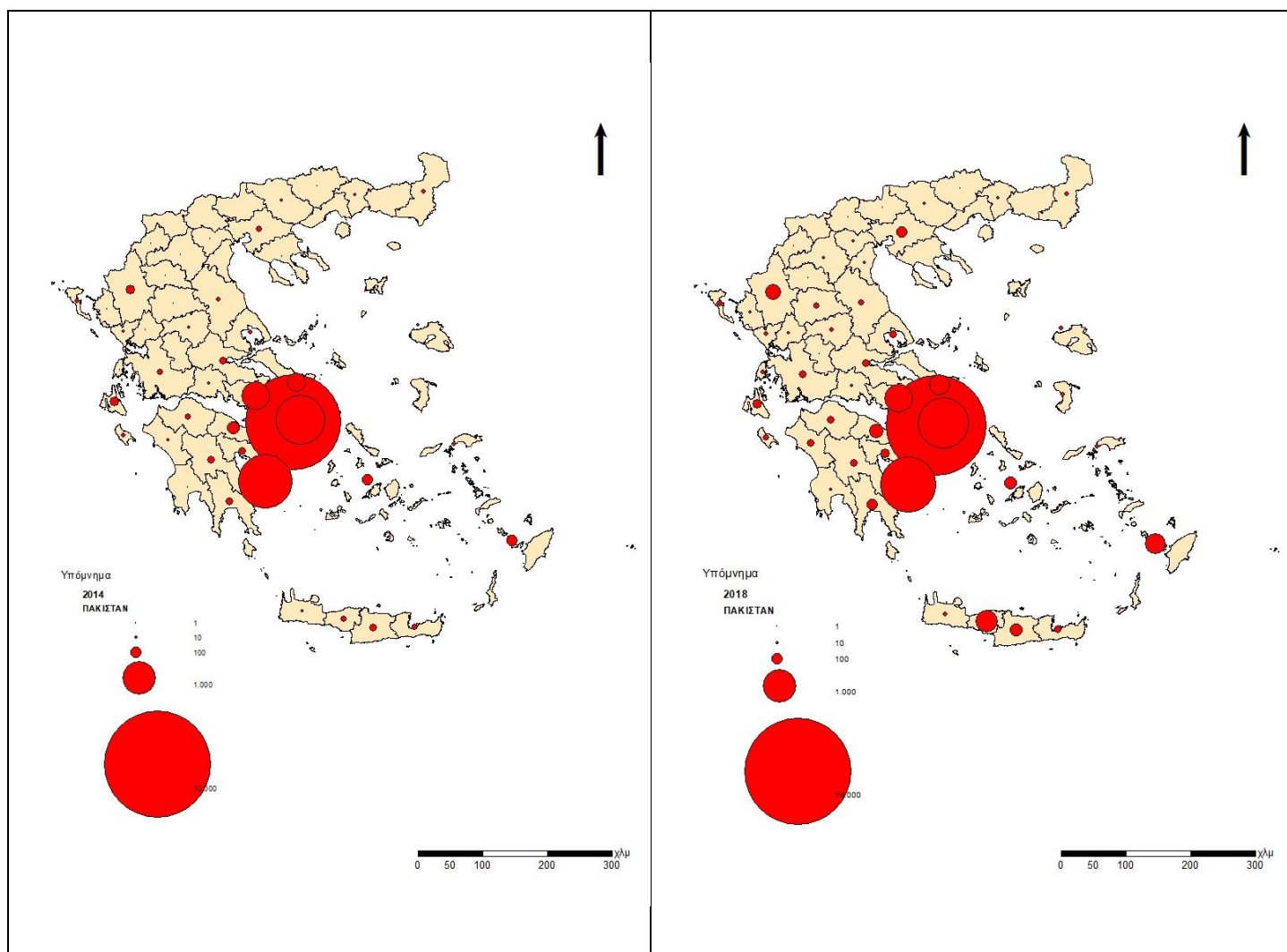
Σχήμα 6 7: Χωρική κατανομή συνολικού πληθυσμού Μολδαβίας για το 2014 και 2018.

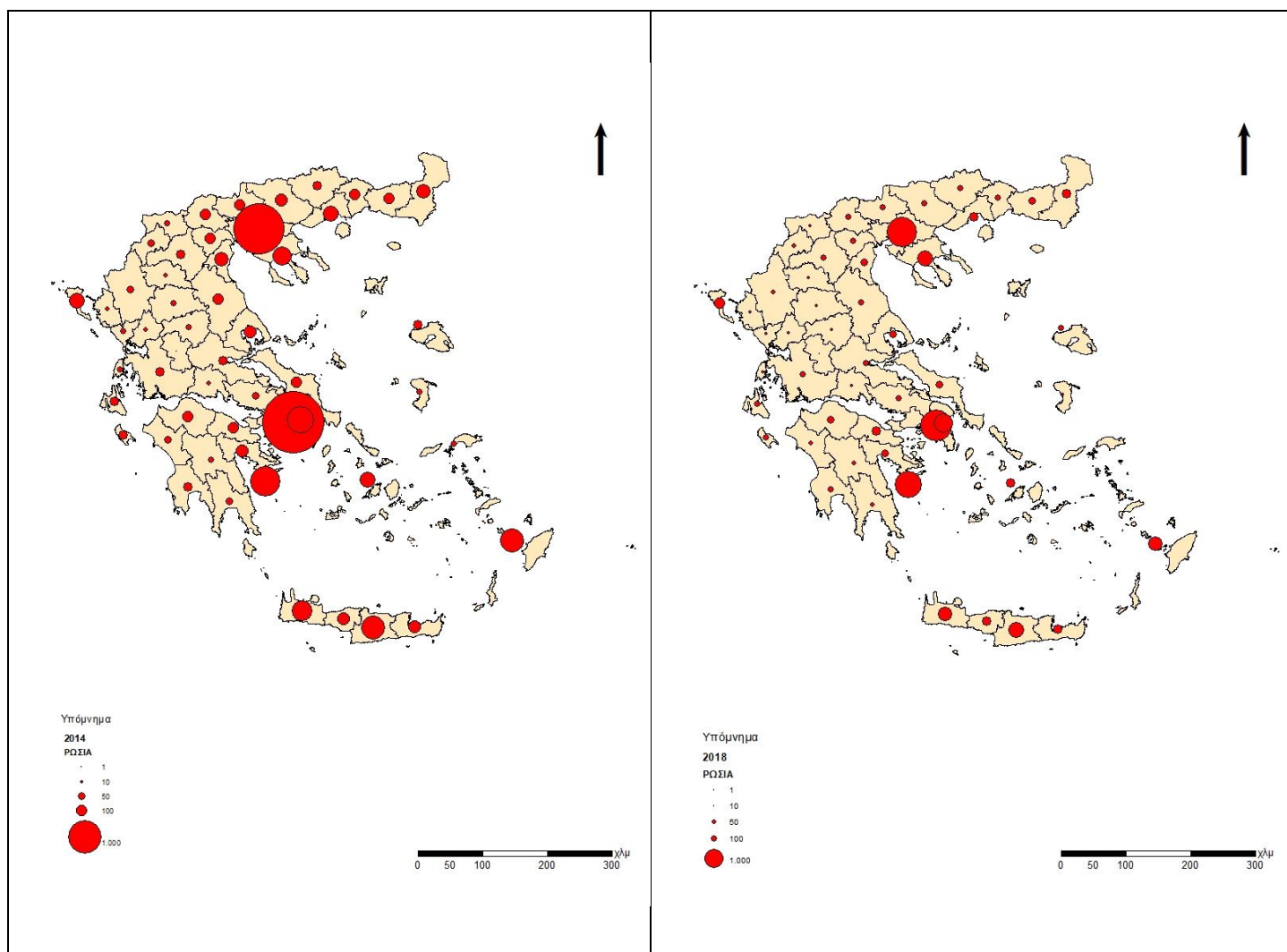

Σχήμα 6 8: Χωρική κατανομή συνολικού πληθυσμού Μπανγκλαντές για το 2014 και 2018.

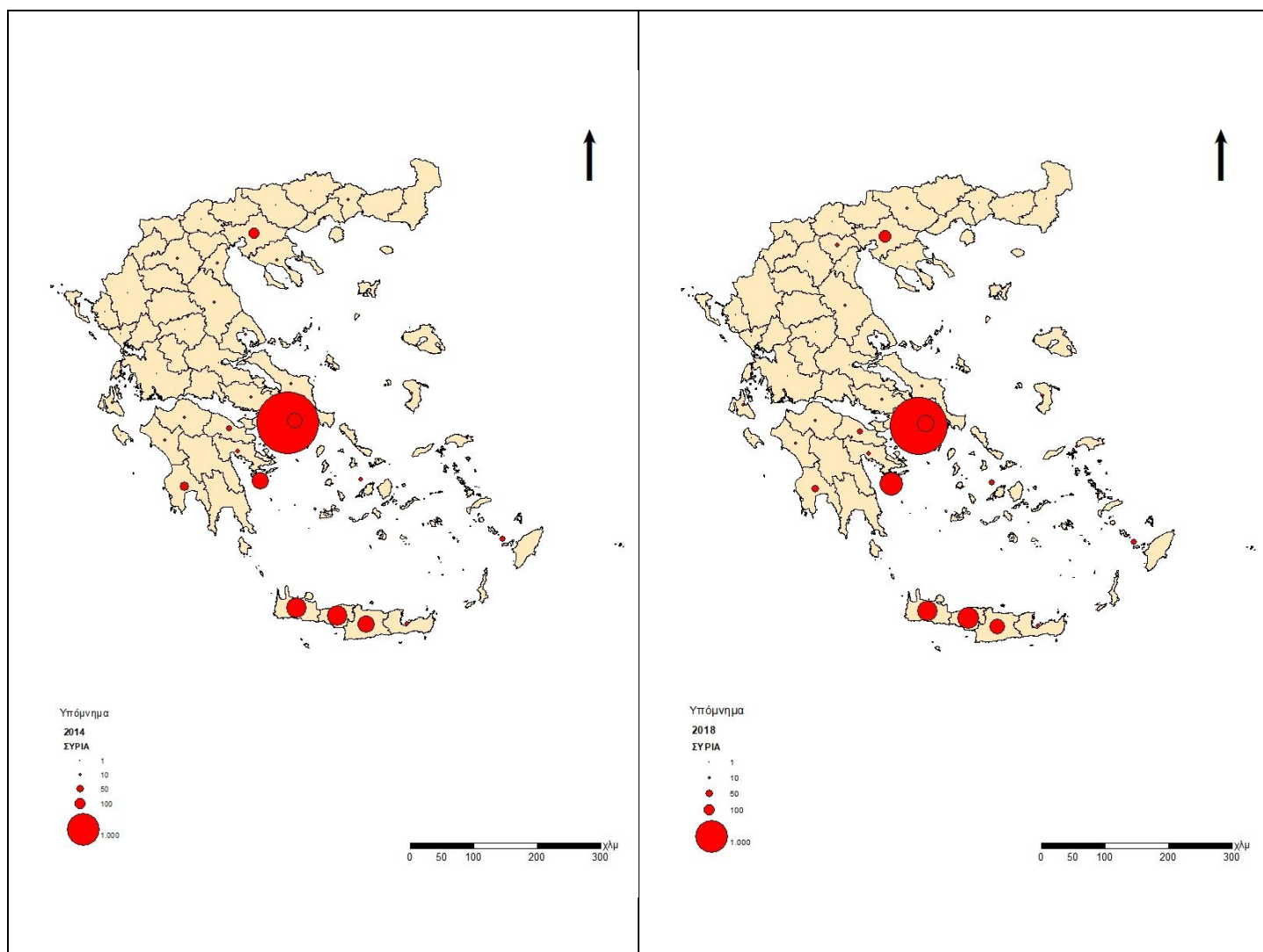

Σχήμα 6 9: Χωρική κατανομή συνολικού πληθυσμού Ουκρανίας για το 2014 και 2018.

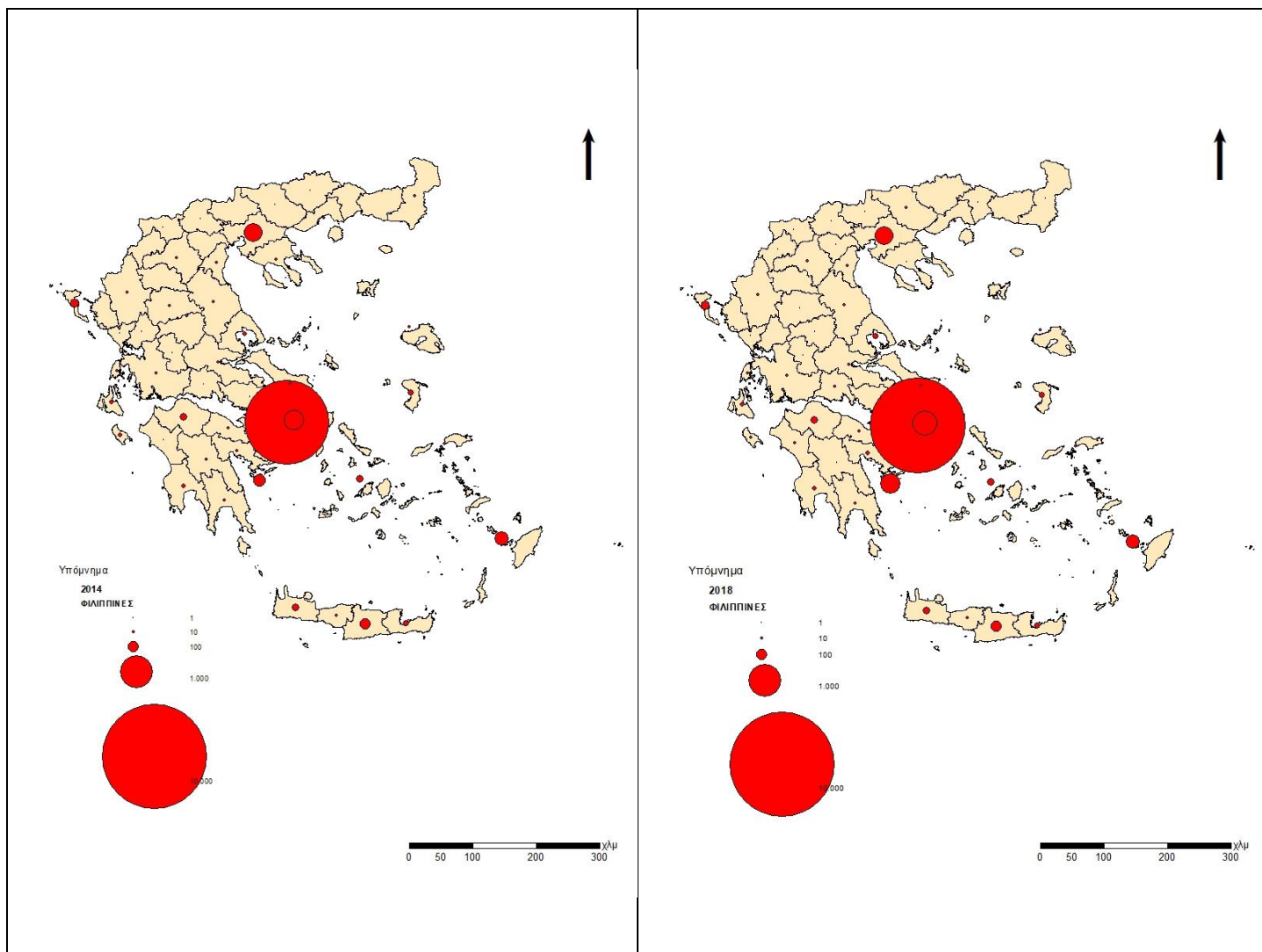

Σχήμα 6 11: Χωρική κατανομή συνολικού πληθυσμού Ρωσίας για το 2014 και 2018.

Σχήμα 6 12: Χωρική κατανομή συνολικού πληθυσμού Συρίας για το 2014 και 2018.

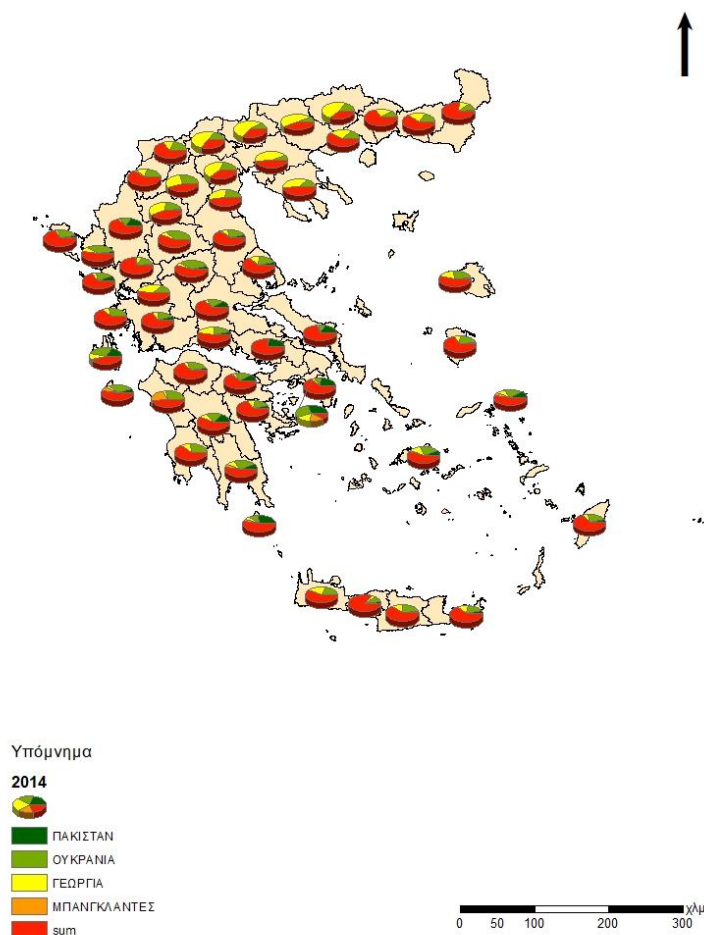

Σχήμα 6 13: Χωρική κατανομή συνολικού πληθυσμού Φιλιππίνων για το 2014 και 2018.

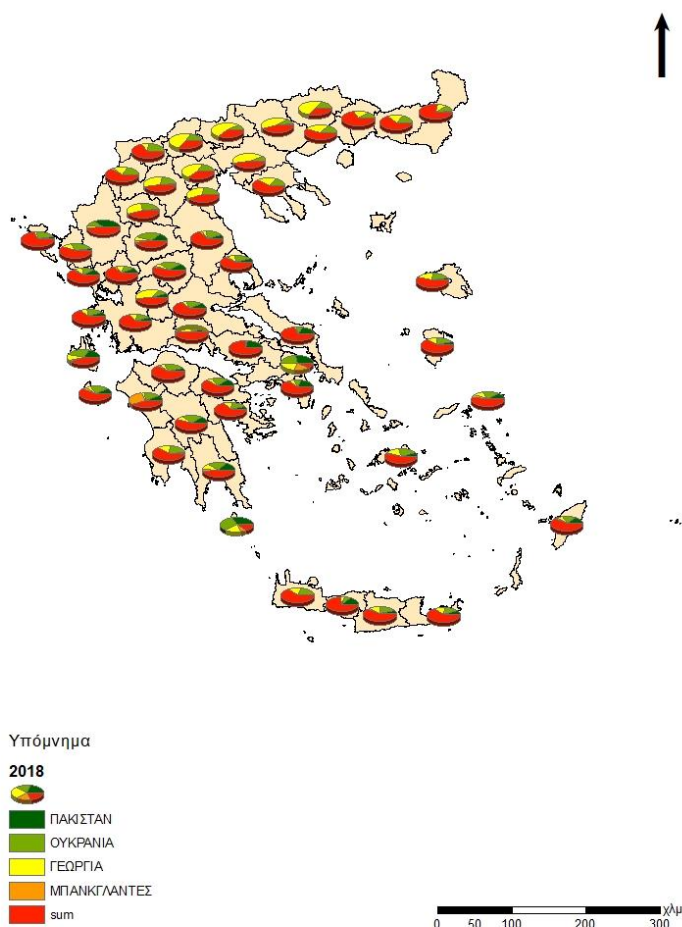
Παρατηρώντας τους χάρτες διακρίνουμε τις διαφορές, σε διάστημα τεσσάρων χρόνων, για κάθε μια από τις εθνικότητες. Οι περισσότερες διαφορές αφορούν αύξηση πληθυσμών σε περιοχές ενώ υπάρχουν και λίγες μειώσεις. Παρόλα αυτά, τα μεγαλύτερα σύνολα πληθυσμών για τις περισσότερες εθνικότητες συγκεντρώνονται στην Αθήνα, στην Θεσσαλονίκη, στα Χανιά και στο Ηράκλειο Κρήτης. Προσπαθώντας να κάνουμε και χωρικά μια αποτίμηση για το σύνολο του πληθυσμού των νόμιμων μεταναστών παρατηρούμε πως οι διαφορές είναι τόσο μικρές στο διάστημα των τεσσάρων χρόνων, που στις περισσότερες περιπτώσεις οι χάρτες δεν παρουσιάζουν σχεδόν καμία διαφορά μεταξύ τους ανά εθνικότητα. Όλη αυτή η ανάλυση αφορά, όπως έχει ήδη αναφερθεί, τους νόμιμους μετανάστες και όχι το γενικό σύνολο μεταναστών οι οποίοι παραμένουν στη χώρα μας. Καταλαβαίνουμε λοιπόν πως το φαινόμενο της παράνομης μετανάστευσης υπάρχει σε μεγάλο βαθμό στη χώρα μας.

7.2 Χωρική κατανομή των τεσσάρων πολυπληθέστερων εθνικοτήτων συγκριτικά στον Ελλαδικό χώρο ανά γεωγραφική υπηρεσία για τα έτη 2014 και 2018

Με τη χρήση και πάλι του ArcMap 10.2, δημιουργήσαμε δύο χάρτες έναν για το 2014 και έναν για το 2018. Αυτή τη φορά χρησιμοποιήσαμε την ιδιότητα «pie» στο Symbology και από την κατηγορία Charts, έτσι ώστε να μπορούμε να δούμε συγκριτικά τις εθνικότητες ανά γεωγραφική υπηρεσία. Οι κλάσεις που χρησιμοποιήθηκαν είναι πέντε και οι χώρες που συμπεριλάβαμε είναι το Πακιστάν, η Ουκρανία, η Γεωργία και το Μπανγκλαντές, οι οποίες έχουν τους μεγαλύτερους πληθυσμούς στη χώρα μας, ενώ η πέμπτη κλάση είναι το σύνολο όλων των υπόλοιπων εθνικοτήτων. Επιλέξαμε να μην συμπεριλάβουμε καθόλου την Αλβανία σε αυτή την σύγκριση καθώς ο πληθυσμός της είναι πολύ μεγαλύτερος από όλο το σύνολο των εθνικοτήτων με αποτέλεσμα να υπερισχύει χρωματικά και να μην μπορεί να φανεί καμία σύγκριση με όλες τις υπόλοιπες.

Σχήμα 6 14: Σύγκριση των εθνικοτήτων για το έτος 2014.

Σχήμα 6 15: Σύγκριση των εθνικοτήτων για το έτος 2018.

Προσπαθώντας να δούμε συγκριτικά τις εθνικότητες για τα δύο έτη ανά γεωγραφική υπηρεσία στα σχήματα 6.14 και 6.15 αρχικά, παρατηρούμε πως η Γεωργία, η οποία απεικονίζεται με κίτρινο χρώμα, υπερτερεί κατά πολύ από τις υπόλοιπες στην Κεντρική Μακεδονία και το 2014 και το 2018. Για το 2014 βλέπουμε την Ουκρανία με αρκετά μεγαλύτερο πληθυσμό από τις υπόλοιπες στη Θεσσαλία και Ήπειρο. Το ίδιο συμβαίνει και για το 2018 αλλά με μικρότερο πληθυσμό όπως βλέπουμε στις πίτες στον χάρτη. Στη Στερεά Ελλάδα, Εύβοια και Πελοπόννησο βλέπουμε πιο έντονα το σκούρο πράσινο, δηλαδή το Πακιστάν, ενώ στην Αττική βλέπουμε ισότιμα όλα τα χρώματα . Αυτό συμβαίνει και για τις δύο χρονιές.

8 Συμπεράσματα

Στην παρούσα εργασία πραγματοποιήθηκε ανάλυση της νόμιμης μετανάστευσης στην Ελλάδα και ειδικότερα αναλύθηκε χρονικά από το 2014 έως και το 2018, ενώ χωρικά αναλύθηκε το 2014 και το 2018 για τις δεκατρείς εθνικότητες με τον μεγαλύτερο πληθυσμό. Το λογισμικό που χρησιμοποιήθηκε για την επεξεργασία της χρονικής ανάλυσης ήταν το Excel, ενώ για τη χωρική ανάλυση ήταν το ArcMap 10.2.

Συμπερασματικά από τα διαγράμματα και τους χάρτες που κατασκευάστηκαν μπορούν να εξαχθούν τα ακόλουθα :

➤ Για το 2014:

- **Ανά Εθνικότητα**

Εξετάζοντας την ανάλυση χρονικών και χωρικών δεδομένων παρατηρούμε πως η Αλβανία κατέχει τον μεγαλύτερο πληθυσμό. Ακολουθεί το Πακιστάν, η Αίγυπτος, η Γεωργία και η Ουκρανία ενώ τον μικρότερο πληθυσμό έχει η Κίνα. Ακολουθούν οι Φιλιππίνες, η Αρμενία, η Μολδαβία, η Συρία, η Ρωσία, η Ινδία και το Μπανγκλαντές.

- **Ανά Φύλο**

Μεγάλη συγκέντρωση ανδρών βλέπουμε πρώτα απ' όλα στην Αλβανία καθώς, όπως αναφέραμε, καταλαμβάνει τον μεγαλύτερο πληθυσμό στο γενικό σύνολο των μεταναστών οπότε και η απόκλιση με τον πληθυσμό των γυναικών δεν είναι μεγάλη. Παρατηρούμε πως σε αρκετές εθνικότητες η γυναικεία μετανάστευση υπερτερεί σε κατά μεγάλο αριθμό όπως στην Γεωργία, στην Μολδαβία, στην Ουκρανία, στην Ρωσία και στις Φιλιππίνες. Σε χώρες όπως το Μπανγκλαντές, το Πακιστάν το πλήθος των αντρών φαίνεται να είναι μεγαλύτερο.

- **Ανά κατηγορία**

Σε εθνικότητες όπως η Γεωργία, η Μολδαβία, η Ουκρανία, η Ρωσία και οι Φιλιππίνες όπου όπως είπαμε η γυναικεία μετανάστευση ξεπερνά έως και το 50% του συνόλου των μεταναστών καταλαμβάνουν με τον μεγαλύτερο πληθυσμό την κατηγορία οικογενειακή επανένωση. Παρόλα αυτά, και οι άντρες έχουν τον μεγαλύτερο πληθυσμό τους σε αυτή την κατηγορία στις περισσότερες εθνικότητες. Η κατηγορία Απασχόληση διατηρεί χαμηλούς πληθυσμούς σε όλες τις περιπτώσεις ενώ η κατηγορία Λοιπά διατηρεί ικανοποιητικό αριθμό σε όλες τις περιπτώσεις αλλά ειδικά σε Μπανγκλαντές, Πακιστάν και Ινδία. Οι Σπουδές βρίσκονται σε υπερβολικά χαμηλά επίπεδα σε όλες τις εθνικότητες.

➤ Για το 2018:

- Ανά Εθνικότητα

Αρχικά παρατηρούμε ραγδαία αύξηση στον πληθυσμό της Κίνας για άνδρες και γυναίκες, όπως επίσης και μια μικρή αύξηση στη Συρία. Μικρές αυξήσεις έχουμε και σε Αίγυπτο, Αλβανία. Μείωση έχουμε για Ινδία. Σε όλες τις υπόλοιπες εθνικότητες οι μικρές αυξομειώσεις διατηρούν τους πληθυσμούς σε ίδια επίπεδα ανά φύλο.

- Ανά Φύλο

Παρατηρούμε μεγάλη αύξηση στους πληθυσμούς των γυναικών για τις εθνικότητες όπως η Γεωργία, η Ρωσία και οι Φιλιππίνες. Για τους άντρες οι εθνικότητες με τον μεγαλύτερο πληθυσμό παραμένουν το Μπανγκλαντές και το Πακιστάν. Για τις υπόλοιπες εθνικότητες δεν υπάρχουν αξιοσημείωτες αλλαγές στο πλήθος.

- Ανά Κατηγορία

Υπήρξαν κάποιες διαφοροποιήσεις όσον αφορά την κατανομή των πληθυσμών στις κατηγορίες. Η κατηγορία Λοιπά αυξήθηκε σε πολλές εθνικότητες ξεπερνώντας και την οικογενειακή επανένωση όπως η Αρμενία, η Γεωργία, η Ουκρανία. Αντίθετα η οικογενειακή επανένωση αυξήθηκε για την Συρία ενώ οι Φιλιππίνες έχουν τον μεγαλύτερο πληθυσμό τους στην Απασχόληση. Η κατηγορία Σπουδές μειώθηκε. Συγκεκριμένα, με βάση τα στοιχεία της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής, το μεγαλύτερο ποσοστό έχει ολοκληρώσει ή βρίσκεται στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση, ενώ περίπου 100.000 λιγότεροι ολοκλήρωσαν ή βρίσκονται στην δευτεροβάθμια εκπαίδευση, ενώ στην τριτοβάθμια βρίσκεται ή έχει ολοκληρώσει μόλις το 1/8 του συνόλου.

Παρουσιάσαμε συμπεράσματα μόνο για τα έτη 2014 και 2018 για να γίνει όσο το δυνατό καλύτερη η κατανόηση για τις διαφοροποιήσεις που έλαβαν χώρα σε βάθος πέντε ετών.

9 Βιβλιογραφία

Ελληνική Βιβλιογραφία:

Δεμερτζής Ν. , Μπαλούρδος Δ. , Κικίλιας Η. , Σπυροπούλου Ν. , Χρυσάκης Μ. (2017), Το κοινωνικό πορτραίτο της Ελλάδας 2016-2017, Εθνικό κέντρο κοινωνικών ερευνών

Εκμέ-Πουλοπούλου. (2007), Η μεταναστευτική πρόκληση, εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα

Εφημερίδα της Κυβερνήσεως (2009), Τεύχος Α'91/22, Οι ουκρανοί και οι γεωργιανοί τυπικό δείγμα γυναικείας μετανάστευσης''

Καβουνίδη Τ. (2002), Χαρακτηριστικά μεταναστών : το ελληνικό πρόγραμμα νομιμοποίησης του 1998, εθνικό ινστιτούτο εργασίας, εκδόσεις Σακκούλα

Καβουνίδη Τ. , Λιανού Θ.Π. (2012), Μεταναστευτικά ρεύματα στην Ελλάδα κατά τον 20ο αιώνα, κέντρο προγραμματισμού και οικονομικών ερευνών, Αθήνα

Κόντης Α. (2009), Ζητήματα κοινωνικής ένταξης, Σειρά ειδικών μελετών της Μετανάστευσης & Διασποράς, Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης & Δημόσιας Διοίκησης Πανεπιστημίου Αθηνών

Κοντιάδης Ξ. , Παπαθεοδώρου Θ. (2007), Η μεταρρύθμιση της μεταναστευτικής πολιτικής, Τμήμα κοινωνικής και εκπαιδευτικής πολιτικής, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου

Μαρβάκης Αθ. , Παρσανόγλου Δ. , Παύλου Μ. (2001), Μετανάστες στην Ελλάδα

Μουσούρου Λ.Μ. (2003), Μετανάστευση & μεταναστευτική πρόκληση στην Ελλάδα και την Ευρώπη

Μπαγκαβός Χ. , Παπαδοπούλου Δ. (2006), Μετανάστευση και ένταξη των μεταναστών στην ελληνική κοινωνία

Παπαδόπουλος Α.Γ. , Κασίμης Χ. (2012), Μετανάστες στην Ελλάδα

Παπαδάκης Μ. , Τσίμπος Κ. (2004), Δημογραφική Ανάλυση: Αρχές - Μέθοδοι - Υποδείγματα, Εκδόσεις Σταμούλης Αθ

Ξενόγλωσσα Μεταφρασμένα:

Goldin I. , Cameron G. , Balarajan M. (2013), Exceptional people: how migration shaped our world and will define our future, Μετάφραση: Αστερίου Ε. , Αυτοί δεν είναι σαν εμάς: το παρελθόν και το μέλλον της μετανάστευσης

Διεθνής Βιβλιογραφία:

Nadje A. , Khalid K. (2002), New Approaches to Migration?, Transnational communities and the transformation of home

Zimmermann K.F (2005), European migration: what do we know?

Ιστοσελίδες:

Υπουργείο Εσωτερικών, Γενική Γραμματεία Πληθυσμού και Κοινωνικής Συνοχής (2013), Εθνική Στρατηγική για την ένταξη των πολιτών τρίτων χωρών. [www.ypes.gr](http://www.ypes.gr/UserFiles/f0ff9297-f516-40ff-a70e-eca84e2ec9b9/ethniki_stratigiki.pdf) , http://www.ypes.gr/UserFiles/f0ff9297-f516-40ff-a70e-eca84e2ec9b9/ethniki_stratigiki.pdf

Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ) , <http://www.statistics.gr>

United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), <https://www.unhcr.org/gr/>

Ελληνικό Ίδρυμα Ευρωπαϊκής και Εξωτερικής Πολιτικής (ΕΛΙΑΜΕΠ), Εκθέσεις σχετικά με την μετανάστευση στην Ελλάδα (2018), <https://www.eliamep.gr/publication/mtnstelrcdoecd/>